

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
ADMINISTRACINĖS TEISĖS IR PROCESO KATEDRA

RENATA KLIMAVIČIŪTĖ
ADMINISTRACINĖS TEISĖS PROGRAMA

**LICENCINĖS VEIKLOS SISTEMA: REGULIAVIMO POREIKIAI, SUBJEKTAI, VEIKLOS
RŪŠYS, REGLAMENTAVIMAS IR JO ĮGYVENDINIMO PROBLEAMOS**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas -
lekt. Marius Sargevičius

Konsultantas –
doc. dr. Dainius Žilinskas

Vilnius, 2006

TURINYS

IVADAS	3
I. Licencinės veiklos samprata, paskirtis, teisiniai pagrindai	7
1.1. Licencinės veiklos samprata ir sąvoka	7
1.2. Licencinės veiklos reguliavimo teisiniai, ekonominiai, vadybiniai ir kitokie socialiniai reguliavimo poreikiai	9
1.3. Licencinės veiklos įteisinimo Lietuvos Respublikoje pagrindai	12
1.4. Licencinę veiklą reglamentuojantys teisės aktai	14
II. Licencinės veiklos sistemos statiniai-dinaminiai modeliai	16
2.1. Licencinę veiklą reguliuojančios institucijos	16
2.2. Licencine veikla užsiimantys asmenys	19
2.3. Licencinės veiklos rūšys	20
2.4. Licencinės veiklos rūšių teisinis reglamentavimas	24
2.4.1. bendrosios nuostatos ir licencijų rūšys	27
2.4.2. licencijas išduodančios institucijos įgaliojimai	29
2.4.3. licencijų išdavimo sąlygos ir reikalavimai	33
2.4.4. atsisakymo išduoti licenciją sąlygos	41
2.4.5. licencinės veiklos sąlygos	43
2.4.6. atsakomybė už licencinės veiklos pažeidimus	47
III. Aktualiausios licencinės veiklos sistemos įgyvendinimo problemos ir galimi sprendimai	49
3.1. Neterminuotas licencijos galiojimo laikas	49
3.2. Licencijos išdavimas viešomis procedūromis	51
3.3. Licencijos išdavimas supaprastinta tvarka	54
Išvados	56
Pasiūlymai	57
Santrauka	59
Summary	60
Literatūros sąrašas	61
Priedai	70

IVADAS

Temos aktualumas ir problematika. Licencinė veikla yra svarbi administracinė teisinė rinkos reguliavimo priemonė, padedanti įvertinti subjektų reikiamą kvalifikaciją atlikti tam tikrą veiklą, tuo pačiu užtikrinant tokios veiklos tinkamą saugumą. Be to leidžia prižiūrėti bei kontroliuoti fizinių ir juridinių asmenų veiklą, siekiant, kad ji būtų vykdoma pagal galiojančių norminių teisės aktų reikalavimus, leisti arba uždrausti jiems atlikti tam tikrus veiksmus.

Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą įvykę reformos iš esmės pakeitė reguliavimo vaidmenį, nes dabar reguliavimu siekiama ne valdyti, o sukurti sąlygas, kurios ne tik skatintų naujų potencialių dalyvių atėjimą į rinką, tačiau ir neleistų rinkoje dominuojančiai monopolijai panaudoti rinkos jėgų prieš naujuosius dalyvius. Valstybei tapo gyvybiškai svarbu apginti nuo diskriminacijos silpnesnius ir skatinti konkurenciją rinkoje. Atsižvelgiant į Europos Sąjungos vykdomą liberalizavimo procesą Lietuva pradėjo reformas praktiškai visuose licencinės veiklos sektoriuose. Dėl Europos Sąjungos vykdomos politikos Lietuva iš licencinės veiklos sąrašo išbraukė telekomunikacijų sektorių. 2004 m. gegužės 1 d. įsigaliojus Elektroninių ryšių įstatymui¹ visiškai atsisakoma licencijų sistemos ir įtvirtinama bendrų leidimų sistema t.y. teisė verstis veikla įgyjama be išankstinio valstybės institucijų leidimo, užtikrinant konkurenciją rinkoje.

Atskleidžiant magistro baigiamojo darbo temos problematiką, analizuojama licencinės veiklos sistema, jos teisinis reglamentavimas bei įgyvendinimas atsižvelgiant į Europos Sąjungos reikalavimus. Temos problemišumą iliustruoja tokie aspektai kaip galiojančių teisės aktų atskirų nuostatų neapibrėžtumas, viešųjų paslaugų sektoriuose galimybės konkuruoti nebuvimas dėl atitinkamos monopolinės licencinės veiklos apibrėžtoje teritorijoje, supaprastinto licencijos išdavimo tvarkos modelio poreikis. Todėl siekiant pašalinti esamas spragas, trūkumus bei prieštaravimus būtina analizuoti ir siūlyti būdus administracinio teisinio reguliavimo tobulinimui, atsižvelgiant į Europos Sąjungos valstybių narių sukaupią reguliavimo ir praktinio problemų sprendimo patirtį.

Tyrimo problema galiojančių teisės aktų atskirų nuostatų neapibrėžtumas sudaro galimybę skirtingai interpretuoti tuos pačius teisės aktų reikalavimus, todėl siekiant pašalinti esamus trūkumus bei tobulinti jau esančią licencinės veiklos sistemą būtina siekti, kad licencinės veiklos teisinis reguliavimas nebūtų mechaninis kitų šalių sistemos kopijavimas, o būtų įvertintos ir vietos tradicijos bei teisinė sąmonė.

¹ Valstybės žinios. 2004 Nr.69-2382

Problemos ištyrimo lygis ir darbo naujumas nuo 1990 m., buvo nustatyta leidimų (licencijų) verstinė ūkinė veikla išdavimo tvarka. Moksliniu lygmeniu licencinė veiklą yra nagrinėjęs Mykolo Romerio universiteto Administracinės teisės ir proceso katedros vedėjas prof. dr. A. Urmonas bei doc. dr. A. Dziegoraitis,² doc. dr. S. Šedbaras administracinės atsakomybės kontekste³ Vilniaus universiteto doc. dr. A. Andriuškevičius⁴ veiklos licencijavimo sritį. Tačiau licencinės veiklos praktinio taikymo bei įgyvendinimo aspektai nėra detalčiai ištirti. Darbe nagrinėjama licencinės veiklos sistema, jos reglamentavimo bei įgyvendinimo probleminiai aspektai atsižvelgiant į Europos Sąjungos keliamus reikalavimus siūlomi galimi probleminių klausimų sprendimų variantai.

Tikslas – sisteminiu požiūriu ištirti ir įvertinti licencinės veiklos sistemos ypatybes atskirose srityse bei sektoriuose ir pasiūlyti galimus jų tobulinimo būdus, remiantis kitų šalių patirtimi, kuri padėtų užpildyti praktikoje atsiradusias spragas ir patobulinti jau esančią licencinę veiklos sistemą.

Uždaviniai:

1. Atskleisti licencinės veiklos sampratą, sąvokos turinį.
2. Atlikti Lietuvos Respublikos licencinės veiklos sistemos lyginamąją analizę, išryškinti esmines savybes bei sisteminiu požiūriu įvertinti atskirų sričių bei sektorių privalumus ir trūkumus.
3. Atskleisti pagrindinius licencinės veiklos sistemos trūkumus bei prieštaravimus galiojantiems Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimams.
4. Pasiūlyti atitinkamus teisės aktų pakeitimus, kurie pašalintų atskleistus trūkumus ir leistų patobulinti esamą licencijavimo sistemą.

Tyrimo objektas – licencinės veiklos sistemos ir jos reguliuojamų subjektų santykių reglamentavimas Lietuvos teisinėje sistemoje.

Tyrimo dalykas – darbe nagrinėjami LR įstatymai, poįstatyminiai teisės aktai, reglamentuojantys licencinę veiklą bei Europos Sąjungos direktyvos susijusios su licencinės veiklos sektoriais, analizuojamos įvairios įgyvendinimo problemos bei jų galimi sprendimo būdai. Atsižvelgiant į tai, jog licencinių veiklų sąrašas gana ilgas, visų sektorių detalčiai nenagrinėsime, tačiau fragmentiškais pavyzdžiais aptarime didžiąją dalį jų.

Hipotezė - pagrindiniai licencinės veiklos aspektai ir subjektų santykiai teisiškai yra sureglamentuoti, tačiau ir toliau būtina tobulinti jau esančią licencinės veiklos sistemą, nes kai kurios

² Lietuvos administracinė teisė: bendroji dalis. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2005.

³ Šedbaras, S. Administracinė atsakomybė. Vadovėlis. Vilnius: Justitia, 2005.

⁴ Andriuškevičius A. Administracinės teisės principai ir normų ribos. Vilnius: Teisinės informacijos centras. 2004.

galiojančios norminių teisės aktų nuostatos, neatitinka bei prieštarauja Europos Sąjungos direktyvų reikalavimams, konkurencijos teisei, todėl ateityje turėtų būti peržiūrėtos ir keistinos.

Tyrimo metodika – naudojami lyginamasis, sisteminės analizės bei anketinis metodai:

Lyginamasis metodas darbe taikomas lyginant licencinės veiklos sektorius (pavyzdžiui, alkoholio produktų gamybos, tabako gaminių gamybos ir šilumos ūkio sektorius), jų bendruosius ir specialiuosius požymius, šių sektorių reglamentavimo niuansus. Taip pat lyginamasis metodas taikomas apžvelgiant Europos Sąjungos valstybių narių patirtį reguliuojant licencinę veiklą, bei ieškant optimaliausių problemų sprendimo būdų ir variantų.

Sisteminės analizės metodas naudojamas nustatant teisės aktų, reglamentuojančių licencinę veiklą, loginius ryšius ir sąveiką tarp teisės aktų normų, identifikuojant teisės aktų netobulumą, neišbaigtumą ar nenuoseklumą. Taip pat naudojamas analizuojant licencinės veiklos sistemos atskirus elementus, jų paskirtį, funkcionavimo sąlygas visumos atžvilgiu.

Anketinis metodas siekiant nustatyti praktikoje išylančias problemas, galimus jų sprendimo variantus ir atotrūkį tarp teorijos bei praktikos sudaryta anketa, reguliuojančių institucijų darbuotojams atsakingiems už licencinę veiklą. Į anketą įtrauktiems klausimams susijusiems su licencinės veiklos tobulinimu (neterminuotos licencijos galiojimo, licencijos išdavimas konkurso ar aukciono būdu, licencijos išdavimo supaprastinto modelio klausimams) bus skiriamas ypatingas dėmesys šiame darbe. Remiantis apklausos rezultatais teikiami konkretūs pasiūlymai.

Darbo struktūra darbas suskirstytas į tris dalis. Pirmojoje dalyje trumpai apžvelgiama licencinės veiklos samprata bei licencinės veiklos įteisinimas Lietuvos teisinėje sistemoje, atsiradimo pagrindai ir paskirtis. Antrojoje dalyje – detalai nagrinėjama licencinės veiklos sistema, licencinės veiklos subjektai bei licencinės veiklos reglamentavimas, leidžiantis daryti išvadas apie licencinės veiklos sistemos privalumus ir trūkumus. Trečiojoje dalyje dėmesys skiriamas licencinės veiklos įgyvendinimo problemoms bei galimiems su jų sprendimo būdams, atsižvelgiant į tai teikiami pasiūlymai bei rekomendacijos.

Pagrindinės sąvokos:

Licencija – tai kompetentingos institucijos išduotas leidimas ar dokumentas, suteikiantis teisę užsiimti atitinkama veikla, laikantis atitinkamų specifinių tik tai veiklai keliamų reikalavimų bei kriterijų, jeigu kiti norminiai teisės aktai nenumato išimčių.

Licencijavimas – įgalios institucijos veikla, susijusi su licencijų išdavimu, jų galiojimo sustabdymu, galiojimo sustabdymo panaikinimu, galiojimo panaikinimu ar licencijų sąlygų laikymosi priežiūra, vykdoma vadovaujantis galiojančiais norminiais teisės aktais.

Licencinė veikla (licencijuojama veikla) – šalies teritorijoje vykdoma veiklos rūšis, kurios įgyvendinimui įstatymų nustatyta tvarka reikalinga kompetentingos institucijos išduota licencija. Terminas *licencijuojama veikla* teisės aktuose vartojamas tiek veiklai, kuriai turi būti suteikta licencija ar suteikiama licencija, tiek veiklai, kuriai jau suteikta licencija, nusakyti. Tačiau valstybinės lietuvių kalbos komisijos konsultantės Aurelijos Dvylytės nuomone, toks šio termino vartojimas yra ydingas. Būtų logiškiau vartoti terminą *licencinė veikla*, nes priesagos *-inis* vedinys *licencinis* nusako sąsają ir su pačia licencija, o ne vien tik su procesu, licencijos suteikimu.

I. LICENCINĖS VEIKLOS SAMPRATA, POREIKIS, TEISINIAI PAGRINDAI

1.1. Licencinės samprata ir sąvoka

Valstybė reguliuoja tam tikras veiklos sritis, susijusias su padidėjusiu pavojumi žmogaus gyvybei, sveikatai, aplinkai, ginkluotės gamyba bei įgijimu, taip pat prekėmis ir paslaugomis, kurioms įstatymai gali nustatyti specialią prekių pardavimo ar paslaugų teikimo tvarką. LR Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. 274 patvirtintuose Ūkinės-komercinės veiklos licencijavimo metodiniuose nurodymuose nustatyti bendrieji licencijavimo principai „tikslingumas, nešališkumas, skaidrumas, visuotinumumas (nediskriminavimas), racionalumas, efektyvumas, funkcijų atskyrimas, proporcingumas ir viešumas.“⁵ Taip siekiama apsaugoti vartotoją, surinkti bei valdyti informaciją, užkirsti kelią ekonominėms nusikalstamoms veikoms, papildyti biudžetą, nustatyti griežtesnius reikalavimus specifinėms veiklos sritims (pvz.: papildomi reikalavimai darbuotojų patikimumui bei jų kvalifikacijai, specialūs reikalavimai patalpoms, gamybos technologijoms), užtikrinti įmonių finansinį pajėgumą, kontroliuoti licencinę veiklą ir kt. Laisvosios rinkos instituto atliktame tyrime⁶ papildomai išskiriami ir tokie tikslai, kaip valstybės paslapties išsaugojimas, galimybės sudarymas kitoms institucijoms iškelti savo reikalavimus ir kontroliuoti licencinę veiklą, komercinių santykių ir jų subjektų ribojimas (pvz.: įmonės vykdančios didmeninę prekybą tabako produktais turi teisę tabako produktus pirkti tik iš įmonių, turinčių licencijas, ir parduoti tik įmonėms, turinčioms tokią pat licenciją⁷). Įgyvendinant šiuos tikslus, yra labai svarbu nustatyti tam tikras, visiems vienodas veiklos sąlygas bei užtikrinti tų sąlygų laikymąsi.

Vadovaudamiesi LR civilinio kodekso 2.78-2.79 straipsniuose suformuluotais pagrindiniais licencinės veiklos principais ir reikalavimais, galime teigti, kad licencija – tai yra dokumentas, išduotas jame nurodytam licencijos turėtojui įstatyme nustatytai licencinei veiklai vykdyti pagal šios veiklos reikalavimus. Tačiau tai taikoma ne visiems licencinės veiklos sektoriams, kai kuriuose sektoriuose, tokiose kaip energetika, licencija traktuojama ne tik kaip dokumentas, suteikiantis teisę licencijos turėtojui jame nustatytomis sąlygomis vykdyti licencinę veiklą, bet ir suteikiantis išimtinę teisę veiklai apibrėžtoje teritorijoje. Kadangi energetikos sektorius pasižymi dideliais kaštais ir sudėtinga infrastruktūra, todėl, siekiant užtikrinti efektyvų energetikos infrastruktūros panaudojimą bei plėtojimą

⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimas Nr.274 „Dėl ūkinės komercinės veiklos licencijavimo metodinių nurodymų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 41-1333. II str. 5 p.

⁶ Adresas internete: www.lrinka.lt Prisijungta 2006 11 01

⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 20 d. nutarimu Nr.618 patvirtintos Didmeninės ir mažmeninės prekybos alkoholio produktais licencijavimo taisyklės// Valstybės žinios. 2004, Nr. 84-3050.

(visiškai akivaizdu, kad būtų neracionalu greta tiesti dvi elektros energijos perdavimo linijas, ar toje pačioje teritorijoje pradėti lygiagrečiai plėtoti dvi gamtinių dujų skirstymo sistemas) yra įvedamas apribojimas, kad licencijoje nurodytoje teritorijoje gali veikti tik viena energetikos įmonė, užsiimanti licencijoje nurodyta veikla. Taip yra dėl to, kad skirtingai nuo paprastų ūkinės-komercinės veiklos sričių strateginėse energetikos ūkio šakose vyrauja natūralios monopolijos ir beveik nelieka sąlygų konkurencijai, todėl čia licencijos sąvoka įgauna truputį kitokią prasmę. Galima sakyti, kad išduodamas ne paprastas leidimas veiklai, bet išduodamas išskirtinis leidimas įmonei vykdyti licencinę veiklą atitinkamoje teritorijoje, t.y. įmonei išduodama rinkos licencija apibrėžtoje teritorijoje.

Taigi bendrąja prasme licencija yra suprantama kaip kompetentingos institucijos išduotas leidimas ar dokumentas, suteikiantis teisę užsiimti atitinkama licencine veikla, laikantis atitinkamų specifinių tik tai veiklai keliamų reikalavimų bei kriterijų, jeigu kiti norminiai teisės aktai nenumato išimčių.

Veiklos, kurioms įstatymų numatyta tvarka reikalinga dažniausiai vadinamos licencijuojama veikla. Būtent šį terminą naudoja įstatymų leidėjai leisdami norminius aktus. Pagal tai kaip vartojama ši sąvoka licencijuojamą veiklą reikėtų suprasti kaip šalies teritorijoje vykdomą veiklos rūšį, kurios įgyvendinimui įstatymų nustatyta tvarka reikalinga kompetetingos institucijos išduota licencija. Terminas *licencijuojama veikla* teisės aktuose vartojamas tiek veiklai, kuriai turi būti suteikta licencija ar suteikiama licencija, tiek veiklai, kuriai jau suteikta licencija, nusakyti. Tačiau toks šios sąvokos vartojimas yra ydingas. Būtų logiškiau vartoti terminą licencinė veikla, nes priesagos *-inis* vedinys *licencinis* nusako sąsają ir su pačia licencija, o ne vien tik su procesu, licencijos suteikimu ar panaikinimu. Todėl iš esmės tai kaip apibrėžiama licencijuojama veikla taisyklingiau būtų apibrėžti licencinę veiklą. Autorė darbe naudos abi sąvokas, nes analizuojant norminius teisės aktus bei jų nuostatas būtų nekorektiška keisti sąvokas.

1.2. Ūkinės- komercinės veiklos reguliavimo teisiniai, ekonominiai, vadybiniai ir kitokie socialiniai reguliavimo poreikiai

Daugelio Rytų ir Vidurio Europos valstybių ekonomika XX amžiaus pabaigoje pasikeitė iš valstybės valdomos ir centralizuotai kontroliuojamos į rinkos ekonomiką pagrįstą privačia nuosavybe.⁸ Būtent socialinių pokyčių įtaka bei dinamiškumas iššaukė permainas valstybinio valdymo srityje. Iš pradžių valstybė aktyviai reguliavo rinkos ekonominius procesus bei kontroliavo visus svarbiausius rinkos ekonomikos svertus. Tačiau kintant nuosavybės santykiams visuomenėje, keičiasi ir valstybinio reguliavimo sritys. Pastebimas sumažėjęs tiesioginis kai kurių viešojo gyvenimo sferų reguliavimas bei kontrolė.

Liberalios ekonominės mokyklos pakraipos atstovai pasisako už valstybės vaidmens mažinimo tendencijas kišantis į ekonominius procesus, akcentuodami dereguliavimo politikos įgyvendinimą valstybiniame sektoriuje. Pasak jų, šis dalyvavimas turėtų būti minimalus bei labai epizodiškas. Tokie valstybės ekonominio vaidmens apribojimo šalininkai teigia, kad dideles valstybės išlaidas būtų galima žymiai apriboti tam tikruose ekonomikos reguliavimo sektoriuose. Tai padėtų žymiai efektyviau panaudoti esamas lėšas privačiame sektoriuje.

Klasikinės ekonomikos teorijos mokyklos atstovai skelbia, kad valstybė turi aktyviau dalyvauti aprūpinant visuomenę tomis gėrybėmis ir paslaugomis, kuriomis privatus sektorius nenori ar negali aprūpinti. Jie akcentuoja didesnę valstybės kaip visuomeninių – ekonominių procesų regulatoriaus vaidmenį. Todėl kaip tik valstybė ir turi nustatyti ekonomikos tikslus ir naudoti savo galią užsibrėžtiems tikslams pasiekti.⁹

Dauguma linkusi pritarti, jog valstybė turi kontroliuoti tam tikrus visuomeninius procesus, kitais žodžiais tariant, valstybinis reguliavimas ekonomikos srityje būtinas. Valstybė siekdama išspręsti ekonomines problemas tiesiogiai arba netiesiogiai dalyvauja sukurtų materialinių gėrybių mainuose, nes laisvoji rinka viena negali išspręsti visų ekonominių klausimų. Todėl valstybinis reguliavimas pateisinamas tik tuo atveju, kai rinkos ekonomika susiduria su problemomis, kuomet reikia stabilizuoti ekonominius procesus, nuspręsti dėl viešųjų prekių kiekio, reaguoti į išorinius veiksnius, spręsti informacines problemas, užkirsti kelią rinkos galios panaudojimui, sukurti socialiai priimtina (siekiama) pajamų ir prekių paskirstymą.

⁸ Administrative Justice in the New European Democracies. University of Oxford. 1998. P. 17.

⁹ Taikomoji ekonomika. V. 1993. P. 113.

Analizuojant valstybinio reguliavimo esmę bei atsižvelgiant į šiuolaikinių valstybių tikslus būtina pabrėžti jog, valstybinis reguliavimas turi būti *„dinamiškas, priimančias socialinių pokyčių iššūkius, {...} užtikrinti, kad būtų laiku ir kompleksiskai derinamos teisinės priemonės, reguliuojant visuomeninius santykius bei užtikrinti teisės normų pritaikymą prie pasikeitusios aplinkos.“*¹⁰

Nagrinėjant ūkinės-komercinės veiklos reguliavimą akcentuoti reikėtų ne tik valstybinį bet ir teisinį reguliavimą, nes bet koks reguliavimas turi teisinius pagrindus, o ir pats reguliavimas yra daugiau teisinė sąvoka, reiškianti ne ką kita, kaip visuomenės elgesio modeliavimą subjektinėmis teisėmis ir pareigomis. Kaip teigia prof. A. Vaišvila, *„šiuo modeliavimu kaip tik ir daromas tiesioginis poveikis žmonių elgesiui, jų santykiams, kreipiant tą elgesį ir visą visuomenės raidą įstatymų leidėjui norimų vertybių linkme.“*¹¹

Teisinis reguliavimas – tai *„tokia socialinio reguliavimo rūšis arba forma, kai teisinis poveikis žmonių elgesiui yra daromas teisinėmis priemonėmis.“*¹² Teisinis reguliavimas kaip socialinio valdymo instrumentas yra skirtas visuomeniniams santykiams tvarkyti, užtikrinant pozityvų žmonių interesų realizavimą. Jis turi savo veikimo mechanizmą, kurį galima apibrėžti kaip sistemą pagal prigimtį ir funkcijas skirtingų teisinių priemonių, sutvarkytų eiliškumo tvarka, siekiant įveikti kliūtis, trukdančias patenkinti žmonių interesus. Yra išskiriami trys teisinio reguliavimo mechanizmo požymiai – tikslas, teisinės tikslo siekimo priemonės ir priemonių rezultatyvumas. Priklausomai nuo siekiamo tikslo ir paskirties jos gali būti griežtos, orientuojamosios ir palaikomosios, turinio atžvilgiu galima išskirti programines (orientuojamąsias ir tikslines), normatyvinio modeliavimo (įstatymines ir poįstatymines) ir sutartines reguliavimo priemones.

Valstybė teisinio reguliavimo priemonėmis turi įtvirtinti laisvosios rinkos ir konkurencijos sistemų užtikrinimo mechanizmus, garantuoti saugią ir kokybišką produktų patekimą į rinką, daryti įtaką reguliuojant visuomenei reikšmingas veiklos sritis, įvedant bei įteisinant tam tikrų juridinių faktų privalomą registravimą, leidimų bei licencinės veiklos sistemas.

Taigi valstybės dalyvavimas vykdant teisinį reguliavimą reiškia, kad *„valstybė pirmiausia sukuria teisinio poveikio priemones (teisės normas), įkūnija jose tam tikrą elgesio reglamentavimo tipą (smulkmeniškąjį arba principinį), taip pat sukuria institucijų sistemą vykdyti ir prižiūrėti tą reguliavimą.“*¹³ Tačiau toks teisinio reguliavimo apibrėžimas nėra pakankamai išsamus, kadangi

¹⁰ Urmonas A. Administracinės teisės veiksmingumas. Lieuvos teisės universiteto Teisės fakulteto Administracinės teisės ir proceso katedros mokslinės praktinės konferencijos „Veiksmingumo problemos administracinėje teisėje“, įvykusios 2003 m. gruodžio 10 d. pranešimas.

¹¹ Vaišvila A. Teisės teorija. Antras leidimas. Vilnius. Justitia, 2004. P-197.

¹² Ten pat.

¹³ Vaišvila A. Teisės teorija. Antras leidimas. Vilnius. Justitia, 2004. P- 210.

neapima reguliuojamų subjektų ir jų teisinio statuso nustatymo. Valstybinį teisinį reguliavimą papildo reguliuojamųjų subjektų savivalda arba savireguliacija, kurios pagrindinė priemonė yra sutartys (sandoriai). Toks subjektų įtraukimas į teisinio reguliavimo mechanizmą puikiai derinasi su šiuolaikine teisės samprata, padedančia įveikti valstybės monopolį, kuriant teisę bei užpildant valstybinio reguliavimo spragas. Subjektų teisinio statuso nustatymas nulemia valstybinio reguliavimo formą (visuotinę, dalinę ar individualią), kuri parodo, kas, kiek ir kaip yra valstybės reguliuojama.

Teisinis reguliavimas neišvengiamai veikiamas ir socialinių pokyčių, kurie savo ruožtu daro poveikį visuomeninių santykių raidos kryptčiai, intensyvumui, valstybiniam valdymui, jo reguliavimo sritims bei priemonėms. Kaip pavyzdį panagrinėkime, licencinės veiklos raidos procesą Lietuvoje. 1990 m. liepos 1 d. įsigaliojus Įmonių įstatymui¹⁴ 13 straipsnyje nustatyta, kad be Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos pavedimu kito organo išduoto leidimo (licencijos) draudžiama vykdyti 11 rūšių veiklas¹⁵, o kai kurioms veiklos rūšims buvo leidžiama verstis išimtinai tik valstybinėms įmonėms.¹⁶ Kitų valstybių fiziniams ir juridiniams asmenims bet kuriai veiklai Lietuvos Respublikos teritorijoje buvo privalu gauti Lietuvos Respublikos Vyriausybės leidimą. Po 4 metų, to paties įstatymo 1994 m. sausio 28 d. redakcijos 13 straipsnyje¹⁷, priimta po Lietuvos Respublikos Konstitucijos priėmimo, nustatyta jau 16 veiklos rūšių, kurioms būtina licencija.¹⁸ Iš buvusio sąrašo išbrauktos šios licencinės veiklos - lošimo namų steigimas ir laikymas bei lošimų organizavimas. Taip pat pakoreguojamas valstybinių įmonių licencinių veiklų sąrašas išbraukiant iš jo tabako gaminių gamybą. Šia licencine veikla nuo 1994 m. leidžiama užsiimti visiems fiziniams ir juridiniams asmenims, turintiems licenciją. 2000 m. balandžio 5 d. Įmonių įstatymo naujoje redakcijoje nebeliko licencinių veiklų sąrašo, o licencinė veikla siejama tik su didesniu pavojumi žmogaus gyvybei, sveikatai, aplinkai, ginkluotės gamyba ir įsigijimu, taip pat prekėmis ir paslaugomis, kurioms įstatymai gali nustatyti specialią prekių

¹⁴ Valstybės žinios. 1990, Nr. 14-395

¹⁵ 1) naudingųjų iškasenų telkinių žvalgymas ir eksploatavimas; 2) gamtos išteklių eksploatavimas; 3) sportinių ir medžioklinių ginklų taisymas; 4) vaistinių preparatų ir cheminių medžiagų gamyba ir realizavimas; 5) kultūrų, kuriose yra narkotinių, stipriai veikiančių ir nuodingųjų medžiagų auginimas ir realizavimas; 6) alaus ir nespirtuoto vyno gamyba; 7) užsiėmimas gydymo ir higienos praktika; 8) užsiėmimas veterinarine praktika; 9) užsiėmimas teisininko praktika, jei ko kita nenumato įstatymai; 10) mokymo įstaigų steigimas; 11) lošimo namų steigimas ir laikymas, lošimų organizavimas.

¹⁶ 1) narkotinių, stipriai veikiančių ir nuodingųjų medžiagų auginimas ir realizavimas; 2) vyno, likerio ir kitų degtinės gaminių gamyba; 3) tabako gaminių gamyba; 4) ginklų, sprogmenų gamyba; 5) ligonių, sergančių pavojingomis ypač pavojingomis infekcijomis, tarp jų ir venerinėmis bei užkrečiamomis odos ligomis, agresyviomis psichinių ligų formomis gydymas; 6) gyvulių, sergančių ypač pavojingomis ligomis gydymas.

¹⁷ Valstybės žinios. 1994, Nr. 8-119.

¹⁸ Papildomai įtrauktos šios licencinės veiklos rūšys: 1) užsiėmimas farmacie veikla; 2) geodezinių tipografinių darbų vykdymas, topografinių, teminių planų, žemėlapių, taip pat ir kartografinių schemų leidyba bei spausdinimas; 3) užsiėmimas transporto ūkine veikla, jei ko kita nenumato įstatymai; 4) turizmo paslaugų teikimas; 5) užsiėmimas veikla susijusia su vario ir kitų spalvotųjų metalų, jų lydinių, laužo bei atliekų supirkimu Lietuvos Respublikoje ir perlygimu; 6) įvežimas į Lietuvos Respubliką, išvežimas ir pardavimas alkoholinių gėrimų.

pardavimo ar paslaugų teikimo tvarką¹⁹. Šis fragmentiškas pavyzdys rodo, kaip socialiniai pokyčiai veikia teisinį reguliavimą, o šis savo ruožtu atitinkamą poveikį perteikia visuomeninių santykių raidos kryptiai, intensyvumui, valstybiniam valdymui ir jo reguliuojamoms sritims.

Analizuojant tam tikrų licencinių veiklų reguliavimą būtina aptarti ir reguliavimo metodą. Licencinių veiklų reguliavime, kaip ir administracinėje teisėje vyrauja imperatyvusis reguliavimo metodas. Jo esmę sudaro įpareigojamieji ir draudžiamieji paliepimai, todėl reguliuojamiesiems subjektams neleidžiami jokie elgesio nukrypimai nuo nustatytų teisinių imperatyvų (t.y. nuo konkrečią veiklą reglamentuojančių licencijavimo taisyklių). Tačiau pastaruoju metu yra taikomas ir dispozityvusis reguliavimo metodas, kurio turinį sudaro leidžiamieji ir draudžiamieji paliepimai. Šis reguliavimo metodas yra šiuolaikiškesnis, nes nustato tik pagrindines elgesio kryptis, bendras elgesio ribas ir palieka reguliuojamiems subjektams teisę pasirinkti atitinkamą elgesio variantą (pvz.: sudarant energijos pirkimo-pardavimo sutartis).

Ūkinės-komercinės veiklos reguliavimui svarbiausios yra normatyvinio modeliavimo priemonės, kuriose esantys imperatyvai nustato reguliuojamų objektų veiklą. Imperatyvusis metodas gali būti išreiškiamas įstatyminėmis, poįstatyminėmis ir individualiomis arba taikomosiomis priemonėmis. Tai - įstatymai (bendrieji ir šakiniai), nuostatai (bendrieji ir specialieji), nutarimai, metodikos, taisyklės, tvarkos, kvotos, leidimai, licencijos, normos ir normatyvai, techniniai reikalavimai, standartai, sutartys. Pagal tai, kokiomis normatyvinio modeliavimo priemonėmis yra reguliuojama, gali būti skiriami įstatyminio, poįstatyminio, sutartinio reguliavimo lygmenys. Įstatymai paprastai nustato bendras reguliavimo normas, kurios taikomos visiems ar daugeliui reguliuojamų subjektų, poįstatyminiai norminiai teisės aktai skirti konkretnesniems reguliavimo dalykams reglamentuoti, o poįstatyminiais taikomojo pobūdžio (individualiaisiais) teisės aktais yra nustatomos konkrečių ūkinės-komercinės veiklos subjektų teikiamų paslaugų kainos, sprendžiami ginčai ir t.t.

1.3. Licencinės veiklos įteisinimo Lietuvos Respublikoje pagrindai

Licencinės veiklos patys pirmieji žingsniai užfiksuoti jau 1990 metais, kai buvo nustatyta leidimų (licencijų) verstis ūkine veikla išdavimo tvarka. Buvo numatyta, kad vėliau LR Vyriausybė nustatys licencinių veiklos rūšių sąrašą. Bet tai neįvyko ir atskiros licencinės veiklos rūšys buvo taikomos tik atskirais aktais. Šiuo metu Lietuvos Respublikoje yra daugiau nei šimtas įstatymų ir kitokių norminių aktų, reglamentuojančių su licencine veikla susijusius klausimus.

¹⁹ Valstybės žinios. 2000, Nr. 28-756.

Tenka pripažinti, jog licencinė veikla kaip viena iš valstybinio reguliavimo priemonių yra vertinama gana įvairiai. Buvęs Laisvosios rinkos instituto viceprezidentas Ugnius Tumpa licencinę veiklą laiko „grubių žmonių teisių ir laisvių pažeidimu, nes valstybė neleistinai apriboja žmonių galimybes laisvai pasirinkti veiklą ir savavališkai primeta prievartinę kontrolę.“²⁰ Jo nuomone „licencijos yra grubus verslo suvaržymas ir jo teikiamos naudos apribojimas, todėl sveikas protas pataria kuo greičiau jų atsisakyti. Valdžia neturi piktnaudžiauti jai suteikta teise apriboti piliečių veiklos laisves. Apribojimai ir kontrolė gali pasirodyti patraukliomis priemonėmis vykdyti valstybės politiką, tačiau jos taip pat gali tapti pragaištingais įrankiais įgyvendinant totalitarizmą. Licencijomis neįmanoma užglaistyti valstybės valdymo klaidų ir jų padarinių. Jei konkurencija užtikrina kokybę ir gausą laisvoje rinkoje, tuomet geriau pasikliauti konkurencija ir laisva rinka nei dėl šių tikslų užsidėti licencijavimo ir kontrolės pančius. Kokybės kontrolę, bei kitus tikslus, kurie tradiciškai priskiriami valstybės kompetencijai, gali pasiekti ir privati veikla.“²¹

Tačiau didžioji dauguma nesutinka su anksčiau išsakytais teiginiais ir yra linkusi pritarti, kad licencinė veikla yra svarbi administracinė teisinė rinkos reguliavimo priemonė, padedanti įvertinti ūkio subjektų reikiamą kvalifikaciją atlikti tam tikrą veiklą, tuo pačiu užtikrinant tokios veiklos tinkamą saugumą. Be to leidžia prižiūrėti bei kontroliuoti fizinių ir juridinių asmenų veiklą, siekiant, kad ji būtų vykdoma pagal galiojančių norminių teisės aktų reikalavimus, leisti arba uždrausti jiems atlikti tam tikrus veiksmus. Galiausiai tai yra vienas iš būdų papildyti valstybės biudžetą, nes už licencijos išdavimą imamos nustatyto dydžio valstybės rinkliavos.²²

Ekonominiu požiūriu licencinė veikla yra pagrindinis įrankis valstybės politikai įgyvendinti tam tikrose ūkinės-komercinės veiklos šakose. Licencijos yra vienas iš svarbiausių nepriklausomo reguliuotojo reguliavimo instrumentų, leidžiančių ne tik geriau prižiūrėti licencines veiklas, užtikrinti atitinkamą, nustatytą teikiamų paslaugų lygį, bet ir efektyviai prižiūrėti atskirų sektorių rinkas.

Nagrinėjant licencinės veiklos įteisinimo pagrindus Lietuvos Respublikoje būtina atkreipti dėmesį į LR Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalį, kurioje nustatyta, jog „valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei.“²³

Aiškinant LR Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies turinį atkreiptinas dėmesys į tai, kad asmens ūkinės-komercinės veiklos laisvė nėra absoliuti. Valstybė reguliuoja tam tikrą ūkinę veiklą, derindama

²⁰ Tumpa U. Laisvosios rinkos instituto pranešimas seminare „Verslo aplinka, dereguliavimas ir jo įtaka žmonių gerovei“, 1998 m. gruodžio 22 d.

²¹ Ten pat.

²² LR Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimu Nr. 1458 patvirtintas Valstybės rinkliavos objektų sąrašas ir šios rinkliavos dydžiai // Valstybės žinios, 2000, Nr. 108-3463.

²³ Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr.33-1014.

asmens ir visuomenės interesus. Reguluojama valstybė negali pažeisti sąžiningos konkurencijos, ūkinės veiklos subjektų lygiateisiškumo, kitų LR Konstitucijoje įtvirtintų principų. Pažymėtina, kad LR Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalis yra susijusi su šio straipsnio 2 dalimi, kurioje nustatyta, jog valstybė remia visuomenei naudingas ūkines pastangas ir iniciatyvą. Reguluojama ūkinę veiklą, valstybė negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo ūkinės veikos subjektams būtų sudarytos nepalankios, nevienodos ūkininkavimo sąlygos, varžoma iniciatyva, nesudaromos galimybės jai reikštis. LR Konstitucijos 46 straipsnio 4 dalies nuostata, kad įstatymas saugo sąžiningos konkurencijos laisvę, *inter alia* reiškia įpareigojimą įstatymų leidėjui įstatymais nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad nebūtų monopolizuojama gamyba ir rinka, kad būtų užtikrinama sąžiningos konkurencijos laisvė bei numatyti priemonės ir būdai jai apsaugoti. Be to ši nuostata reiškia, kad ir kitų valstybės bei savivaldos institucijų teisės aktais negalima pažeisti minėtų konstitucinių principų. Sistemiskai aiškinant LR Konstitucijos 46 straipsnio 1, 3 ir 4 dalių nuostatas, pažymėtina, kad valstybė, reguliuojama ūkinę veiklą, turi užtikrinti ir privataus asmens (šios veiklos subjekto), ir visuomenės interesus. Šiose LR Konstitucijos nuostatose yra įtvirtintas principas, nustatantis ūkinės veiklos reguliavimo tikslus ir ribas.

Taigi galima teigti, kad valstybei teisė įsikišti bei reguliuoti tam tikrą ūkinę veiklą, kaip vienas iš būdų, siekiant užtikinti visuomenės gerovę, įtvirtintas ir LR Konstitucijoje. Tačiau būtina, kad valstybė reguliuojama tam tikras ūkines veiklas užtikrintų viešųjų ir privačių interesų pusiausvyrą, o tai *inter alia* reiškia:

1. valstybė teisinėmis priemonėmis gali ir privalo daryti įtaką laisvosios rinkos ir konkurencijos procesams tiek, kiek to reikia patiems laisvosios rinkos ir konkurencijos principams apsaugoti;
2. valstybė teisinėmis priemonėmis privalo užtikrinti, kad kiekvienam teisės normų reikalavimus atitinkančiam subjektui būtų garantuojamos lygios galimybės veikti laisvosios rinkos ir konkurencijos sąlygomis.

1.4. Licencinę veiklą reglamentuojantys teisės aktai

2001 m. liepos 1 d. įsigaliojęs naujas LR civilinis kodeksas suformulavo pagrindinius ūkinės-komercinės veiklos licencijavimo principus, nustatė sąlygas licencijai gauti bei pagrindinius reikalavimus licencijuojamos veiklos taisyklėms.

LR civilinis kodeksas numato, kad „įstatymų nustatytais atvejais juridiniai asmenys gali imtis tam tikros rūšies veiklos tik gavę įstatymų nustatyta tvarka išduotą licenciją.“²⁴ Atskirų licencinės veiklos sričių užsiėmimą veikla reglamentuoja atitinkami įstatymai ir LR Vyriausybės nutarimai. Licencinės veiklos tvarką nustato LR Vyriausybės patvirtintos licencijavimo taisyklės ir atitinkamų ministerijų priimti įsakymai. LR Vyriausybės pavedimu licencijas išduoda, licencinės veiklos sąlygų laikymosi priežiūrą atlieka bei licencijų galiojimą sustabdo ir panaikina LR Vyriausybės įgaliotos institucijos – ministerijos, departamentai, įvairios tarnybos, inspekcijos ir t.t.

Tačiau jau lyg ir sukūrus licencinės veiklos principus ir licencijavimo taisykles, dėl vis dar gana dažnai pasitaikančių reglamentavimo neapibrėžtumų, įvairiai ir plačiai interpretuojamų LR civiliniame kodekse nustatytų licencijavimo taisyklių turinio bei daugybės atsakingų valstybinių institucijų ir joms suteikiamų plačių įgaliojimų, licencinė veikla vis tiek liko viena iš verslo reguliavimo sričių, sukuriančių biurokratizmo, korupcijos ir piktnaudžiavimo tarnyba prielaidas. Ir tik 2004 m. kovo 15 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, įgyvendindama Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija programos²⁵, įgyvendinimo priemonių plano I skyriaus antrojo skirsnio 1.5 priemonę, patvirtino Ūkinės-komercinės veiklos licencijavimo metodinius nurodymus, kurie nustatė bendruosius ūkinės-komercinės veiklos licencijavimo principus, jų įgyvendinimą ir reikalavimus, kurių laikantis licencijuojama ūkinė-komercinė veikla ir kuriais vadovaujantis rengiami licencinės veiklos įstatymų projektai ir šios veiklos licencijavimo taisyklės.²⁶

Šiuose metodiniuose nurodymuose yra gana konkrečiai apibrėžta, kad licencijuojama tik tų rūšių ūkinė-komercinė veikla, kurios licencijavimas nustatytas Lietuvos Respublikos įstatymuose ar Europos Sąjungos reglamentuose, taip pat, kad įvedant vienos ar kitos licencinės veiklos reguliavimą, turi būti aiškiai ir tiksliai nurodyti bei pagrįsti tokios licencinės veiklos tikslai ir kad būtų įmanoma nustatyti, ar veiklos reguliavimas įtraukiant į licencinių veiklų grupę – tinkamiausia ir būtina priemonė šiems tikslams pasiekti.

²⁴ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr.74-2262. 2.77 str. 1 d.

²⁵ Valstybės žinios. 2002, Nr.10-355

²⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimas Nr.274 „Dėl ūkinės komercinės veiklos licencijavimo metodinių nurodymų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 41-1333.

2. LICENCINĖS VEIKLOS SISTEMOS STATINIAI DINAMIAI MODELIAI

2.1. Licencinės veiklas reguliuojančios institucijos

Reguliuojant licencines veiklas, dalyvauja ir jų priežiūrą pagal savo kompetenciją vykdo nemažai valstybės institucijų, tačiau dėl vietos stokos jų funkcijų, teisių ir pareigų smulkiai nenagrinėsime, o apsiribosime tik jų apibūdinimu.

Lietuvos Respublikos Seimo (toliau – LR Seimo) kompetenciją apibrėžia LR Konstitucija, nustatanti vieną iš pagrindinių LR Seimo funkcijų - įstatymų leidybą.²⁷ Per atitinkamų įstatymų leidybą LR Seimas formuoja valstybės ūkio reguliavimo politiką. Be to, tvirtindamas valstybės strategiją, LR Seimas atlieka ir strateginio planavimo funkciją, o priimdamas ūkio šakų valdymo, reguliavimo ir kontroliavimo valstybės institucijų metines ataskaitas bei prižiūrėdamas jų veiklą, LR Seimas vykdo šių institucijų parlamentinę kontrolę.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė (toliau – LR Vyriausybė). LR Vyriausybė, vykdydama valstybinį valdymą, kuria ir įgyvendina valstybės politiką licencinėse veiklos srityse - teikia LR Seimui tvirtinti valstybės strategiją ir tvirtina jos įgyvendinimo planą bei programas. LR Vyriausybė ar jos įgaliotos institucijos, vykdydamos valstybinį valdymą, tvirtina ūkinės veiklos licencijavimo taisykles, nustato licencinės veiklos tvarką, tiekimo, eksporto bei importo tvarką, nustato veiklos rūšių, kurioms reikalingas leidimas, sąrašą, leidimų išdavimo taisykles ir sąlygas, ir t.t.

Ministerijos, pagal savo kompetenciją bei veiklos sritį dalyvauja formuojant bei įgyvendinant valstybės politiką. Pavyzdžiui, Aplinkos ministerija dalyvauja nustatant valstybinės svarbos objektų statybos planavimo tvarką ir sąlygas, vykdančią statybos valstybinę priežiūrą. Į jos kompetenciją įeina ir klausimai, susiję su aplinkos apsauga, poveikio aplinkai stebėjimų organizavimu ir vykdymu padidintos taršos zonose. Taip pat Aplinkos ministerija nustato išmetamų į aplinką teršalų normas ir kontroliuoja jų laikymąsi, nustato teršalų apskaitos ir leidimų juos išmesti į aplinką išdavimo tvarką. Ūkio ministerija įgyvendina valstybės politiką ir plėtoja tarptautinį bendradarbiavimą energetikos srityje, rengia ir tvirtina teisės aktus, reglamentuojančius tiekimo saugumo, energetikos objektų ir įrenginių įrengimo, eksploatavimo, techninės saugos, efektyvaus naudojimo bei kitus techninius klausimus, taip pat rengia, peržiūri Nacionalinės energetikos strategijos projektą ir teikia jį Vyriausybei, rengia Strategijos įgyvendinimo planą ir programas, koordinuoja jų įgyvendinimą, tvirtina

²⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucija// Valstybės žinios. 1992, Nr.33-1014. 67 str. 2 d.

energijos ir energijos išteklių perdavimo, skirstymo, tiekimo ir vartojimo taisyklės, nustato energijos išteklių atsargų sudarymo, tvarkymo, kaupimo ir naudojimo tvarką, šalyje vartojamos energijos kokybės reikalavimus, vartotojų, gamintojų energetikos tinklų, įrenginių, sistemų prijungimo prie veikiančių energetikos įmonių objektų tvarką ir sąlygas.²⁸

Departamentai prie ministerijų. Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos. Priešgaisrinė apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos. Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos. Viena iš funkcijų, kurias atlieka šie departamentai yra licencijų išdavimas, licencijos sąlygų laikymosi priežiūra. Jiems taip pat suteikiama teisė prireikus sustabdyti licencijų galiojimą, panaikinti licencijų galiojimo sustabdymą ir licencijų galiojimą. Tokia situacija kuomet ministerijai pavaldus departamentas yra atsakingas už licencinės veiklos priežiūrą bei kontrolę nėra tinkamas variantas, nes tai sukelia papildomos sumaišties ir sunkumų, todėl pastaraisiais metais pastebima, jog siekiant skaidrumo, efektyvumo licencijų išdavimas bei visa priežiūra ir kontrolė perduodama į atskiros, specialiai tam įkurtos tiesiogiai nepavaldžios vyriausybės institucijos rankas. Tokios institucijos vadinamos įvairiai:

Inspekcijomis. Valstybinė kelių transporto inspekcija, Valstybinė vidaus vandenų laivybos inspekcija, Valstybinė energetikos inspekcija, Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija.

Komisijomis. Valstybinės kainų ir energetikos komisija, Valstybinė vaistų kontrolės komisija, Valstybinė lošimų priežiūros komisija, Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisija, Valstybinė lošimų priežiūros komisija, Lietuvos radijo ir televizijos komisija.

Tarnybomis. Valstybinė tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba, Nacionalinė sveikatos tarnyba, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnyba, Nacionalinė žemės tarnyba, Augalų apsaugos tarnyba, Valstybinė visuomenės sveikatos priežiūros tarnyba, Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba.

Savivaldybės vykdomoji institucija. Savivaldybių vykdomųjų institucijų kompetenciją reguliuojant licencinės veiklos sritis apibrėžia Vietos savivaldos įstatymas ir atskiri licencinės veiklos įstatymai. Savivaldybės savo teritorijose reguliuoja vartotojų aprūpinimą tiekiamą šilumą, išduoda šilumos tiekimo licencijas, organizuoja visuomenės poreikiams naudojamų teritorijų apšvietimą, pagal LR Vyriausybės patvirtintas licencijuojamos veiklos taisyklės išduoda mažmeninės prekybos tabako gaminiais ar alkoholiniais gėrimais licencijas, taip pat išduoda ir licencijas organizuoti mažąsias loterijas ir kt. Be to savivaldybės vykdomoji institucija ne tik išduoda, papildo, sustabdo ar panaikina sustabdymą, bet ir kontroliuoja, kaip licencijų turėtojai laikosi licencinės veiklos sąlygų.

²⁸ Lietuvos Respublikos energetikos įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr.56-2224; 2003, Nr.69-3118. 6 str.

Reikėtų atkreipti dėmesį, kad dauguma anksčiau išvardintų institucijų faktiškai atlieka kvaziteismų funkcijas. Pavyzdžiui, Valstybinė atominės energetikos saugos komisija, Valstybinė energetikos inspekcija, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Radiacinės saugos centras, Valstybinė visuomeninės sveikatos priežiūros tarnyba, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, Valstybinė tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba, Nacionalinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, ir t.t. Šios institucijos ne tik turi teisę surašyti pažeidimų protokolus pagal atitinkamus Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso straipsnius, bet ir nagrinėja administracinių teisės pažeidimų bylas, skiria administracines nuobaudas.

Daugelyje Vakarų valstybių (ypač JAV) kvaziteismų veikla turi galias tradicijas, o Lietuvoje tokios kvaziteisminės institucijos pradėjo veikti palyginti neseniai ir jau susilaukė gana prieštaringų vertinimų. Viešojo administravimo požiūriu tokia tvarka, kuri nustato teisingumo vykdymą, iš dalies neatitinka valstybės valdžių – vykdomosios ir teisminės – padalijimo principo, nes pagal LR Konstituciją „teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai“.²⁹ Tačiau iš esmės tokia institucija yra tik „panaši į teismą, tačiau netapati teismui, kitaip sakant, kvaziteismas yra „tarsi“ teismas...()... svarbiausia ypatybė, kvaziteismą daranti panašia į teismą yra ta, kad kvaziteismas, kaip nešališkas arbitras, nagrinėja administracinius ginčus, gina žmogaus teises ir atlieka administracijos veiksmų teisėtumo kontrolę. Tačiau kvaziteismas nėra teisminės valdžios dalis, nors funkcinio požiūriu ir padeda jam įgyvendinti teisingumą.“³⁰ Kaip teigia dr. B. Pranevičienė, „kvaziteismų veikla užtikrina kvalifikuotą neteisminę administracinių ginčų nagrinėjimo galimybę ir pasiteisinančią administracijos veiksmų teisėtumo išorinę kontrolę, bet tuo pačiu neatima iš asmens teisės kreiptis į teismą dėl atsiradusio jo teisių pažeidimo.“³¹ Todėl teisiniu požiūriu tokie kvaziteismai yra vertinami kaip potencialiai efektyvios institucijos, kurios nagrinėdamos administracinius ginčus, gali sėkmingai kontroliuoti administracijos veiksmus ir efektyviai ginti žmogaus teises nuo neteisėtų administracijos veiksmų.

Įvertinant tai, kad minėtų ginčų nagrinėjimas teismine tvarka paprastai trunka keletą metų, institucijų administracinė teisinė veikla, atliekant kvaziteismo funkcijas, yra gerokai efektyvesnė laiko, specialistų kompetencijos, padarytos žalos nustatymo, tinkamų ir efektyvių poveikio priemonių pažeidėjams taikymo požiūriu lyginant su teismų praktika.

²⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr.33-1014. 109 str. 1 d.

³⁰ Pranevičienė B. Kvaziteismai administracijos veiksmų teisėtumo kontrolės ir administracinių ginčų nagrinėjimo sistemoje: daktaro dis.sant.: soc. mokslai: teisė (01 S) // LTU.- V., 2002. P.17.

³¹ Ten pat.

2.2. Licencinė veikla užsiimantys asmenys

Administracinės teisės subjektai – tai fiziniai arba juridiniai asmenys, kurie administracinės teisės normų nustatyta tvarka dalyvauja įgyvendinant viešąjį valdymą. Juridiniai ir fiziniai asmenys, administracinių santykių subjektais tampa savo noru siekdami gauti licenciją ūkinei-komercinei veiklai. Taigi administraciniai teisiniai santykiai užsimezga tada, kai tų santykių dalyviai turi administracinį teisnumą ir veiksnumą, t.y. disponuoja būtina apimtimi teisių ir pareigų, sudarančių pagrindą atsirasti administraciniams teisiniams santykiams. Asmenų administracinį teisinį statusą sudaro jų teisnumas – galėjimas turėti ir įgyti administracines teises ir pareigas. Fiziniam asmeniui administracinis teisnumas atsiranda nuo gimimo ir baigiasi jiems mirus, tuo tarpu juridinių asmenų teisnumas atsiranda nuo įsteigimo momento. Specifinius juridinių asmenų administracinio teisinio statuso pagrindus reglamentuoja konkrečių įmonių ir įstaigų rūšies steigimo ir veiklos tvarką nustatantys įstatymai bei atitinkamos srities veiklos, kuria užsiima įmonė, įstatymas. Įmonės, pagal nuosavybės formą galima suskirstyti į valstybės, savivaldybių ir privačias įmones, t.y. specialiosios paskirties ar paprastas akcines ir uždarąsias akcines bendroves, individualias įmones. Fiziniam ir juridiniam asmeniui kartu su administraciniu teisnumu reikalingas ir veiksnumas t.y. galimybė savo veiksmais įgyvendinti jiems priklausančias teises ir pareigas. Fizinio asmenų veiksnumas siejamas su amžiumi. Tuo tarpu juridinių asmenų veiksnumas sutampa su teisnumu - nuo įsteigimo momento.

Ekonominiu ir teisiniu požiūriais yra labai svarbu, kad visiems reguliuojamiems subjektams, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso, būtų nustatomi ir taikomi vienodi reguliavimo principai ir procedūros. Remiantis šiuo metu galiojančiais įstatymais visus subjektus pagal bendrus reguliavimo principus reguliuoja vienas nepriklausomas valstybinis reguliuotojas. Pavyzdžiui, Veterinarinę farmacinę veiklą reguliuoja Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Kelių transporto veiklą – Valstybinė kelių transporto inspekcija, Draudimo veiklą – Draudimo priežiūros komisija, Azartinių lošimų organizavimą – Valstybinė lošimų komisija, Visuomenės sveikatos priežiūrą - Valstybinė visuomenės sveikatos priežiūros tarnyba ir t.t. Sektorių, kuriuos vis dar reguliuoja ministerijos, likę vos keletas, t.y. Vėliavų gamybą reguliuoja Ūkio ministerija, Gaminių ir (ar) pakuočių atliekų tvarkymo organizavimą, Pavojingų atliekų tvarkymą – Aplinkos ministerija.

Atsižvelgiant į licencinės veiklos specifiką, įstatymai gali susiaurinti subjektų galinčių užsiimti viena ar kita veikla ratą. Ginklų ir šaudmenų sektoriuje licencijos užsiimti ūkinei-komercinei veiklai su ginklais ir šaudmenimis gali būti išduodamos tik juridiniams asmenims³², tai reiškia, kad

³² Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymas.// Valstybės žinios 2002, Nr. 13-467 19 str. 2 d.

reguliuojamu subjektu gali būti tik juridinis asmuo, turintis licenciją užsiimti šia veikla. Tačiau veterinarinė farmacija gali verstis ir fiziniai, ir juridiniai asmenys,³³ todėl šiuo atveju reguliuojamu subjektu gali būti fizinis ar juridinis asmuo, turintis veterinarinės farmacinės veiklos licenciją.

2.3. Licencinės veiklos rūšys

Nuo 2004 m. sausio 1 d. LR įmonių įstatymas negalioja³⁴, jame buvo išskirtos ūkinės-komercinės veiklos rūšys, kuriomis užsiimti be licencijos draudžiama. Dabar galiojančio teisės akto, kuriame būtų išvardintos visos licencinės veiklos rūšys nėra, nes visos licencinės veiklos turi būti numatytos atskiruose Lietuvos Respublikos įstatymuose.

Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra³⁵ paskutiniaisiais duomenimis (atnaujintais 2006 05 11) yra suskaičiavusi 48 veiklos rūšis, kurioms būtina turėti licenciją. Tačiau norėčiau atkreipti dėmesį, kad tai nėra tikslus licencinių veiklų sąrašas, nes jame nėra įtraukta licencijos užsiimti vaistinininko praktika³⁶, taip pat nepaminėta ir licencija užsiimti priešgaisrinės įrangos gamyba bei jos technine priežiūra.³⁷ Be to pagal geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymą³⁸, kuris įsigalios nuo 2007 m. sausio 1 d. turėtų atsirasti ir naujas licencinės veiklos sektorius - viešojo vandens sektorius. Pagal šį įstatymą numatoma išduoti viešojo vandens tiekimo licencijas. LR Vyriausybė įpareigota iki 2006 m. gruodžio 31 d. patvirtinti viešojo vandens tiekimo licencijavimo taisykles³⁹. (Detalus licencinių veiklų sąrašas pateikiamas Priede Nr. 1)

Atsižvelgiant į tai, jog licencinių veiklų sąrašas gana ilgas detaliai neanalizuosime visų licencinės veiklos rūšių, tačiau fragmentiškais epizodais apžvelgsime didžiąją dalį. Pavyzdžiui, viena iš licencinės veiklos sričių yra farmacijos sritis. Tik 2006 m. birželio 22 d. LR Seimas priėmė naują Farmacijos įstatymą⁴⁰ (šis įstatymas pakeitė iki tol galiojusį Farmacinės veiklos įstatymą⁴¹), kuris reglamentuoja farmacinę ir kitą veiklą, susijusią su vaistiniais, tiriamaisiais vaistiniais preparatais, veterinariniais vaistais, veikliosiomis ir kitomis vaistinėmis medžiagomis bei medicininės paskirties produktais, veterinarinės farmacijos veiklą.

³³ Lietuvos Respublikos farmacijos įstatymas.// Valstybės žinios 2006 Nr. 78-3056, 73 str. 1 d.

³⁴ Valstybės žinios, 2003 Nr.123-5576.

³⁵ Internetinis puslapis: <http://www.svv.lt> Prisijungimo laikas 2006 09 29.

³⁶ Lietuvos Respublikos farmacijos įstatymas.// Valstybės žinios. 2006 Nr. 78-3056, 4 straipsnis.

³⁷ Valstybės žinios. 2003 Nr. 61-2805

³⁸ Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas.// Valstybės žinios. 2006, Nr. 82-3260

³⁹ Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas.// Valstybės žinios. 2006, Nr. 82-3261. 2 straipsnis.

⁴⁰ Valstybės žinios. 2006 Nr. 78-3056

⁴¹ Valstybės žinios. 1991 Nr. Nr. 6-161

Farmacijos įstatymo 4 straipsnyje įvirtinta nauja licencijos rūšis - **vaistininko praktikos licencija** „vaistininkas gali eiti vaistininko pareigas visuomenės vaistinėje, gamybinėje visuomenės vaistinėje, ligoninės vaistinėje, gamybinėje ligoninės vaistinėje, universiteto vaistinėje ir labdaros vaistinėje tik turėdamas vaistininko praktikos licenciją.“

Farmacinės veiklos srityje, į kurią patenka vaistinių, tiriamųjų vaistinių preparatų gamyba, importas, didmeninis vaistinių preparatų, veikliųjų medžiagų platinimas, vaistinės veikla ir farmacinių atliekų tvarkymas (išskyrus šalinimą), išduodamos šios licencijų rūšys:

- 1) gamybos licencija;
- 2) didmeninio platinimo licencija;
- 3) vaistinės veiklos licencija;
- 4) gamybinės vaistinės veiklos licencija;
- 5) farmacinių atliekų tvarkymo, išskyrus šalinimą, licencija.⁴²

Veterinarinės farmacijos sektoriuje išduodamos šios veterinarinės farmacijos licencijos rūšys:

- 1) veterinarinių vaistų gamybos;
- 2) didmeninės veterinarinių vaistų prekybos;
- 3) veterinarijos vaistinės veiklos;
- 4) veterinarinių vaistų importo.⁴³

Anksčiau Farmacinės veiklos licencijas išduodavo Sveikatos apsaugos ministerija, tačiau dabar ir vaistininko praktikos licenciją, ir farmacinės veiklos licencijas išduoda viena institucija - Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba. Veterinarinės farmacijos licencijas išduoda Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba. Visos licencijos išduodamos neterminuotam laikui. Vaistininko praktikos licencijai išduoti nustatytas 30 dienų terminas, tuo tarpu farmacinės veiklos ir veterinarinės farmacijos licencijos gali būti išduodamos tik tada kai įsitikinama, kad pateikti duomenys ir informacija atitinka įstatymo ir kitų teisės aktų nustatytus reikalavimus. Farmacinės veiklos palikimas licencinių veiklų grupėje rengiant įstatymo projektą sulaukė ir kritikos. Jų nuomone, įvedus vaistininko praktikos licenciją pagrindiniai tikslai apsaugoti vartotoją bei siekti saugios ir efektyvios farmacijos sistemos funkcionavimo būtų pasiekiami ir be licencijų. Laisvosios rinkos instituto atliktoje ekspertizėje⁴⁴ teigiama, kad siekiant saugaus ir efektyvaus farmacinės sistemos funkcionavimo pakankama priemonė yra farmacijos specialistų kvalifikacijos užtikrinimo priežiūra. Autorės nuomone, panaikinti farmacinės veiklos licenciją ir palikti tik naujai įteisintą vaistininko praktikos licenciją būtų per drąsus žingsnis, nes kol

⁴² Lietuvos Respublikos farmacijos įstatymas. Valstybės žinios. 2006 Nr. 78-3056 19 straipsnio 2 dalis.

⁴³ Lietuvos Respublikos farmacijos įstatymas. Valstybės žinios. 2006 Nr. 78-3056 73 straipsnio 4 dalis.

⁴⁴ Išvados dėl Farmacijos įstatymo projekto (XP-790(3)). Ekspertizė atlikta 2006 04 05.

kas sunku prognozuoti ar pateisins lūkesčius naujoji vaistinininko praktikos licencija. Įstatymo leidėjų pasirinktas variantas įteisinti abi veiklas yra tarsi papildomas „saugiklis“ apsaugantis nuo galimų didelių neigiamų padarinių ir sumaišties šiame sektoriuje.

Deja farmacijos sektoriui nepavyko išvengti tam tikrų netikėtumų ir pasiruošti tinkamai naujojo įstatymo įgyvendinimui. Praėjus pusei metų nuo Farmacijos įstatymo įsigaliojimo LR Vyriausybė vis dar nepriėmė naujų farmacinės veiklos licencijavimo taisyklių. Todėl Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba yra sustabdžiusi šių licencijų išdavimą. Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba gali tik priimti paraiškas licencijoms gauti, atlikti dokumentų ekspertizę, tikrinti ir vertinti farmacinės veiklos vietas.⁴⁵

Gamtinių dujų sektoriuje licencinių veiklų reglamentavimo ir reguliavimo teisinius pagrindus, atsižvelgiant į Europos Sąjungos teisės reikalavimus, nustato Energetikos ir Gamtinių dujų įstatymai, juos detalizuoja poįstatyminiai norminiai teisės aktai. Gamtinių dujų įstatymo 5 straipsnis nustato, kad gamtinių dujų sektoriuje dujų įmonės privalo turėti licenciją šioms veikloms:

- 1) perdavimui;
- 2) paskirstymui;
- 3) laikymui;
- 4) tiekimui⁴⁶.

Tačiau naujos redakcijos Gamtinių dujų įstatymo projekte, kurio priėmimas įstrigo LR Seime, papildomai numatyta, kad bus į licencinių veiklų ratą įtraukta ir dar viena – gamtinių dujų skystinimo veikla. Taip pat šio įstatymo projekte numatyta, kad tiekimo veiklai gali būti nustatomos nepriklausomo ir paskirtojo tiekimo licencijų rūšys. Licencija paskirtajam tiekimui suteikiama konkurso būdu ar Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos sprendimu. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija turi teisę tiekimo įmonei, turinčiai tiekimo licenciją, priskirti vykdyti paskirtąjį tiekimą⁴⁷.

Šilumos ūkio sektoriuje susiklostė truputį kitokia situacija. Nors čia, analogiškai kaip ir gamtinių dujų sektoriuje, taip pat yra išskiriami šilumos gamybos, perdavimo, skirstymo ir tiekimo ciklai, tačiau šilumos ūkio valstybinį valdymą, šilumos ūkio subjektų veiklą, jų santykius su šilumos vartotojais, tarpusavio ryšius ir atsakomybę reglamentuojantis Šilumos ūkio įstatymas numato, kad šilumos tiekėjas privalo turėti šilumos tiekimo licenciją⁴⁸.

⁴⁵ <http://www.vvkt.lt/naujienos/p.php?n=484>. Prisijungimo laikas: 2006 10 05

⁴⁶ Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 89-2743, 5 straipsnis 1 dalis.

⁴⁷ Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas. <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=246336&Condition2=>; prisijungimo laikas: 2006-10-30, 10 straipsnis 2-4 dalys.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymas // Valstybės žinios. 2003, Nr.51-2254, 28 straipsnio 1 dalis

Tačiau, kaip parodė pastarųjų metų praktika, nepriklausomas šilumos gamintojas, tiekiantis šilumą ne šilumos tiekėjui, o vartotojams, taip pat privalėtų turėti licenciją, kadangi užsiima visiškai analogiška veikla t.y. šilumos tiekimu. O esant dabartinei situacijai, atskiros įmonės, kurios vykdo iš esmės tą pačią – „šilumos tiekimo“ veiklą, atsiduria diskriminuojančioje padėtyje, nes tai pačiai veiklai yra taikomi skirtingi reikalavimai, tuo pačiu atskiriems vartotojams ar jų grupėms nėra užtikrinamas patikimas šilumos tiekimas. Kadangi Šilumos tiekimo licencijavimo taisyklės⁴⁹ užsiimančiam licencine veikla šilumos tiekėjui nustato atitinkamus reikalavimus veiklos saugumui ir patikimumui, (pavyzdžiui, licenciją turinti šilumos tiekimo įmonė, norėdama nutraukti šilumos tiekimo veiklą, turi apie tai ne vėliau kaip prieš 12 mėn. informuoti licenciją išdavusią instituciją) veiklos kokybei ir efektyvumui, o nepriklausomo šilumos gamintojo įsipareigojimais vartotojams nustatomi tik dvišalėmis sutartimis. Todėl ir nepriklausomi šilumos gamintojai, kurie tiekia šilumą vartotojams, privalėtų turėti šilumos tiekimo licenciją. Ir nors Šilumos ūkio įstatyme suformuluota „nepriklausomo gamintojo sąvoka“ suponuoja tokios licencijos išdavimo galimybę, tačiau Šilumos tiekimo licencijavimo taisyklės praktiškai „užkerta“ kelią tokios licencijos išdavimui. Todėl ateityje autorės nuomone šis prieštaravimas turėtų būti pašalintas.

Be to, lyginant su gamtinių dujų sektoriumi, šilumos ūkyje yra numatyta decentralizuota licencinės veiklos tvarka. Šilumos tiekėjui, tiekiančiam ne mažiau kaip 5 GWh šilumos per metus, šilumos tiekimo licenciją išduoda Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, o mažiau šilumos tiekiančiam tiekėjui – savivaldybė. Tokia šilumos tiekėjų licencinės veiklos tvarka sukelia daug neaiškumų, be to, ji iš karto nustato nevienodą teisinę padėtį smulkiesiems ir stambiesiems šilumos tiekėjams, todėl jos nereikėtų laikyti pažangia.

Neteisėtas šaunamųjų ginklų ir lengvosios ginkluotės plitimas taip pat reikalauja ypatingo dėmesio ir kontrolės ginklų bei šaudmenų prekybos, gamybos, eksporto srityse. Oficiali statistika teigia, kad 2000 metais šaunamųjų ginklų ir šaudmenų eksportuota už 2,1 milijoną USD. Tai sudaro apie tik 52 procentų bendros legalios tarptautinės prekybos šaulių ginklais ir lengvąja ginkluote, kuri sudaro apie **4 milijardus USD** per metus. Ginklų eksporto srityje pirmauja Europos Sąjunga, per 2000 metus eksportavusi ginklų už 869 milijonus USD, po to seka JAV – už 692 milijonus USD⁵⁰. Įspūdingi statistikos skaičiai byloja apie privalomą šios srities kontrolę. Nuo 1997 m. Europos Sąjunga šį sektorių laiko prioritetiniu.

⁴⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 25 d. nutarimu Nr. 982 „Dėl teisės aktų, būtinų Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo“ patvirtintos Šilumos tiekimo licencijavimo taisyklės // Valstybės žinios. 2003, Nr. 75-3481.

⁵⁰ <http://www.vgf.lt> Prisijungta: 2006 11 03

Europos Sąjungos elgesio kodeksas ginklų eksporto srityje (priimtas 1998 metais) apibrėžia 8 kriterijus, kuriais Europos Sąjungos valstybės narės privalo vadovautis ginklų eksporto srityje. Kodeksas įpareigoja kiekvieną Europos Sąjungos valstybę narę konsultuotis vykdant ginklų perdavimą, jei kada nors kitos Europos Sąjungos valstybės narės iniciatyva sandoris į tą šalį buvo nutrauktas. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, yra privaloma įstatymais bei kitais teisės aktais įtvirtinti Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimus, reglamentuojančius vieningą ginklų, šaudmenų, jų dalių apyvartos kontrolę. 2003 m. liepos 1 d. įsigaliojo nauja Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo redakcija, parengta atsižvelgiant į visus Europos Sąjungos reikalavimus. Pagal šį įstatymą reguliuojama licencinė ūkinė-komercinė veikla susijusi su:

- 1) ginklų, šaudmenų, jų dalių gamyba;
- 2) ginklų, šaudmenų, jų dalių importas, eksportas;
- 3) prekyba ginklais, šaudmenimis, jų dalimis;
- 4) ginklų taisymas, ginklų ir šaudmenų perdirbimas;
- 5) tirų, šaudyklų eksploatavimas;
- 6) ginklų nuoma.⁵¹

Kiekvienai licencinei veiklai LR Vyriausybė patvirtinusi atskiras licencijavimo taisykles. Licencijos gali būti išduodamos tik juridiniams asmenims. Įmonėms, norinčioms gauti licenciją keliama aukšti reikalavimai, be to papildomi reikalavimai keliama ir licencine veikla užsiimančios įmonės darbuotojams, tiesiogiai susijusiems su ginklų, šaudmenų įsigijimu, laikymu, apskaita, realizavimu, kontroliuojančiais asmenimis, administracijos vadovu. Iš šių darbuotojų reikalaujama nepriekaištingos reputacijos taip pat nesirgti tam tikromis ligomis ar neturėti fizinių trūkumų, trukdančių tinkamai elgtis su ginklu, bei nebūti įtrauktam į sveikatos priežiūros įstaigos įskaitą dėl alkoholizmo, narkomanijos.

2.4. Licencinių veiklų reglamentavimas

Kaip jau buvo minėta, licencinės veiklos, kurios yra valstybės reguliuojamos išduodant licencijas, nustatytos įstatymuose. Įstatymai nustato tam tikros veiklos reguliavimo būtinumą, taip pat bendruosius licencinės veiklos principus bei sąlygas. Kiekvienam sektoriui LR Vyriausybė tvirtina atskiras licencijavimo taisykles, kurios detalios reglamentuoja atitinkamo sektoriaus įstatyme nustatytų licencinių veiklų reikalavimus bei privalomas sąlygas pavyzdžiui:

⁵¹ Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymas.// Valstybės žinios 2002, Nr. 13-467 19 straipsnis

1) Veikla susijusi su sprogmenimis – sprogmenų gamybos licencijavimo taisyklės⁵²; sprogmenų naudojimo licencijavimo taisyklės⁵³; prekybos sprogmenimis licencijavimo taisyklės;⁵⁴

2) Energetikos sritis – Prekybos elektros energija taisyklės;⁵⁵ Gamtinių dujų perdavimo, paskirstymo, laikymo ir tiekimo licencijavimo taisyklės;⁵⁶ Šilumos tiekimo licencijavimo taisyklės.⁵⁷

3) Antspaudų ir spaudų gamybos sritis – Antspaudų gamybos licencijavimo taisyklės;⁵⁸

4) Lošimų ir loterijų sritis - Lošimų licencijavimo taisyklės⁵⁹; Didžiųjų ir mažųjų loterijų licencijavimo taisyklės;⁶⁰

5) Alkoholinių gėrimų ir produktų sritis - Didmeninės ir mažmeninės prekybos alkoholio produktais licencijavimo taisyklės;⁶¹ Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklės⁶²;

Šios licencijavimo taisyklės yra pagrindinis teisės aktas, reglamentuojantis licencijų išdavimo, jų galiojimo sustabdymo bei panaikinimo tvarką ir sąlygas, reguliuojančios institucijos teises ir pareigas, taip pat licencijas turinčių asmenų teises bei pareigas ir atitinkamoms licencinėms veikloms privalomas sąlygas. LR civilinio kodekso 2.78 straipsnio 2 dalyje apibūdinamas licencinės veiklos taisyklių turinys. Šiose taisyklėse turi būti nurodoma:

1) licencijuojama veikla (turi būti aišku, kokia būtent veikla užsiims licencijos turėtojas);

2) licenciją išduodanti institucija ir jos įgaliojimai (licencijas išduoda ministerijos, prie jų esantys departamentai, inspekcijos, komisijos, tarnybos ir t.t.);

3) licencijai gauti reikalingi dokumentai (prašymas/paraiška išduoti licenciją, nemažai papildomų dokumentų, kurie priklauso nuo licencijuojamos veiklos pobūdžio);

⁵² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 2 d. nutarimas Nr. 1512 Dėl sprogmenų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo.// Valstybės žinios. 2003, Nr. 114-5149.

⁵³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 2 d. nutarimas Nr. 1511 Dėl sprogmenų naudojimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo.// Valstybės žinios. 2003, Nr. 114-5148

⁵⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 4 d. nutarimas Nr. 243 Dėl prekybos sprogmenimis licencijavimo taisyklių ir vertinimo kriterijų patvirtinimo.// Valstybės žinios. 2004, Nr. 35-1143

⁵⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gruodžio 5 d. nutarimas Nr.1474 Dėl teisės aktų, būtinų Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo. // Valstybės žinios. 2001, Nr. 104-3713; 2003, Nr. 48-2121

⁵⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 19 d. nutarimas Nr.743 „Dėl gamtinių dujų perdavimo, paskirstymo, laikymo ir tiekimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo. // Valstybės žinios. 2001, Nr.53-1878; 2003 Nr.71-3222.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 25 d. nutarimas Nr. 982 Dėl teisės aktų, būtinų Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo. // Valstybės žinios. 2003, Nr. 75-3481.

⁵⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 20 d. nutarimas Nr. 2053. „Dėl antspaudų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo. // Valstybės žinios. 2002 Nr.123-5610

⁵⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 19 d. nutarimas Nr. 740 Dėl azartinių lošimų licencijavimo taisyklių patvirtinimo.// Valstybės žinios. 2001, Nr. 53-1876

⁶⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 9 d. nutarimas Nr.1550 Dėl didžiųjų ir mažųjų loterijų licencijavimo taisyklių patvirtinimo.// Valstybės žinios. 2003, Nr. 116-5264

⁶¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 20 d. nutarimas Nr.618 Dėl didmeninės ir mažmeninės prekybos alkoholio produktais licencijavimo taisyklių ir mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais prekybos ir viešojo maitinimo įmonėse taisyklių patvirtinimo // Valstybės žinios. 2004, Nr. 84-3050

⁶² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimas Nr.67 Dėl alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo. // Valstybės žinios. 2001, Nr. 8-230; 2002, Nr. 95-4118; 2004, Nr. 104-3847

4) pateiktų dokumentų nagrinėjimo tvarka ir terminai (turi būti itin aiškiai apibrėžta, kad neliktų vietos licencijas išduodančių institucijų savivalei);

5) licencijų rūšys ir jų išdavimo sąlygos, pakartotinis licencijos išdavimas (paprastai nustatomas terminas, kuriam praėjus licencijos turėtojas, kuriam licencija buvo panaikinta gali pakartotinai kreiptis dėl licencijos išdavimo);

6) licencijos formos (licenciją sudaro dokumentas, kuriame paprastai nurodoma: licenciją išduodanti institucija, licencijos turėtojo rekvizitai, licencijos numeris, licencijos išdavimo data, veiklos, kuria verstis išduoda licencija, rūšis ir vieta (adresas). Licenciją pasirašo ją išduodančios institucijos vadovas ir ji patvirtinama ją išduodančios institucijos antspaudu);

7) išduodamų licencijų registravimo tvarka (dažniausiai licencijas jas išduodanti institucija registruoja nustatytos formos licencijų registravimo žurnale);

8) atsisakymo išduoti licencijas atvejai (išdėstomi labai konkrečiai, pateikiant baigtinį atvejų, kuriems esant licencija neišduodama, sąrašą);

9) licencijuojamos veiklos sąlygos, įskaitant licencijos turėtojų teises ir pareigas (licencijos turėtojų pareigos negali būti numatytos kituose teisės aktuose ir turi būti siejamos tik su licencijos išdavimu, galiojimu ar panaikinimu);

10) licencijos sąlygų laikymosi priežiūros tvarka (priežiūrą ir kontrolę vykdo licenciją išdavusi institucija);

11) licencijos galiojimo sustabdymo bei panaikinimo atvejai ir tvarka.

LR Vyriausybės tvirtinamose licencijavimo taisyklėse gali būti nurodyti ir kiti reikalavimai bei sąlygos.

Visus licencijavimo taisyklėse nustatytus reikalavimus galima būtų suskirstyti į tokias pagrindines grupes:

- 1) bendrosios nuostatos ir licencijų rūšys;
- 2) licencijas išduodančios institucijos įgaliojimai;
- 3) licencijų išdavimo sąlygos ir reikalavimai;
- 4) atsisakymo išduoti licenciją sąlygos;
- 5) licencinės veiklos sąlygos;
- 6) atsakomybė už licencinės veiklos pažeidimus.

Todėl siekiant pateikti išsamią licencinės veiklos sistemos teorinę ir praktinę analizę bei atskleisti reglamentavimo spragas (trūkumus), sisteminiu požiūriu yra tikslinga detaliau panagrinėti kai kurių sektorių taisyklių nuostatas, pavyzdžiui, alkoholio produktų gamybos sektoriaus ir tabako

gaminių gamybos sektoriaus taisyklių nuostatas bei viešųjų paslaugų teikimo srities (vandens, energetikos, transporto) keletą sektorių.

2.4.1. Bendrosios nuostatos ir licencijų rūšys

Alkoholio produktų gamybos sektorius

Šioje dalyje suformuluotos bendrosios nuostatos, apibūdinančios taisyklių paskirtį, pateikiamas alkoholinių produktų sąrašas, išvardinamos alkoholio produktų gamybos licencijų rūšys :

1. alaus, alaus ir nealkoholinių gėrimų mišinių;
2. alkoholio produktų, įskaitant alkoholinius gėrimus, kurių turinė etilo alkoholio koncentracija neviršija 22 procentų;

3. alkoholio produktų, įskaitant alkoholinius gėrimus;

Verstis kiekvienos rūšies veikla yra išduodama atskira licencija.

Tabako gaminių gamybos sektorius

Tabako gaminių sektoriuje licencijavimo taisyklių bendrosios nuostatos formuluojamos beveik analogišku būdu. Skirtingai nuo alkoholio produktų gamybos sektoriaus, tabako gaminių gamybai išduodama tik vienos rūšies licencija t.y. licencija verstis tabako gaminių gamyba. Taip pat pabrėžiama, kad gaminti tabako gaminius leidžiama tik įmonėms, turinčioms nustatyta tvarka išduotą licenciją.

Asmens ir turto saugos sektorius

Ginkluotos ir neginkluotos asmens ir turto saugos licencijavimo taisyklių⁶³ bendrosios nuostatos apibrėžia paskirtį, reguliavimo apimtį, sąvokas, įvardija instituciją atsakingą už licencijų išdavimą, sustabdymą, galiojimo sustabdymą, panaikinimą, kontrolę bei priežiūrą. Išvardinamos išduodamų licencijų rūšys, kurios išduodamos neterminuotam laikui:

1. ginkluotos asmens ir turto saugos licencija;
2. neginkluotos asmens ir turto saugos licencija.

Gaminių ir (ar) pakuočių atliekų tvarkymo sektorius

⁶³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. vasario 2 d. nutarimas Nr. 116 „Dėl ginkluotos ir neginkluotos asmens ir turto saugos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2005, Nr. 17-535.

Licencijavimo taisyklėse⁶⁴ be standartinių bendrųjų nuostatų (reguliavimo apimtis, paskirtis ir tt.) taip pat numatoma konkretūs reikalavimai organizacijoms galinčioms gauti Gaminių ir (ar) pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo licencijas. Tokių licencijų siekiančios organizacijos turi:

1. vykdyti Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 34¹ straipsnyje organizacijos steigėjams ir nariams nustatytas pareigas;
2. organizuoti gaminių ir (ar) pakuočių atliekų tvarkymą;
3. verstis kita veikla, kuri susijusi su Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 34¹ straipsnyje numatytos organizacijos steigėjų ir narių pareigų vykdymu.

Šiame sektoriuje išduodamos 5 rūšių licencijos:

1. apmokestinamųjų gaminių atliekų tvarkymo organizavimo licencija;
2. elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymo organizavimo licencija;
3. alyvų atliekų tvarkymo organizavimo licencija;
4. eksploatuoti netinkamų transporto priemonių tvarkymo organizavimo licencija;
5. pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo licencija.

Šilumos ūkio sektorius

Šioje dalyje suformuluotos bendrosios nuostatos, apibūdinančios taisyklių paskirtį, pateikiami naujų sąvokų apibrėžimai, akcentuojama, jog išduodama tik vienos rūšies licencija – šilumos tiekimo licencija. Šilumos tiekimo įmonėms, priklausomai nuo nuosavybės formos, įvedami atitinkami įstatinio kapitalo dydžio apribojimai. Šilumos tiekimo licencijavimo taisyklių 4 punktas nustato, kad „įmonė, kuri šiuo metu šilumos perdavimo tinklus valdo ne nuosavybės ar patikėjimo teise, gali gauti licenciją, jeigu jos įstatinis kapitalas – ne mažesnis kaip 5 procentai jai pagal sudarytą nuomos sutartį perduoto turto vertės. Licenciją gavusi įmonė privalo per kiekvienus metus padidinti savo įstatinį kapitalą ne mažiau kaip 5 procentais, kol jos įstatinis kapitalas sudarys ne mažiau kaip 15 procentų jai pagal sudarytą nuomos sutartį perduoto turto vertės.“⁶⁵

Taip pat nurodoma, kad naujos šilumos tiekimo įmonės, kurios šilumos perdavimo tinklus pradės valdyti ne nuosavybės ar patikėjimo teise vėliau, t.y. jau įsigaliojus šioms Licencijavimo taisyklėms, galės gauti licenciją tik tokiu atveju, jeigu tos įmonės įstatinis kapitalas – bus ne mažesnis

⁶⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. sausio 11 d. nutarimas Nr. 18 „Dėl Gaminių ir (ar) pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2006, Nr. 5-144. 2 punktas.

⁶⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 25 d. nutarimu Nr. 982 „Dėl teisės aktų, būtinų Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo“ patvirtintos Šilumos tiekimo licencijavimo taisyklės // Valstybės žinios. 2003, Nr. 75-3481. 4 punkto 2 d.

kaip 15 procentų jai pagal sudaromą nuomos sutartį perduodamo turto vertės. Reikia pastebėti, kad Šilumos ūkio įstatymas nenustato jokių apribojimų įmonių įstatiniam kapitalui, todėl kyla pagrįstas klausimas, ar toks reikalavimas yra teisėtas ir ar tikrai LR Vyriausybė neviršijo savo kompetencijos ribų, nustatydama licencijavimo taisyklėse tokius apribojimus šilumos tiekimo įmonėms.

Priklausomai nuo vartotojams patiekto šilumos kiekio licencijas šilumos tiekimo įmonėms išduoda arba Valstybinė kainų ir energetikos priežiūros komisija arba Savivaldybės.

2.4.2. Licencijas išduodančios institucijos įgaliojimai

Alkoholio produktų gamybos sektorius

Licencijavimo taisyklėse konkrečiai nustatytos Valstybinės tabako ir alkoholio kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės teisės ir pareigos, susijusios su šių funkcijų vykdymu, t.y. išvardijama, kokios Tarnybos pareigos išduodant ir pakeičiant licencijas bei vėliau prižiūrint ir kontroliuojant jau licencijuotų įmonių veiklą. Būtent licencijavimo taisyklių 4 punktas numato, kad Valstybinė tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba:

- a) suderinusi su Žemės ūkio ministerija ir Sveikatos apsaugos ministerija išduoda alkoholio produktų gamybos licenciją;
- b) papildo, patikslina licencijas;
- c) įspėja įmones apie galimą licencijų galiojimo panaikinimą ir panaikina jų galiojimą;
- d) kontroliuoja, kaip įmonės, turinčios licencijas, laikosi nustatytos alkoholio produktų gamybos tvarkos, įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų, susijusių su alkoholio reklamos draudimu ir alkoholio produktų pardavimo ribojimu.

Licencijos išduodamos, papildomos, patikslinamos, jų galiojimas panaikinamas Valstybinės tabako ir alkoholio kontrolės tarnybos direktoriaus įsakymais.

Taip pat įtvirtinamos ir Valstybinės tabako ir alkoholio kontrolės tarnybos, kaip pagrindinės institucijos licencijuojančios ir prižiūrinčios įmones, funkcijos:

- 1) Tarnyba nustato prašymo išduoti arba pakeisti licenciją formą;
- 2) išduoda (pakeičia) licenciją arba pateikia pareiškėjui motyvuotą raštišką atsisakymą išduoti (pakeisti) licenciją;
- 3) registruoja išduodamas licencijas specialiame žurnale;
- 4) kontroliuoja, kaip laikomasi licencinės veiklos sąlygų;
- 5) kontroliuoja, kaip laikomasi alkoholio produktų gamybos tvarkos, įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų, susijusių su alkoholio reklamos draudimu ir alkoholio produktų pardavimo ribojimu;

6) nagrinėja skundus dėl licencinės veiklos pažeidimų;

7) teikia valstybės institucijoms ir įstaigoms informaciją apie licencijų išdavimą, pakeitimą, galiojimo sustabdymą, galiojimo sustabdymo panaikinimą, galiojimo panaikinimą, kurios reikia joms pavestoms funkcijoms vykdyti;

8) vykdo kitas įstatymų nustatytas funkcijas.

Tabako gaminių gamybos sektorius

Kaip ir alkoholinių produktų gamybos licencijas išduoda Valstybinė tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba. Taip pat sustabdo jos galiojimą, panaikina jos galiojimo sustabdymą, praneša apie tai Juridinių asmenų registrui, Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Finansų ministerijos ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai, registruoja išduotas licencijas specialiaame žurnale, kontroliuoja ir prižiūri, kaip jos laikosi licencinės veiklos sąlygų ir t.t. Iš esmės funkcijos, teisės bei pareigos sutampa su alkoholio produktų gamybos sektoriumi.

Abejuose pasirinktuose sektoriuose licencijas išduodančios institucijos nekelia jokių sunkumų ar sumaišties, nes licencijas išduoda viena institucija t.y. Valstybinė tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba. Kitaip sakant licencinės veiklos klausimai yra „vienose rankose“. Tačiau ne visuose sektoriuose taip yra. Galime rasti keletą sektorių, kuriuose licencijų išdavimo kompetencija paskirstoma tarp kelių institucijų. Toks licencinės veiklos modelis šiuo metu taikomas, pavyzdžiui loterijų organizavimo sektoriuje (licencijas išduoda Valstybinė lošimų priežiūros komisija, atitinkama Savivaldybė).

Loterijų organizavimo sektorius

Loterijų įstatyme⁶⁶ yra numatyta išduoti dviejų rūšių licencijas. Išduodamos licencijos skirstomos pagal organizavimo mastą į didžiąsias ir mažąsias. **Didžiųjų loterijų organizavimo licencija** organizatoriui suteikia teisę platinti loterijos bilietus visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, ir numatomų išplatinti bilietų nominali vertė neribojama. **Mažųjų loterijų organizavimo licencija** organizatoriui suteikia teisę platinti loterijos bilietus sporto varžybų, kultūros arba kito viešo renginio metu ir laimėjimai išduodami iki renginio pabaigos, ir numatomų išplatinti bilietų nominali vertė neviršija 100 000 litų. Didžiųjų loterijų organizatorių veiklą prižiūri ir kontroliuoja Valstybinė lošimų priežiūros komisija, o mažųjų loterijų organizatorių veiklą – savivaldybės, kurios teritorijoje organizuojamos mažosios loterijos, vykdomoji institucija.

⁶⁶ Lietuvos Respublikos loterijų įstatymas// Valstybės žinios. 2003, Nr. 73-3341

Šis licencinės veiklos modelis vertinant efektyvumo požiūriu nėra priimtinas, nes iš esmės dviejų kontroliuojančių ir prižiūrinčių institucijų buvimas reikalauja kur kas daugiau žmogiškųjų išteklių prižiūrint bei kontroliuojant loterijų organizavimą, praktiškai atliekant tas pačias funkcijas bei uždavinius tame pačiame sektoriuje tik skirtingose veiklose. Todėl siekiant užtikrinti maksimalų veiklos efektyvumą bei skaidrumą siūlytume kontrolės bei priežiūros funkcijas patikėti vienai institucijai t.y. Valstybinei lošimų priežiūros komisijai.

Gamtinių dujų sektorius

Gamtinių dujų įstatymas⁶⁷ nustato, kad licencijas visoms veikloms gamtinių dujų sektoriuje išduoda Valstybinė kainų ir energetikos priežiūros komisija. Licencijavimo taisyklėse konkrečiai nustatytos Valstybinės kainų ir energetikos priežiūros komisijos teisės ir pareigos, susijusios su šių funkcijų vykdymu, t.y. išvardijama, kokios jos pareigos išduodant ir pakeičiant licencijas bei vėliau prižiūrint ir kontroliuojant jau licencijuotų įmonių veiklą. Būtent licencijavimo taisyklių 7 punktas nustatyto, kad Valstybinė kainų ir energetikos priežiūros komisija turi teisę:

- 1) išduoti arba pakeisti licenciją;
- 2) atsisakyti išduoti arba pakeisti licenciją;
- 3) sustabdyti licencijos galiojimą;
- 4) panaikinti licencijos galiojimo sustabdymą;
- 5) panaikinti licencijos galiojimą;
- 6) skirti baudas Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatyme numatytais atvejais;
- 7) reikalauti iš įmonių licencijuojamos veiklos ataskaitos.

Kitas licencijavimo taisyklių punktas nustato Valstybinės kainų ir energetikos priežiūros komisijos, kaip pagrindinės institucijos licencijuojančios ir prižiūrinčios gamtinių dujų įmones, funkcijas:

- 1) nustato prašymo išduoti arba pakeisti licenciją formą;
- 2) išduoda (pakeičia) licenciją arba pateikia pareiškėjui motyvuotą raštišką atsisakymą išduoti (pakeisti) licenciją;
- 3) registruoja išduodamas licencijas specialiame žurnale;
- 4) kontroliuoja, kaip laikomasi licencijuojamos veiklos sąlygų;

⁶⁷ Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymas// Valstybės žinios. 2000, Nr. 89-2743

- 5) kontroliuoja, kaip laikomasi Ūkio ministerijos nustatytų ir suderintų su Komisija veiklos kokybės reikalavimų;
- 6) nagrinėja skundus dėl licencijuojamos veiklos pažeidimų;
- 7) teikia valstybės institucijoms ir įstaigoms informaciją apie licencijų išdavimą, pakeitimą, galiojimo sustabdymą, galiojimo sustabdymo panaikinimą, galiojimo panaikinimą, kurios reikia joms pavestoms funkcijoms vykdyti;
- 8) vykdo kitas įstatymų nustatytas funkcijas.

Šilumos ūkio sektorius

Šilumos ūkio sektoriuje susiklostė kitokia situacija, kadangi kaip jau buvo minėta, Šilumos ūkio įstatymas įteisino dvi institucijas, atsakingas už licencinę veiklą užsiimančias šilumos tiekimo įmones, išduodant joms licencijas, t.y. Valstybinę kainų ir energetikos kontrolės komisiją, kuri išduoda licenciją šilumos tiekėjui, per metus tiekiančiam vartotojams ne mažiau kaip 5 GWh šilumos, o mažiau šilumos tiekiančiam tiekėjui licenciją išduoda atitinkama savivaldybė⁶⁸. Analogiška nuostata paliekama ir Šilumos ūkio įstatymo projekto 31 straipsnio 2 dalyje⁶⁹. Tačiau šį įstatymo nuostata pastaruoju metu sukelia vis daugiau diskusijų, kadangi Vietos savivaldos įstatyme yra numatyta, kad šilumos tiekimo organizavimas yra viena iš savivaldybės funkcijų⁷⁰. Todėl vadovaujantis subsidarumo principu, būtų visiškai logiška, kad šilumos tiekimo įmonių veiklos reguliavimas, jei toks tikrai yra būtinas, būtų priskirtas tik savivaldybių kompetencijai.

Toks licencinės veiklos modelio pasirinkimas nėra tinkamiausias, buvo pastebėta, pačiais pirmaisiais mėnesiais, dar 2003 metų pabaigoje, kai Valstybinei kainų ir energetikos priežiūros komisijai su savivaldybėmis teko spręsti klausimus, susijusius su šilumos tiekėjų licencinės veiklos teritorijos nustatymu bei apibrėžimu, vartotojų informavimu ir pan.

Latvijoje kaip ir Lietuvoje taikomas analogiškas šilumos tiekimo įmonių reguliavimo modelis t.y. Latvijoje valdant ir reguliuojant šilumos tiekimo įmones taip pat dalyvauja savivaldybės ir valstybinė reguliuojanti institucija. Todėl įvertinus ir Latvijos reguliuotojo patirtį bei kylančias problemas, galime teigti, kad dviejų savarankiškų ir nepriklausomų subjektų (Valstybinės kainų ir energetikos priežiūros komisijos ir savivaldybių) dalyvavimas vieno sektoriaus ir dar tos pačios veiklos reguliavime tikrai nėra pats geriausias sprendimas, nes tai automatiškai užprogramuoja būsimus

⁶⁸ Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymas // Valstybės žinios. 2003, Nr.51-2254. 28 str. 2 d.

⁶⁹ Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo projektas.

<http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=246336&Condition2=>; prisijungimo laikas: 2006-10-30,

⁷⁰ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas // Aktuali redakcija // 2006-07-11. 7str. 16 d. Prisijungimo laikas: 2006 10 31.

konfliktus bei prieštaravimus kompetencijos pasidalijimo, tarpusavio veiklos koordinavimo ir kitose srityse.

Be to, reikėtų atkreipti dėmesį, kad Šilumos ūkio įstatymo nustatytas reguliuojamų šilumos tiekimo įmonių skirstymo (pagal tiekiamos šilumos kiekį) principas yra ydingas, nes įmonei visada lieka galimybė dirbtinai išskaidyti savo veiklą ir siekti, kad šilumos tiekimo licenciją jai išduotų ne Valstybinė kainų ir energetikos priežiūros komisija, o savivaldybė. Taigi, įvertinus tokias aplinkybes, Valstybinės kainų ir energetikos priežiūros komisijos dalyvavimas reguliuojant šilumos tiekimo įmones visiškai praranda savo prasmę. Kitas taip pat aktualus klausimas yra, kuri institucija (Valstybinė kainų ir energetikos priežiūros komisija ar atitinkama savivaldybė) ateityje bus atsakinga už vienos ar kitos, šiuo metu jau licenciją turinčios įmonės priežiūrą, jeigu laikui bėgant natūraliai pasikeis (padidės ar sumažės) jos tiekiamos šilumos kiekiai, nes šiuo metu nei Šilumos ūkio įstatymas, nei Šilumos tiekimo licencijavimo taisyklės nenumato tai reglamentuojančių procedūrų.

2.4.3. Licencijų išdavimo sąlygos ir reikalavimai

Kiekviena licencinė veiklos sritis yra savita, turinti tam tikrus ypatumus bei specifinius bruožus, todėl atsižvelgiant į tai nustatomos licencijų išdavimo sąlygos bei reikalavimai. Visoms sritims taikomas bendras principas, jog turi būti keliami tik tokie reikalavimai ir sąlygos, kuriuos logiška ir efektyvu įvykdyti.

Alkoholio produktų gamybos sektorius

Įmonės norinčios gauti licenciją, pateikia Valstybinei tabako ir alkoholio kontrolės tarnybai prašymą bei licencijavimo taisyklėse nurodytus dokumentus. Licencija gaminti alkoholio produktus išduodama tik toms įmonėms, kurios turi nustatyta tvarka patvirtintus norminius dokumentus, nustatančius šių produktų saugos ir kokybės rodiklius, taip pat technologijos reikalavimus atitinkančią įrangą ir patalpas, alkoholio produktų kokybės tyrimo laboratoriją ir reikiamos kvalifikacijos personalą. Įmonės, gaminančios per metus iki 100 000 dekalitrų alaus ir neturinčios galimybės įsirengti nuosavos laboratorijos, pagal sutartis naudoja nustatyta tvarka atestuotų kitų institucijų ar įmonių maisto produktų kokybės tyrimo laboratorijų paslaugomis. Taip pat reikalaujama nurodyti sandėlių, kuriuose bus laikomi ir iš kurių bus realizuojami alkoholio produktai, adresus.

Reikalingos pažymos iš Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, kad:

1. paraiškoje nurodytų alkoholio produktų gamybos techninės sąlygos (įranga) ir patalpos, alkoholio produktų kokybės tyrimo laboratorijos įranga ir patalpos atitinka normatyvinių dokumentų ir

teisės aktų reikalavimus, o įmonė turi Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nustatyta tvarka išduotą maisto tvarkymo įmonės patvirtinimo pažymėjimą;

2. gaminamų arba numatomų gaminti alkoholio produktų rodikliai, nurodomi įmonės normatyviniuose dokumentuose, atitinka teisės aktuose nustatytus saugos ir kokybės rodiklius;

Kita licencijavimo taisyklėse įteisinta ir licencinės veiklos efektyvumo prasme svarbi nuostata yra ta, kad Valstybinė tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba per 30 dienų nuo reikiamų dokumentų gavimo privalo išduoti ar pakeisti licenciją. Jeigu pateikti ne visi duomenys ar dokumentai, terminas skaičiuojamas nuo visų duomenų ar dokumentų pateikimo dienos. Šis reikalavimas leidžia užtikrinti, kad būtų išvengta nepagrįsto licencinės veiklos procedūrų vilkinimo ir visos licencijos įmonėms būtų išduodamos per minimaliai trumpą laiką.

Licencijos gaminti alkoholio produktus naujai įsteigtoms įmonėms neišduodamos, jeigu jų steigėjai ar administracijos vadovai yra buvę įmonių, kurioms vadovaujantis Alkoholio kontrolės įstatymo 34 straipsnio 18 dalimi⁷¹ buvo panaikintas licencijų galiojimas, steigėjai, administracijos vadovai ar kiti šio Įstatymo 34 straipsnio 18 dalyje nurodyti darbuotojai. Ši daug diskusijų sukėlusi nuostata veikia kaip papildomas saugiklis, siekiant apsisaugoti nuo nesąžiningų fizinių asmenų, glaudžiai susijusių su alkoholio produktų gamybos įmone ar įmonėmis, kurioms už ekonominius pažeidimus buvo panaikintas licencijų galiojimas, naujai jų steigiamai įmonei licencija neišduodama. Tokiu būdu siekiama užkirsti kelią, gana paplitusiam nesąžiningos veiklos modeliui bei įstatymo normų „apėjimui“, kuomet įmonė susidūrusi su tam tikrais sunkumais (pavyzdžiui, ekonominės sankcijos pritaikymas – licencijos galiojimo panaikinimas), dėl kurių toliau vykdyti veiklą įmonei nebegalima, įmonė privedama prie bankroto arba tiesiog likviduojama, ir vietoj jos steigiama nauja įmonė, dalyvaujant tiems patiems steigėjams, akcininkams, vadovams ir kitiems buvusios įmonės darbuotojams.

Dar vienas svarbus reikalavimas, tai gamybos personalo kvalifikacija. Įmonė norinti gauti alkoholio produktų gamybos licenciją, privalo pateikti dokumentus, patvirtinančius, kad alkoholio produktų kokybės tyrimo laboratorijų ir gamybos personalo kvalifikacija atitinka Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos patvirtintus alkoholio produktų gamintojų personalo kvalifikacijos reikalavimus.

Šis reikalavimas keliamas tik specifinėms ir pavojingoms veiklos sritims, reikalaujančioms ypatingo dėmesio pavyzdžiui, ginklų, priešgaisrinės įrangos gamybai ir jos techninei priežiūrai,

⁷¹ Įmonės licencijų galiojimas panaikinamas ir pakartotinai licencijos neišduodamos, jeigu joms arba jų administracijos vadovams ar kitiems darbuotojams (jeigu jie veikė įmonės vardu ar dėl jos interesų) yra įsiteisėjęs apkaltinamasis teismo nuosprendis, įsiteisėjęs teismo nutarimas, sprendimas, įsiteisėjęs muitinės, mokesčių inspekcijos, policijos ar Tarnybos nutarimas dėl baudmės ar nuobaudos skyrimo už alkoholio produktų kontrabandą, alkoholinių gėrimų be banderolių neteisėtą laikymą, gabenimą ar pardavimą, taip pat falsifikuotų alkoholio produktų pardavimą, gabenimą ar laikymą (12 straipsnio 3 dalis).

pirotechnikos priemonių gamybai, alkoholio produktų gamybai ir t.t. Tenka pastebėti, kad reikalavimas vertinamas gana kritiškai, nes reikalavimas įmonės savininkams arba vadovams turėti tam tikrą kvalifikaciją pažeidžia pagrindinę verslo sėkmės sąlygą - darbo pasidalijimą. Sveikatos priežiūros paslaugas teikiančiai įmonei nebūtinai turi vadovauti medikas, o audito įmonės savininku būti tik diplomuotas auditorius. Priešingai, vadovauti turi profesionalus vadovas, organizatorius. Kvalifikuoti specialistai turi ne vadovauti įmonei, o vykdyti tiesioginį savo darbą (auditorius - atlikti auditą, stomatologas - gydyti dantis). Praktika, kai vadovauti privačiam medicinos paslaugų verslui leidžiama tik diplomuotiems medikams, o vadovauti vaistinei gali tik vaisininko veiklos licenciją turintis asmuo, sukuria verslo luomus, apriboja įėjimą į rinką, skatina įmonių skaidymą, fiktyvų vadovavimą, nekorektiškus personalo perpirkimus ar perviliojimus. Akivaizdu, kad dėl to apribojamos konstitucinės asmens laisvės ("kiekvienas žmogus gali laisvai pasirinkti darbą bei verslą..."), formuojasi ydinga verslo kultūra, nukenčia paslaugų kokybė, klientai priversti mokėti aukštesnes kainas. Kvalifikacinius reikalavimus siūloma kelti tik specialistams, betarpiškai atliekantiems darbą, o ne administracijai ir savininkams. Tokiu būdu būtų išsaugota konkurencija, pasirinkimo laisvė, paslaugų įvairovė. Tokia situacija gali sukelti ateityje daug problemų, todėl siūlytume inicijuoti įstatymo pataisą ir reikiamos kvalifikacijos reikalavimą taikyti tik tiesiogiai su gamyba susijusiam personalui, bet ne įmonės steigėjams, vadovams ar administracijos darbuotojams.

Tabako gaminių gamybos sektorius

Įmonėms norinčioms gauti licenciją, keliami analogiški reikalavimai kaip ir alkoholinių produktų gamybos sektoriuje t.y. turėti nustatyta tvarka patvirtintus norminius dokumentus, nustatančius gaminių saugos ir kokybės rodiklius, taip pat technologijos reikalavimus atitinkančias patalpas, nurodyti sandėlių, kuriuose bus laikomi ir iš kurių bus realizuojami tabako gaminiai, adresus. Skirtumas tarp šių dviejų sektorių tas, jog norint gauti tabako gaminių gamybos licenciją, nereikalaujama turėti kokybės tyrimo laboratoriją ir reikiamos kvalifikacijos personalą.

Licencija išduodama per 30 dienų nuo reikiamų dokumentų gavimo. Tačiau kaip rodo praktika, dažniausiai dėl dokumentų netikslumų licencija per 30 dienų neišduodama. Vidutiniškai licencijos išdavimas užsitęsia iki 2 mėnesių.

Tiek tabako gaminių, tiek alkoholinių produktų gamybos licencijos gali būti išduodamos ir Lietuvos Respublikoje įstatymų nustatyta tvarka įregistruotoms įmonėms bei užsienio juridinių asmenų, pagal užsienio valstybių įstatymus turinčių teisę verstis ūkine komercine veikla, filialams. Jokių išimčių Europos Sąjungos valstybių narių įmonėms, turinčioms tokios pat veiklos licenciją nėra.

Tačiau taip yra ne visose licencinės veiklos srityse, pavyzdžiui, priešgaisrinės įrangos gamybos ir jos techninės priežiūros sektoriuje taikomos tam tikros išimtys.

Priešgaisrinės įrangos gamybos ir jos techninės priežiūros sektorius

Įmonės norinčios gauti licenciją, pateikia Priešgaisrinės saugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos paraišką ir Priešgaisrinės įrangos gamybos ir jos techninės priežiūros licencijavimo taisyklėse⁷² nurodytą ilgą priedų sąrašą:

1. pareiškėjo - juridinio asmens - steigimo dokumentų kopijos, patvirtintos pareiškėjo antspaudu ir vadovo parašu;
2. mokėjimo pavedimas su banko žymomis arba kvitas, patvirtinantis, kad sumokėta nustatyto dydžio valstybės rinkliava;
3. teritorinės mokesčių inspekcijos ir Valstybinio socialinio draudimo įstaigos pažymos, patvirtinančios, kad yra deklaruotos pareiškėjo pajamos ir sumokėti mokesčiai;
4. dokumentai, įrodantys atitinkamą pareiškėjo – juridinio asmens – darbuotojų kvalifikaciją arba specialų pasirengimą dirbti licencijuojamą veiklos darbus, darbo stažą, reikiamų žinių apie licencinę veiklą patvirtinančių dokumentų kopijos;
5. licencijuojamos techninės priežiūros darbams vadovaujančio asmens ir specialistų tam tikros srities aukštąjį universitetinį ar jam prilygintą išsilavinimą patvirtinančio dokumento kopija, kvalifikacijos kėlimo pažymėjimas, darbo stažą licencijuojamos veiklos srityje, specialistų aukštąjį neuniversitetinį tam tikros srities išsilavinimą arba kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų kopijos;
6. valstybinės priešgaisrinės priežiūros inspekcijos pažyma, patvirtinanti, kad gamybinės ir sandėliavimo patalpos atitinka priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus;
7. bendra ir kiekvienai numatomai licencijuojamai veiklai – atskira pareiškėjo kokybės valdymo užtikrinimo sistemos programa;
8. dokumentai apie darbo organizavimą įmonėje, pareiškėjo naudojamą technologinės kontrolės sistemą, kriterijus, kuriais vadovaujamasi vykdant licencijuojamą veiklą;
9. dokumentai apie įmonės techninę ir programinę bazę, kuri būtina licencijuojamai veiklai tinkamai vykdyti;
10. gaminamos priešgaisrinės įrangos atitikties sertifikatai.

Be to atsižvelgiant į pareiškėjo planuojamą priešgaisrinės įrangos gamybos ir jos techninės priežiūros veiklą konkrečiu atveju gali būti pareikalaujama papildomų dokumentų, reikalingų licencijos

⁷² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. birželio 25 d. nutarimas Nr.825 Dėl priešgaisrinės įrangos gamybos ir jos techninės priežiūros licencijavimo taisyklių patvirtinimo.// Valstybės žinios. 2003. Nr. 61-2805

išdavimo klausimui spręsti. Tačiau iš šio gausaus priedų sąrašo yra taikomos tam tikros išimtys užsienio valstybių pareiškėjams, pateikusiems Europos Sąjungos valstybės narės išduotą tokios pat veiklos licenciją. Priešgaisrinės saugos ir gelbėjimo departamentui reikia pateikti tik pirmuose šešiuose aukščiau išvardintuose punktuose nurodytus priedus. Taip pat iš jų gali būti nereikalaujama pateikti pareiškėjo darbuotojo kvalifikaciją įrodančių dokumentų, jeigu užsienio valstybės pareiškėjo darbuotojų, atliksiančių licencinę priešgaisrinės įrangos gamybos ir jos techninės priežiūros veiklą, sudėtis nesikeitė, palyginti su ta, kuri buvo iki šiam pareiškėjui gaunant Europos Sąjungos valstybės narės išduodamą tokios pat veiklos licenciją. Tam tikrų lengvatų suteikimas Europos Sąjungos valstybių narių įmonėms turinčioms tokios pat veiklos licenciją, išduotą vienoje iš Europos Sąjungos narių, vertinant efektyvumo požiūriu vertinama labai teigiamai, nes panaikinami biurokratiniai barjerai ir kliūtys varžančios įmonių veiklą, plėtojant verslą.

Šilumos ūkio sektorius

Šilumos tiekimo licenciją gali gauti įmonė, apibrėžtoje teritorijoje valdanti šilumos perdavimo tinklus. Šilumos tiekimo įmonė turi pateikti licencijas išduodančiai institucijai nustatytos formos prašymą, nurodydama numatomą licencinės veiklos teritoriją, kuri apibrėžiama pridedamuose šilumos tinklų mateliniuose planuose ir (ar) kitokiu būdu, leidžiančiu nustatyti valdomų tinklų ribas. Taip pat prie prašymo įmonė turi pridėti visus licencijavimo taisyklėse nurodytus dokumentus.⁷³

Šilumos ūkio įstatymas nenumato jokių apribojimų šilumos tiekimo įmonių įstatiniam kapitalui, tačiau licencijavimo taisyklėse yra nustatytas toks reikalavimas. Vadovaujantis licencijavimo taisyklių 4 punktu, įmonė, kuri šiuo metu šilumos perdavimo tinklus valdo ne nuosavybės ar patikėjimo teise, gali gauti licenciją, jeigu jos įstatinis kapitalas – ne mažesnis kaip 5 procentai jai pagal sudarytą nuomos sutartį perduoto turto vertės. Licenciją gavusi įmonė privalo per kiekvienus metus didinti savo įstatinį kapitalą ne mažiau kaip 5 procentais, kol jos įstatinis kapitalas sudarys ne mažiau kaip 15 procentų jai pagal sudarytą nuomos sutartį perduoto turto vertės. Įmonė, kuri šilumos perdavimo tinklus pradės valdyti ne nuosavybės ar patikėjimo teise po šių Taisyklių įsigaliojimo, gali gauti licenciją, jeigu jos įstatinis kapitalas – ne mažesnis kaip 15 procentų jai pagal sudaromą nuomos sutartį perduodamo turto vertės.⁷⁴ Autorės nuomone, iš esmės toks ar bent panašus reikalavimas tikrai galėtų būti taikomas šilumos tiekimo įmonėms, tačiau atsižvelgiant, kad Šilumos ūkio įstatymas nenumato panašių reikalavimų, kyla pagrįstas klausimas, ar LR Vyriausybė neviršijo savo kompetencijos ribų,

⁷³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 25 d. nutarimu Nr. 982 „Dėl teisės aktų, būtinų Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo“ patvirtintos Šilumos tiekimo licencijavimo taisyklės // Valstybės žinios. 2003, Nr. 75-3481. 12-15 punktai

⁷⁴ Ten pat, 4 punkto 2d.

nustatydamą licencijavimo taisyklėse tokį reikalavimą, nes LR civilinio kodekso 2.114 straipsnis numato, kad įstatinis kapitalas turi būti suformuotas tik įstatymo nustatyta tvarka ir terminais, arba jei to reikalauja imperatyvios atskiros įstatymo nuostatos.⁷⁵

Licenciją išduodanti institucija sprendimą išduoti ar pakeisti licenciją grindžia gautų dokumentų ir duomenų atitiktimi įmonės technologiniam, finansiniam ir vadybiniam pajėgumui, leidžiančiam vykdyti licencijavimo taisyklių VII skyriuje nurodytas licencinės veiklos sąlygas. Licencijos šilumos tiekimo įmonėms taip pat yra išduodamos neterminuotai.

Licencija išduodama per 30 dienų nuo reikiamų dokumentų gavimo privalo išduoti ar pakeisti licenciją arba pateikti įmonei pareiškėjai motyvuotą raštišką atsakymą tai daryti. Jeigu pateikti ne visi duomenys ar dokumentai, terminas skaičiuojamas nuo visų duomenų ar dokumentų pateikimo dienos. Kaip buvo paminėta, šio reikalavimo tikslas - užtikrinti, kad licencija būtų išduota per minimaliai trumpą laiką.

Elektros energetikos sektorius

Elektros energetikos įmonės, norinčios gauti licenciją, turi pateikti licencijas išduodančiai institucijai nustatytosios formos prašymą, kuriame nurodo numatomą licencinės veiklos teritoriją ir prie prašymo turi pridėti visus licencijavimo taisyklėse nurodytus dokumentus.

Skirtingai negu šilumos ūkio sektoriuje, elektros energijos perdavimo licenciją gali gauti įmonė, valdanti perdavimo tinklus Lietuvos Respublikos teritorijoje. Atitinkamai elektros energijos skirstymo licencijos gali siekti įmonė, apibrėžtoje teritorijoje valdanti skirstomuosius tinklus, tik tiesiogiai sujungtus su perdavimo tinklu.⁷⁶ Rinkos operatoriaus licencijos siekiančiam juridiniam asmeniui yra numatyta nemažai techninių reikalavimų, kurie užtikrintų prisijungimą prie perdavimo tinklo operatoriaus informacinio komplekso bei leistų siųsti ir gauti informaciją, kuri reikalinga prekybai elektros energija ir atsiskaitymams vykdyti.

Elektros energetikos įstatymas nenumato jokių apribojimų elektros energetikos sektoriaus įmonių įstatiniam kapitalui. Tačiau, autorės nuomone, panašaus reikalavimo nustatymas elektros energetikos sektoriuje, galėtų būti kaip papildomas „saugiklis“, užtikrinantis reguliuojamų įmonių finansinį patikimumą, o ypač tais atvejais, kai gauti licenciją pretenduoja visiškai nauja, ką tik įsteigta įmonė, ir tokiu atveju Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija neturi kitos galimybės nustatyti tokios įmonės finansinio pajėgumo. Analogiškai ar panašūs reikalavimai yra taikomi daugelyje

⁷⁵ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr.74-2262. 2.114 str. 1 d.

⁷⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr.1474 „Dėl teisės aktų, būtinų Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo“ patvirtintų Veiklos elektros energetikos sektoriuje licencijavimo taisyklės // Valstybės žinios. 2001, Nr. 104-3713; 2003, Nr. 48-2121. 6,7 punktai

užsienio šalių, pavyzdžiui, Italijoje, Vengrijoje reikalaujama, kad licencijos siekianti įmonė savo finansiniam pajėgumui užtikrinti banko sąskaitoje turėtų atitinkamo dydžio depozitą.

Licenciją išduodanti institucija sprendimą išduoti ar pakeisti licenciją grindžia gautų dokumentų ir duomenų atitiktimi įmonės technologiniam, finansiniam ir vadybiniam pajėgumui, leidžiančiam vykdyti licencijavimo taisyklių VIII skyriuje nustatytas licencinės veiklos sąlygas, kaip nurodyta prašyme. Elektros energetikos sektoriuje įmonės technologinis, finansinis ir vadybinis pajėgumas yra vertinamas vadovaujantis Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos nustatyta tvarka.⁷⁷ licencijavimo taisyklių 24 punktą nustato, kad visos licencijos yra išduodamos neterminuotai.

Licencijavimo taisyklių 19 ir 31 punktuose elektros energetikos įmonėms tai pat nustatyti reikalavimai dėl mokesčių nemokėjimo t.y., kad Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, atsižvelgdama į įmonių finansinę būklę, objektyvias išsiskolinimo priežastis, priima sprendimą išduoti, pakeisti licencijas, taip pat nestabdyti ar nepanaikinti licencijų galiojimo įmonėms, skolingoms valstybės biudžetui, savivaldybių biudžetams ar fondams, į kuriuos mokamus mokesčius administruoja Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos, taip pat Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui, turinčioms neįvykdytų įsipareigojimų muitinei, jeigu dėl to, kad šios licencijos neišduotos, nepakeistos, sustabdytas ar panaikintas jų galiojimas, vartotojai gali likti be elektros. Tokie licencijavimo taisyklių reikalavimai iš esmės yra prieštaringi bei kritikuotini ir manome, kad ateityje turėtų būti panaikinti.

Elektros energetikos įmonių licencijavimo taisyklėse yra įtvirtinta ta pati sąlyga kaip ir šilumos ūkio sektoriuje, t.y., kad licenciją išduodanti institucija per 30 dienų nuo reikiamų dokumentų gavimo privalo išduoti ar pakeisti licenciją arba pateikti įmonei pareiškėjai motyvuotą raštišką atsisakymą tai daryti.

Licencijų išdavimas aukciono arba konkurso būdu

Šie licencijų išdavimo būdai taikomi gana retai. Lietuvoje galime rasti vos keletą sektorių, kuriuose būtų įteisinti vieši konkursai. Pavyzdžiui, viešojo vandens tiekimo⁷⁸ bei gamtinių dujų pagal gamtinių dujų įstatymo projektą,⁷⁹ sektoriuose.

⁷⁷ Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2003 m. gruodžio 1 d. nutarimas Nr. O3-99 „Dėl įmonės technologinio, finansinio ir vadybinio pajėgumo įvert. tvarkos patvirtinimo //Valstybės žinios. 2003, Nr. 116-5316.

⁷⁸ Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas.// Valstybės žinios. 2006, Nr. 82-3260. 16 straipsnis.

⁷⁹ Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas.

<http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=246336&Condition2=>; prisijungimo laikas: 2006-10-30,

Lietuvoje nėra nė vieno sektoriaus, kuriame licencijos būtų teikiamos aukciono būdu. Tuo tarpu Europos Sąjungoje nuo 2000 metų buvo pradėta teikti telekomunikacijų paslaugų licencijas būtent aukciono būdu, todėl trumpai apžvelgsime Europos Sąjungos patirtį šioje srityje. Aukciono esmė ta, kad norintieji teikti paslaugas varžosi dėl šios teisės, siūlydami kuo aukštesnę kainą. 2000 m. Didžioji Britanija pardavė 5 licencijas operatoriams, Vokietija pardavė 4 licencijas. Tačiau greitai kainos aukcionuose ėmė kristi arba aukcionai apskritai neįvyko, nes naujų technologijų diegimas yra investicijoms imli ir rizikinga veikla, todėl bet koks "mokestis už teisę ja verstis" yra kliuvinys, kuris gali atbaidyti potencialius veikėjus. Kuo licencijos pardavimo kaina yra aukštesnė, tuo didesnis barjeras sudaromas naujoms technologijoms bei naujam verslui apskritai, didesnės paslaugų kainos ir mažesnė konkurencija. Būtent šiuos dėsnius greitai pastebėjusi Europos Sąjunga, atsisakė aukcionų. Visiškai kitaip pasielgė Suomija ir Švedija. Šios valstybės būdamos žinių ekonomikos šalimis, atsisakė pagundos pasinaudoti proga padidinti savo biudžetų įplaukas ir trečios kartos telekomunikacijų licencijas išdalino beveik veltui, o atrankai naudojo vadinamąjį "grožio konkursą". Konkurso esmė - teisė verstis šia veikla suteikiama tiems pretendents, kurie atitinka reguliatoriaus nustatytus ir visiems vienodus techninio pasirengimo, reputacijos, finansinius reikalavimus, t.y. įrodo, kad yra pajėgūs dalinamą visuomeninį resursą įsisavinti. Tačiau ir konkurso būdu išduodamos licencijos nedavė laukiamo rezultato. Todėl 2002 metais elektroninių ryšių sektoriuje Europos Sąjunga priėmė naujuosius elektroninių ryšių reguliavimo sistemos teisės aktus⁸⁰, kuriuos privalėjo valstybės narės įgyvendinti iki 2003 metų vidurio.

Lietuvoje 1998 metais Telekomunikacijų įstatyme⁸¹ buvo įtvirtintas licencijos išdavimas konkurso būdu. Atsižvelgiant, kad tai vienas iš dinamiškiausių ir labiausiai pasikeitusių sektorių ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Europos Sąjungoje, detaliau apžvelgsime šio sektoriaus liberalizavimo procesą. Po nepriklausomybės atgavimo šioje srityje *de facto* buvo monopolis. Nuo 1998 metų iki 2003 metų

⁸⁰ 2002 m kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/19/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir susijusių priemonių sujungimo ir prieigos prie jų (Prieigos direktyva).

2002 m kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/20/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų leidimų (Leidimų direktyva).

2002 m kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyva).

2002 m kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/22/EB dėl universalių paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų direktyva).

2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių).

2002 m kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas 676/2002/EB dėl radio spektro politikos reguliavimo pagrindų Europos Bendrijoje (Sprendimas dėl radio spektro).

2002 m rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/77/EB dėl konkurencijos elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų rinkoje.

⁸¹ Valstybės žinios. 1998 Nr. 56-1548

vieninteliu fiksuoto ryšio operatoriui suteikiamos išimtinės teisės būti vieninteliu bendrojo fiksuoto telefono ryšio operatoriumi ir bendrojo fiksuoto telefono ryšio paslaugų teikėju. Tai laikoma pirmuoju žingsniu demonopolizuojant fiksuoto ryšio rinką. Galiausiai iš vis nebekilo telekomunikacijos ryšių reguliavimo licencijuojant. Lietuva Europos Sąjungos lygiu laikoma viena iš tų valstybių, kuri laiku perkėlė nuostatas į nacionalinius teisės aktus. 2004 m. gegužės 1 d. įsigaliojus Elektroninių ryšių įstatymui⁸² visiškai atsisakoma licencijų sistemos ir įtvirtinama bendrų leidimų sistema t.y. teisė verstis veikla įgyjama be išankstinio valstybės institucijų leidimo, užtikrinant konkurenciją rinkoje. Būtent elektroninių ryšių liberalizavimas ir sąlygų konkurencijai sudarymas leido sukurti efektyvius, aukštos kokybės elektroninius ryšius bei taip prisidėti prie spartaus šios srities augimo ir vystymosi⁸³.

2.4.4. Atsisakymo išduoti licenciją sąlygos

Alkoholio produktų ir tabako gaminių gamybos sektoriai

Licencijavimo taisyklėse yra išvardintas baigtinis sąrašas atvejų (sąlygų), kai licencija gali būti neišduodama ar nekeičiama. Abiem sektoriams dauguma sąlygų sutampa t.y. jeigu:

1. pateikiami ne visi dokumentai ir įmonė neįvykdo licencijas išduodančios institucijos reikalavimo pateikti trūkstamus dokumentus;
2. pateikiami nevisiškai užpildyti arba klaidingai užpildyti dokumentai ir įmonė neįvykdo licencijas išduodančios institucijos reikalavimo ištaisyti šiuos trūkumus;
3. pateikiami klaidingi duomenys ir įmonė neįvykdo licencijas išduodančios institucijos reikalavimo pateikti teisingus duomenis;
4. įmonėms arba jų administracijos vadovams ar kitiems darbuotojams (jeigu jie veikė įmonės vardu ar dėl jos interesų) įsiteisėjęs apkaltinamasis teismo nuosprendis, įsiteisėjęs teismo nutarimas, sprendimas, įsiteisėjęs muitinės, Valstybinės mokesčių inspekcijos, policijos ar Valstybinės tabako ir alkoholio kontrolės tarnybos nutarimas dėl baudos ar nuobaudos skyrimo už alkoholinių produktų (tabako gaminių) kontrabandą, alkoholinių gėrimų (tabako gaminių) be banderolių neteisėtą laikymą, gabenimą ar pardavimą, taip pat falsifikuotų alkoholio produktų (tabako gaminių) pardavimą, gabenimą ar laikymą;
5. įmonė turi mokestinę nepriemoką Lietuvos Respublikos valstybės biudžetui, savivaldybių biudžetams, fondams, į kuriuos mokamus mokesčius administruoja Valstybinė mokesčių inspekcija (išskyrus atvejus, kai įmonei mokesčių, delspinigių, baudų mokėjimas atidėtas Lietuvos Respublikos

⁸² Valstybės žinios. 2004 Nr.69-2382

⁸³ Jarukaitis I. Elektroninių ryšių teisė Vilnius: Eugrimas 2005. P-16.

teisės aktų nustatyta tvarka arba dėl šių mokesčių, delspinigių, baudų vyksta mokestinis ginčas), yra skolinga Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui;

6. licencijos galiojimas panaikintas už šių licencijavimo taisyklių reikalavimų pažeidimus ir nepaėję 5 metai nuo anksčiau turėtos licencijos galiojimo panaikinimo dienos.

Valstybinei tabako ir alkoholio kontrolės tarnybai atsisakius išduoti licenciją, pareiškėjui pranešama motyvuotu raštu per 30 kalendorinių dienų nuo dokumentų (iš jų ir papildomų), kurių reikia licencijai išduoti, gavimo dienos.

Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 16.6 punkte numatyta dar ir tokia sąlyga, įsteigtos naujos įmonės steigėjai (-as) arba administracijos vadovas yra ar buvo įmonių, kurioms pagal alkoholio kontrolės įstatymo 34 straipsnio 18 dalies nuostatas buvo panaikintas licencijų galiojimas, steigėjai ar administracijos vadovai ar kiti šio įstatymo 34 straipsnio 18 dalyje nurodyti darbuotojai (licencijos apskritai neišduodamos)⁸⁴.

Tabako gaminių gamybos licencijavimo taisyklėse 22.6 punkte numatyta, jog licencija neišduodama jeigu nesumokėta valstybės rinkliava. Šios sąlygos nėra įtraukta į alkoholio produktų gamybos sektorių. Todėl atsižvelgiant į tai, jog prieš išduodant alkoholinių produktų gamybos licencijas taip pat reikalaujama sumokėti valstybės nustatyto dydžio rinkliavą (9 punktas) siūlytume papildyti Alkoholinių produktų gamybos licencijavimo taisyklių IV skyrių ir įtraukti nuostatą, jog licencija neišduodama „jeigu nesumokėta valstybinė rinkliava“.

Šilumos ūkio sektorius

Šilumos tiekimo licencijavimo taisyklėse licencija pagal pateiktą prašymą gali būti neišduodama arba nekeičiama, jeigu:

- 1) po licenciją išduodančios institucijos nustatyto papildomo termino pateikiami ne visi reikiami dokumentai ir duomenys;
- 2) pateikiami klaidingi duomenys;
- 3) pateikiami dokumentai neatitinka jiems nustatytų reikalavimų;
- 4) netenkinami licencijavimo taisyklių 20 punkte nustatyti licencijos išdavimo reikalavimai (t.y. tuo atveju, jei įmonės technologinis, finansinis ir vadybinis pajėgumas neleidžia vykdyti šių Taisyklių VII skyriuje nurodytų licencinės veiklos sąlygų).

Kiekvienas sprendimas išduoti atitinkamą licenciją yra grindžiamas įmonės technologinio, finansinio ir vadybinio pajėgumo vykdyti licencinės veiklos sąlygas įvertinimu. Tik įmonėms,

⁸⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimas Nr.67 Dėl alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo. // Valstybės žinios. 2001, Nr. 8-230; 2002, Nr. 95-4118; 2004, Nr. 104-3847

pasirengusioms užtikrinti šilumos tiekimą apibrėžtoje teritorijoje, turinčioms atitinkamus leidimus eksploatuoti įrenginius, kitus teisės aktuose nustatytus leidimus, tvarkingai mokančioms mokesčius ir galinčioms vykdyti kitas licencijos sąlygas, yra išduodama licencija.

2.4.5. Licencinės veiklos sąlygos

Kiekvienas licencinės veiklos sektorius turi tam tikrų ypatumų, todėl licencinės veiklos sąlygos, nustatomos atsižvelgiant į juos. Tenka pastebėti jog visiems sektoriams yra bendrų licencinės veiklos sąlygų, pavyzdžiui:

- 1) informacijos teikimo reglamentavimas;
- 2) reguliuojančios institucijos vaidmuo;
- 3) sankcijos už licencinės veiklos pažeidimus;
- 4) įpareigojimai dėl veiklos skaidrumo užtikrinimo.

Toliau pateikiama išsamesnė jų analizė, akcentuojant esminius trūkumus ar neatitikimus.

Informacijos teikimo reglamentavimas

Įstatymai nustato, kad valstybės institucijos ir įstaigos joms pavestoms funkcijoms atlikti turi teisę gauti iš licencine veikla užsiimančių asmenų reikiamą informaciją. Taip pat atskirų sektorių įstatymai bei licencijavimo taisyklės detalai reglamentuoja informacijos teikimo tvarką ir terminus kontroliuojančioms, prižiūrinčioms institucijoms. Dažniausiai iš licencine veikla užsiimančių asmenų reikalaujama teikti ketvirtines ir metines ataskaitas apie licencinę veiklą, įvairius sąnaudų rodiklius, sąnaudų audito rezultatus, informaciją apie įvairius pasikeitusius įmonėje, informaciją apie personalo bei vadovų ir administracijos kvalifikaciją, teikiamų paslaugų ar gaminamų produktų (gaminų) kokybę. Be to įmonės savo veikimo teritorijoje pagal kompetenciją vartotojams taip pat teikia įvairią informaciją apie kainas, teikiamas paslaugas, jų kokybę, saugumą bei kitą informaciją būtiną vartotojams. Atsakinga už licencinę veiklą institucija taip pat įpareigojama informaciją apie licencijų išdavimą, jų patikslinimą, papildymą, jų galiojimo panaikinimą skelbti leidinio „Valstybės žinios“ priede „Informaciniai pranešimai“.

Reguliuojančios institucijos vaidmuo

Visos licencinės veiklos sritys turi vieną ar kelias institucijas reguliuojančias licencijas turinčių įmonių veiklą. Šių institucijų funkcijos, uždaviniai bei kompetencija apibrėžiama atskiruose įstatymuose, poįstatyminiuose aktuose, nuostatuose, tačiau įgaliojimai kiekviename sektoriuje

papildomai detalizuojami ir sukonkretinami pačiose licencijavimo taisyklėse. Dažniausiai norminiuose licencinės veiklos aktuose įtvirtinamas vienos reguliuojančios institucijos modelis. Siekiant išvengti biurokratinių barjerų bei sumaišties, efektyvumo ir veiklos skaidrumo aspektu geriausia licencinės veiklos kontrolę sutelkti „vienose rankose“ t.y. licencijos išdavimas, papildymas, pakeitimai, galiojimo sustabdymas, galiojimo sustabdymo panaikinimas patikimas vienai institucijai. Skundų nagrinėjimas dėl licencinės veiklos pažeidimų taip pat patikėtas tai pačiai licenciją išdavusiai institucijai. Kaip pavyzdį siūlytume panagrinėti Valstybinės tabako ir alkoholio kontrolės tarnybos vaidmenį didmeninės prekybos tabako gaminiais sektoriuje. Didmeninės prekybos tabako gaminiais licencijavimo taisyklėse⁸⁵ reguliuojančios institucijos įgaliojimams skirtas atskiras skirsnis (II skirsnis), kuriame aptariami Valstybinės tabako ir alkoholio kontrolės tarnybos įgaliojimai:

1. Išduoda (per 30 dienų nuo dokumentų gavimo), papildo (per 15 dienų), patikslina (per 3 darbo dienas), sustabdo licencijų galiojimą (per 3 darbo dienas), panaikina galiojimo sustabdymą, panaikina galiojimą;

2. registruoja išduotas, papildytas ir patikslintas licencijas nustatytosios formos žurnale;

3. nustato licencijų registravimo žurnalo formą;

4. skelbia apie išduotas licencijas, licencijų galiojimo sustabdymą, galiojimo sustabdymo panaikinimą ir galiojimo panaikinimą „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“;

5. išdavusi licenciją, sustabdžius jos galiojimą, panaikinusi galiojimo sustabdymą, panaikinusi galiojimą, per 3 darbo dienas praneša apie tai Juridinių asmenų registrui jo nuostatų nustatyta tvarka, Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Finansų ministerijos ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai;

6. saugo išduotų, papildytų ir patikslintų licencijų kopijas;

7. kontroliuoja, kaip licencijų turėtojai laikosi licencinės veiklos sąlygų;

8. nagrinėja pagal kompetenciją juridinių ir fizinių asmenų pareiškimus, pasiūlymus, skundus;

9. vykdo kitus įstatymų ir teisės aktų jai suteiktus įgaliojimus.

Tačiau pasitaiko ir išimčių, jau anksčiau minėjome, jog kelių reguliuojančių institucijų modelis įtvirtintas azartinių lošimų srityje, taip pat šilumos ūkio sektoriuje. Šiuose sektoriuose reguliuojančių institucijų kompetencija padalinama tarp dviejų institucijų.

Šilumos ūkio sektoriuje, kadangi yra dvi reguliuojančios institucijos - Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija ir savivaldybės - tai atitinkamai ir licencijavimo taisyklėse yra numatyti atskiri skyriai, kuriuose išvardinti tų institucijų įgaliojimai. Iš esmės įgaliojimai analogiški, tačiau tik

⁸⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 7 d. nutarimo Nr. 384 Dėl didmeninės prekybos tabako gaminiais licencijavimo taisyklių patvirtinimo // Valstybės žinios. 2004 Nr.53-1800

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisijai suteikta teisė nustatyti licencijos formą, taip pat įmonių technologinio, finansinio ir vadybinio pajėgumo vertinimo tvarką. O licencinės veiklos sąlygose nustatytas toks pat įpareigojimas, kad būtent licenciją išdavusi institucija ne rečiau kaip kartą per metus, taip pat gavusi skundą, privalo patikrinti, kaip įmonė laikosi licencinės veiklos sąlygų. “Skundus dėl konkrečios įmonės licencijuojamos veiklos pažeidimų taip pat analogiškai nagrinėja tik tų įmonių, kurioms išdavė licencijas.”⁸⁶

Sankcijos už licencinės veiklos pažeidimus

Licencijavimo taisyklės numato, kad už licencijoje nurodytų licencinės veiklos sąlygų pažeidimus įgaliota institucija gali sustabdyti ar panaikinti licencijos galiojimą arba skirti baudą.

Dažniausiai licencijos galiojimas gali būti sustabdomas, jeigu:

- 1) paaiškėja, kad licencijai gauti pateikti klaidingi duomenys;
- 2) įmonė, kuri buvo įspėta apie galimą licencijos panaikinimą, per nustatytą laiką nepašalina priežasčių dėl kurių gali būti panaikintas licencijos galiojimas;
- 3) licencijos turėtojas nemoka mokesčių,
- 4) įmonės technologinis, finansinis ir vadybinis pajėgumas neleidžia vykdyti licencinės veiklos.

Licencijos galiojimas gali būti panaikinamas, jeigu:

- 1) įmonė, kurios licencijos galiojimas buvo sustabdytas, per nustatytąjį laiką nepašalina licencinės veiklos sąlygų pažeidimų;
- 2) pakartotinai pažeidžia licencinės veiklos sąlygas per įstatymo nustatytą terminą;
- 3) įmonė likviduojama ar reorganizuojama baigdama veiklą;
- 4) licencijos turėtojas pateikia paraišką panaikinti licencijos galiojimą.

Iš principo šios licencijų sustabdymo ir galiojimo nutraukimo sąlygos dominuoja visuose sektoriuose. Tačiau atsižvelgiant į licencinės veiklos ypatumus galime rasti tik ir kitų nutraukimo ar sustabdymo pagrindų. Pavyzdžiui:

⁸⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 25 d. nutarimu Nr. 982 „Dėl teisės aktų, būtinų Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo“ patvirtintos Šilumos tiekimo licencijavimo taisyklės // Valstybės žinios. 2003, Nr. 75-3481. 44, 55 p.

- tik elektros energetikos sektoriuje licencijos galiojimas gali būti sustabdomas, jeigu licencijos turėtojas pažeidžia nustatytus mokėjimo už elektros energiją ir paslaugas terminus;⁸⁷
- tik šilumos ūkio sektoriuje licencijos galiojimas gali būti sustabdomas jeigu įmonė, šilumos perdavimo tinklus valdanti ne nuosavybės ar patikėjimo teise, nevykdo nustatyto įstatinio kapitalo didinimo reikalavimo;⁸⁸
- alkoholio produktų gamybos sektoriuje licencijos galiojimas panaikinamas, jeigu įmonėms arba jų administracijos vadovams ar kitiems darbuotojams (jeigu jie veikė įmonės vardu ar dėl jos interesų) yra įsiteisėjęs apkaltinamasis teismo nuosprendis, teismo nutarimas, sprendimas, įsiteisėjęs muitinės, Valstybinės mokesčių inspekcijos, policijos ar Valstybinės tabako ir alkoholio kontrolės tarnybos nutarimas dėl baudmės ar nuobaudos skyrimo už alkoholio produktų kontrabandą, alkoholinių gėrimų be banderolių neteisėtą laikymą, gabenimą ar pardavimą, taip pat falsifikuotų alkoholio produktų pardavimą, gabenimą ar laikymą. Pakartotinai licencija neišduodama;⁸⁹

Įpareigojimai dėl veiklos skaidrumo užtikrinimo

Daugelyje licencinės veiklos sektorių yra numatyti įpareigojimai dėl veiklos skaidrumo užtikrinimo. Pagal įstatymus įmonės turi tvarkyti atskirą buhalterinę apskaitą kiekvienai licencinei veiklai. Įmonėms privaloma nustatyti laiku pateikti įvairias ataskaitas, atlikti auditus ir apie jo išvadas informuoti kontroliuojančias institucijas. Pavyzdžiui, ginklų ir šaudmenų įmonės privalo kas pusmetį, pateikti licenciją išdavusiai institucijai ar jos įgaliotai įstaigai ūkinės komercinės veiklos, susijusios su ginklais, šaudmenimis, jų dalimis, nustatytos formos ataskaitą. Taip pat reikalaujama kontroliuojančiai institucijai pateikti informaciją apie naujus darbuotojus, kurių darbas tiesiogiai susijęs su licencine veikla. Energetikos sektoriuje įmonės taip pat turi tvarkyti atskirą buhalterinę apskaitą kiekvienai licencinei veiklai. Vertikalios ar horizontalios integracijos įmonės privalo įmonės patiriamas sąnaudas ir gaunamas pajamas paskirstyti atitinkamoms veikloms, o metams pasibaigus, atlikti licencinės veiklos sąnaudų auditą ir apie jo išvadas informuoti Valstybinę kainų ir energetikos kontrolės komisiją.

⁸⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gruodžio 5 d. nutarimas Nr.1474 Dėl teisės aktų, būtinų Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo. // Valstybės žinios. 2003, Nr. 48-2121

⁸⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 25 d. nutarimas Nr. 982 Dėl teisės aktų, būtinų Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo. // Valstybės žinios. 2003, Nr. 75-3481.

⁸⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimas Nr.67 Dėl alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo. // Valstybės žinios. 2001, Nr. 8-230; 2002, Nr. 95-4118; 2004, Nr. 104-3847. 33.5 punktas.

2.4.6. Atsakomybė už licencijuojamos veiklos pažeidimus

Alkoholinių produktų sektorius

Fiziniais asmenimis už alkoholio kontrolės įstatymo pažeidimus taikoma įstatymų nustatyta administracinė atsakomybė. Tuo tarpu už Alkoholio kontrolės įstatymo pažeidimus baudas juridiniams asmenims ir užsienio juridinių asmenų filialams bei atstovybėms pagal savo kompetenciją turi teisę skirti Valstybinė tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba, Nacionalinė vartotojų teisių apsaugos taryba, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos (toliau – Valstybinė mokesčių inspekcija), teritorinės valstybinės mokesčių inspekcijos, institucija, Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota išduoti vyno produktų ir žemės ūkio kilmės etilo alkoholio importo ir eksporto licencijas, Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija, kuri turi būti informuojama apie alkoholio produktų (išskyrus vyno produktus ir žemės ūkio kilmės etilo alkoholį) importą, savivaldybių institucijos ir policija. Baudų dydžiai įvairūs. Pavyzdžiui, už alkoholio produktų, neatitinkančių Lietuvos Respublikoje galiojančių saugos ar kokybės reikalavimų, gaminimą ir pardavimą, vyno produktų ir žemės ūkio kilmės etilo alkoholio importą ir eksportą, alkoholio produktų gaminimą, laikymą, gabenimą ir pardavimą neturint šiai veiklai atitinkamos licencijos, alkoholio produktų (išskyrus vyno produktus ir žemės ūkio kilmės etilo alkoholį) importą, juridiniai asmenys ir užsienio juridinių asmenų filialai bei atstovybės baudžiami nuo vieno tūkstančio litų iki aštuoniasdešimties tūkstančių litų bauda⁹⁰. Kyla abejonių ar iš tiesų gali tokio dydžio baudas skirti administracine tvarka neteisminės institucijos. Tokio dydžio baudos sankcijos dydžiu prilygsta kriminalinei bausmei. Todėl skiriant tokias baudas administracine tvarka neteisminėse institucijose įtariamas pažeidėjas, nors ir gali gauti baudą, dydžiu prilygstančią baudai už baudžiamajame kodekse numatytus nusikaltimus, neturi baudžiamojo proceso teikiamų procesinių garantijų. Autorės nuomone nereikėtų sutikti su šia pozicija ir spręsti vien pagal baudos dydį apie neteisminės institucijos paskirtą baudos teisingumą. Pažeidėjas nesutikdamas su paskirta bauda turi teisę kreiptis į teismą ir apskųsti neteisminės institucijos paskirtą baudą bei jos dydį. Įvertinant tai, kad nagrinėjimas teismine tvarka paprastai trunka keletą metų, institucijų administracinė teisinė veikla yra gerokai efektyvesnė laiko, specialistų kompetencijos, padarytos žalos nustatymo, tinkamų ir efektyvių poveikio priemonių pažeidėjams taikymo požiūriu lyginant su teismų praktika.

Tabako gaminių sektorius

⁹⁰ Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymas.// Valstybės žinios. 2004, Nr. 47-1548. 34 str. 2 d.

Skirtingai negu alkoholinio sektoriuje, šiame sektoriuje įvedama ne tik administracinė, bet ir baudžiamoji atsakomybė. Tabako kontrolės įstatyme⁹¹ numatyta, kad fiziniai asmenys už šio Įstatymo pažeidimus atsako Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekse ir Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse nustatyta tvarka. Ekonominių sankcijų dydžiai tiek fiziniams tiek juridiniams asmenims nustatomi priklausomai nuo pažeidimo. Ekonominės sankcijos anot S. Šedbaro „yra ne kas kita kaip tokios pat administracinės nuobaudos, tiktai dažniausiai skiriamos ne padariusiam Administracinių teisės pažeidimų kodekse numatytą teisės pažeidimą fiziniam asmeniui, o juridiniam asmeniui.“⁹² Įstatymuose iki galo neapibrėžtas ekonominių sankcijų statusas, tačiau Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje formuojama doktrina, kad ekonominės sankcijos savo esme yra tokios pačios administracinės nuobaudos.⁹³ Autorė pritaria šiai nuomonei, jog ekonominės sankcijos yra speciali administracinės atsakomybės rūšis, kuri gali būti taikoma tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims. Ši pozicija įtvirtinta tabako gaminių sektoriuje todėl ekonominė sankcija gali būti skiriama juridiniams asmenims, užsienio juridinių asmenų filialams ir ūkininkams.⁹⁴

⁹¹ Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymas// Valstybės žinios. 2003, Nr. 117-5317. 25 str. 1.d.

⁹² Šedbaras S. Administracinė atsakomybė. Justitia 2005, Vilnius. P-160.

⁹³ Ten pat

⁹⁴ Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymas// Valstybės žinios. 2003, Nr. 117-5317 26 str. 2 d,

III. LICENCIJAVIMO SISTEMOS ĮGYVENDINIMO PAGRINDINĖS PROBLEMOS IR GALIMI SPRENDIMAI

Šiame skyriuje aptarsime aktualiausias įgyvendinimo problemas ir pateiksime galimus jų sprendimo būdus. Apžvelgus esančią licencinės veiklos sistemą, galima teigti, kad pagrindiniai licencinės veiklos aspektai ir subjektų santykiai teisiškai yra reglamentuoti pakankamai gerai. Tačiau kai kurie probleminiai aspektai reikalauja išsamesnio tyrimo, kurio remiantis (įvertinus užsienio šalių praktiką bei tendencijas, ir atitinkamų ES teisės aktų reikalavimus) galima būti pasiūlyti optimaliausius sprendimus.

3.1. Neterminuotas licencijų galiojimo laikas

Šiuo metu vadovaujantis LR civilinio kodekso 2.79 str. nuostata, visos licencijos išduodamos neterminuotam laikui, jei yra įvykdytos licencijavimo taisyklėse nustatytos sąlygos. Tokia pati nuostata atkartojama ir licencinę veiklą reglamentuojančiuose poįstatyminiuose teisės aktuose. Jokių išimčių nei vienam sektoriui nedaroma. Autorės nuomone, tokia LR civiliniame kodekse suformuluota nuostata iš esmės yra teisinga ir galėtų būti taikoma atskiroms licencinės veiklos rūšims, kuriose veikia natūrali konkurencija, pavyzdžiui, alkoholio sektoriuje, tabako sektoriuje, azartinių lošimų ir loterijų, asmens ir turto saugos sektoriuje ir kt. Tačiau viešųjų paslaugų teikimo srityje t.y. energetikos, vandens, transporto, sektoriuose, kur vyrauja natūralios monopolijos ir praktiškai nėra sudaroma sąlygų konkurencijai, išduodant tokias „rinkos licencijas“ neapibrėžtam laikotarpiui, eliminuojama net ir teorinė galimybė ateityje naujiems dalyviams įeiti (ar patekti) į rinką.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos teisės sistemoje nėra numatyta galimybė konkuruoti dėl atitinkamos monopolinės licencinės veiklos apibrėžtoje teritorijoje, todėl šiuo metu išduodamos neterminuotos licencijos gali būti pripažintos kaip pažeidžiančios Europos Sąjungos konkurencijos principus, ypač gamtinių dujų ir elektros tiekimo sektoriuose, nes šių sektorių veiklą tiesiogiai reguliuoja Europos Sąjungos direktyvos (Direktyva 2003/54/EB „Dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinti direktyvą 96/92/EB“ bei Direktyva 2003/55/EB „Dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinti direktyvą 98/30/EB). Europos Sąjungos energetikos direktyvos nustato įpareigojimus, kad teisė vykdyti atitinkamą veiklą gali būti suteikiama ribotam laikotarpiui. Elektros direktyva 2003/54/EB nustato, kad „valstybės narės paskiria vieną ar kelis perdavimo sistemos operatorius, arba reikalauja, kad tai padarytų įmonės, kurioms priklauso perdavimo

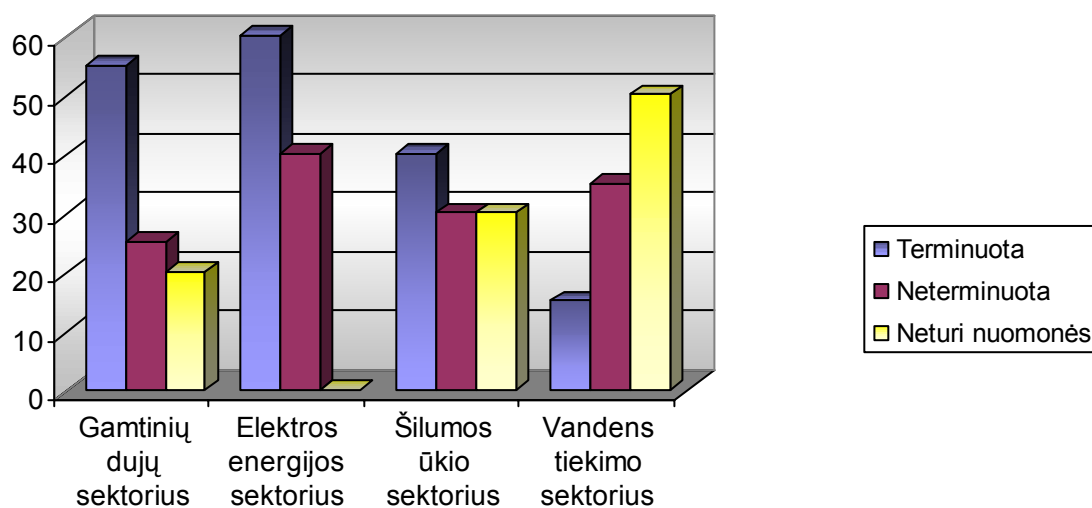
sistemos **laikotarpiui**, kurį valstybės narės nustato atsižvelgdamos į veiksmingumą ir ekonominę būklę. Tos pačios Direktyvos 13 straipsnyje suformuluoti visiškai analogiški reikalavimai ir dėl elektros energijos skirstymo sistemų valdymo. Atitinkamai, Gamtinių dujų direktyva 2003/55/EB nustato beveik analogiškus reikalavimus gamtinių dujų perdavimo, skirstymo, saugojimo ir skystinimo SGD (suskystintų gamtinių dujų) sistemų operatoriams, o būtent tai, kad „valstybės narės paskiria vieną ar kelis perdavimo sistemos operatorius, arba reikalauja, kad tai padarytų gamtinių dujų įmonės, kurioms priklauso perdavimo, laikymo ar skystinimo SGD (suskystintų gamtinių dujų) įrenginiai **laikotarpiui**, kurį valstybės narės nustato atsižvelgdamos į veiksmingumą ir ekonominę pusiausvyrą.“⁹⁵

Apibendrinant reikėtų pažymėti, kad šiuo metu Lietuvos Respublikoje licencinės veiklos sistemoje įtvirtinta sąlyga, kad išduodamos licencijos energetikos srityje neterminuotam laikotarpiui prieštarauja ES teisėje nustatytiems konkurencijos principams bei naujų Europos Sąjungos energetikos direktyvų dėl bendros vidaus rinkos sukūrimo reikalavimams. Minėtose direktyvose yra konkrečiai nustatyta, kad analogiškos licencijos turi būti išduodamos „laikotarpiui, kurį valstybės narės nustato atsižvelgdamos į veiksmingumą ir ekonominę pusiausvyrą“. Autorės nuomone, tokia direktyvose suformuluota sąlyga negalėtų būti interpretuojama kaip nors kitaip, kadangi laikotarpis, kuris nustatomas vadovaujantis veiksmingumo ir ekonomiškumo kriterijais, negali būti neterminuotas.

Atsižvelgiant į Europos Sąjungos reikalavimus Lietuvos teisės sistemoje reikėtų numatyti atitinkamus pakeitimus, kurie leistų išduoti licencijas nustatytam (ribotam) laikotarpiui gamtinių dujų ir elektros tiekimo sektoriuose. Taip pat atkreipiant dėmesį į tai, kad yra ir daugiau licencinių veiklų susijusių su viešųjų paslaugų teikimu, kurių nors ir tiesiogiai nereglamentuoja Europos Sąjungos direktyvos, tačiau susiduria su analogiška problema, pavyzdžiui, šilumos ūkio bei viešojo vandens tiekimo sektoriuose, licencijos būtų išduodamos apibrėžtam terminui, siekiant nepažeisti Europos Sąjungos teisėje taikomų konkurencijos principų. Licencijų galiojimo terminas (trukmė) gali būti skirtingas atskiruose sektoriuose, atsižvelgiant į atitinkamo sektoriaus arba vienos ar kitos licencinės veiklos specifiką. Daugumoje Europos Sąjungos, o taip pat ir JAV šalių yra nustatyti skirtingi licencijų galiojimo terminai, tačiau vidutiniškai toks terminas būna nuo 10 iki 15 metų ir ne daugiau kaip 30 metų.

⁹⁵ Directive 2003/54/EC of the European Parliament and of the Council of 26 June 2003 concerning common rules for the internal market in electricity and repealing Directive 96/92/EC // 15-07-2003, Official Journal of the European Union L176/37-55. Art. 8, 13. *ir* Directive 2003/55/EC of the European Parliament and of the Council of 26 June 2003 concerning common rules for the internal market in natural gas and repealing Directive 98/30/EC //15-07-2003, Official Journal of the European Union L176/57-78. Art. 7, 11.

Ekspertinės apklausos telefonu rezultatai taip pat parodė, kad licencijų išdavimas terminuotam laikui viešųjų paslaugų sektoriuje vertinamas teigiamai (1 diagrama). Daugiau nei pusė respondentų gamtinių dujų (55 proc.) ir elektros energijos (60 proc.) sektoriuose, pritaria terminuotam licencijų išdavimui. Ekspertai tokį savo pasirinkimą motyvavo tuo, jog tokie reikalavimai keliami Europos Sąjungos direktyvose, taip pat akcentavo ir konkurencinės teisės reikalavimus. Vandens tiekimo sektoriuje situacija kiek kitokia. Kol kas nėra paruošti ir patvirtinti poįstatyminiai teisės aktai, reglamentuojantys viešojo vandens tiekimą. Atsižvelgiant į šį faktą pusė respondentų (50 proc.), dirbančių vandens tiekimo sektoriuje neturėjo savo nuomonės šiuo klausimu.

1 diagrama

Vadovaujantis aukščiau išdėstytais argumentais, būtina pakeisti (papildyti) šiuo metu galiojančią LR Civilinio kodekso 2.79 straipsnio nuostatą ir nuosekliai padaryti atitinkamas pataisas licencinei veiklai priskirtų viešųjų paslaugų sektorių įstatymuose bei šiuo metu galiojančiose šių sektorių licencijavimo taisyklėse.

3.2.Licencijos išdavimas viešomis procedūromis

Apžvelgus Lietuvos Respublikos licencinės veiklos sistemą tenka pastebėti, jog visuose sektoriuose vyrauja standartinis licencijos išdavimo modelis. Norintis gauti licenciją, turi pateikti licencijas išduodančiai institucijai nustatytosios formos prašymą ir prie prašymo turi pridėti visus licencijavimo taisyklėse nurodytus dokumentus. Ar išduoti, ar neišduoti licenciją sprendžia licenciją išduodanti institucija. Autorės nuomone, toks modelis iš esmės yra tinkamas variantas ir gali būti taikomas licencinės veiklos rūšims, kuriose veikia natūrali konkurencija. Tačiau atsižvelgiant į

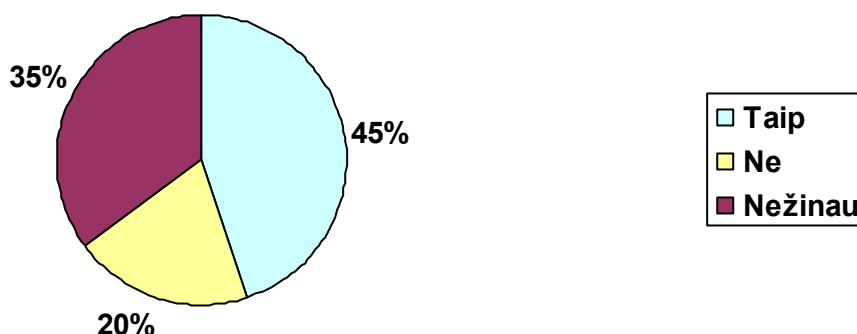
licencinės veiklos specifiką viešųjų paslaugų sektoriuje (elektros energijos, gamtinių dujų, šilumos, vandens ir kt.), kur vyrauja natūralios monopolijos ir išduodama tik viena „išskirtinė“ licencija, teikti viešąsias paslaugas apibrėžtoje teritorijoje, reikėtų taikyti viešąsias procedūras t.y. aukcionus arba konkursus. Tai padėtų kur kas labiau užtikrinti, jog yra laikomasi skaidrumo, nediskriminavimo ir lygiateisiškumo principų, ir garantuoti, kad licencijos siekiantys asmenys yra vertinami veiksmingos konkurencijos sąlygomis. Licencijos išdavimas viešomis procedūromis taip pat padėtų atsirinkti patį patraukliausią ir ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą pateikusių dalyvių, vertinant siūlomą geriausią kokybę ir kainos derinį.

Europos Sąjunga dar 1993 m. priėmė direktyvą 93/38/EEB Dėl subjektų, vykdančių savo veiklą vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, viešojo pirkimo tvarkos suderinimo“ (toliau – direktyva Nr. 93/38) siekdami aukštesnės paslaugų teikimo kokybės ir didesnės konkurencijos. Kitas etapas, buvo 2004 m. kovo 31 d. priimta nauja direktyva Nr.2004/17, pakeitusi galiojusią direktyvą Nr. 93/38 ir kuri atnaujiniusi bei suvienodinusi viešųjų paslaugų tiekimo procedūras, kurios yra taikomos įmonėms, veikiančioms vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose. Vadovaujantis šios direktyvos reikalavimais, visi paslaugų ir tiekimo kontraktai, kurių numatoma vertė yra ne mažiau kaip 0,5 mln. eurų, privalo būti sudaromi laikantis viešųjų pirkimų procedūrų, t.y. tik konkurso būdu.

Reikėtų atkreipti dėmesį ir į tai, jog Europos Sąjungos lygmeniu minėtų direktyvų nustatyti principai ir procedūros yra taikomos ne tik viešiesiems pirkimams, tačiau ir paslaugoms, kurios teikiamos pagal koncesijų sutartis (pavyzdžiui, šilumos, vandens, atliekų tvarkymo sektoriai). Šios koncesijų sutartys iš dalies skiriasi nuo viešųjų pirkimų sutarčių, kadangi koncesijos atveju visa verslo (paslaugų teikimo) rizika tenka koncesionieriui, kuriam šiuo atveju yra suteikiama teisė (rinkos licencija) vykdyti atitinkamą veiklą ir gauti už tai nustatyto dydžio atlyginimą. Šiuo atveju išduodanti licencijas institucija nepatiria jokios rizikos ar sąnaudų. Už licencinę veiklą atsakinga institucija tik išrenka privačią įmonę ir suteikia jai teisę (licenciją) užsiimti atitinkama veikla. Europos Komisijos 2000 m. balandžio 27 d. išleistame interpretuojančiame komunikate dėl koncesijų Europos Sąjungos teisėje (skelbta 2000-04-29 oficialiai leidžiamame ES žurnale C 121) yra suformuluota, kad trūkstant detalių taisyklių ir reglamentų Bendrijos poįstatyminėje bazėje, koncesijos sutartys (licencijos) privalo būti sudaromos laikantis taisyklių ir pagrindinių principų, suformuluotų EB steigimo sutartyje ir ypač atsižvelgiant į šios sutarties 43 ir 49 straipsnių nuostatas. Tuo remiantis galima teigti, kad anksčiau minėti skaidrumo, nediskriminavimo ir kiti viešųjų pirkimų procedūroms privalomi reikalavimai vienareikšmiškai įpareigoja valstybės institucijas laikytis tokių pačių reikalavimų ir sudarant koncesijų sutartis. Tai yra viešųjų pirkimų principai turi būti taikomi ir išskirtinėms (monopolinėms) veikloms,

išduodant licenciją ar koncesiją. Taigi atsižvelgiant į šias nuostatas, galima daryti išvadą, kad valstybės institucijos privalo laikytis Europos Sąjungos viešųjų pirkimų principų suteikdamos išimtinę teisę atlikti daugumą darbų ar paslaugų nepriklausomai nuo to kokia teisine forma tai yra realizuojama (ar tai būtų paprasta sutartis ar koncesijos sutartis ar licencija ir pan.).

Ekspertinės apklausos rezultatai sustiprina aukščiau išsakytus argumentus, Net respondentų 45 % pasisakė už licencijų išdavimą konkurso ar aukciono būdu.

2 diagrama

Siekiant išvengti nemalonumų iš Europos Sąjungos reikėtų pašalinti šiuos trūkumus ir į viešųjų paslaugų licencijavimo taisykles įtraukti nuostatas, jog viešųjų paslaugų sektoriuje licencijos gali būti išduodamos aukcionų ar konkursų tvarka, atsižvelgiant į licencinės veiklos specifiką. Tik gamtinių dujų sektoriuje pagal Gamtinių dujų įstatymo projektą jau yra numatyta, kad licencija „paskirtajam tiekimui suteikiama konkurso būdu ar Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos sprendimu.“⁹⁶ Taip pat pagal Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymą, kuris įsigalios nuo 2007 m. sausio 1 d., numatyta, jog „įmonė siekianti vykdyti viešąjį viešojo vandens tiekimą turi laimėti konkursą viešajam vandens tiekimui vykdyti.“⁹⁷ Taigi keliuose iš sektorių pirmieji žingsniai jau žengti, tačiau tai nėra pakankama. Būtina, jog ne tik gamtinių dujų skystinimui ir vandens tiekimui būtų išduodamos licencijos konkurso būdu, bet ir visos likusios licencijos taip pat būtų išduodamos konkurso būdu.

⁹⁶ Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas.

<http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=246336&Condition2=>; prisijungimo laikas: 2006-11-11, 10 str. 4 d.

⁹⁷ Lietuvos Respublikos vandens tiekimo ir atliekų tvarkymo įstatymas.// Valstybės žinios, 2006 Nr.82-3260.

3.3. Licencijos perkėlimas (išdavimas supaprastinta tvarka)

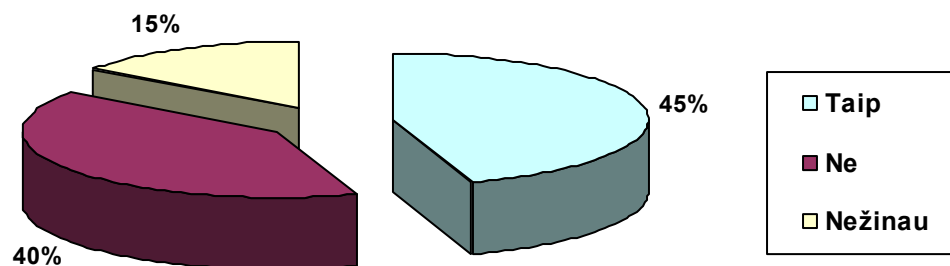
Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą padaugėjo užsienio įmonių norinčių atidaryti filialus Lietuvoje. Filialo atidarymas iš esmės nekelia jokių sunkumų, jeigu ketinama užsiimti ne licencine veikla. Tačiau kai įkuriamas filialas, kurio veiklai būtina licencija pagal Lietuvos Respublikos norminius teisės aktus susiduriame su tam tikrais barjerais. Tipinė situacija, kai Europos Sąjungoje veikianti įmonė, turinti visus reikiamus leidimus bei licencijas užsiimti tam tikra ūkine-komercine veikla atidaro filialą Lietuvoje, tačiau tam kad galėtų pradėti vykdyti veiklą filialui būtina gauti licenciją. Iš esmės įmonei privaloma dar kartą išsiimti licenciją veiklai, kuriai licencija jau buvo išduota vienoje iš Europos Sąjungos valstybių narių. Tenka pastebėti, jog šiuo atveju nėra skurta jokio modelio, kuriuo remiantis Europos Sąjungos įmonei išduota licencija būtų perkeliama ir pripažįstama kitoje Europos Sąjungos valstybėje arba būtų bent jau sukurta supaprastinta licencijos išdavimo procedūra. Išimtis tik priešgaisrinės įrangos gamybos ir jos technikos priežiūros sektoriui, kurio licencijavimo taisyklėse yra numatyta, jog užsienio valstybių pareiškėjai, pateikiantys Europos Sąjungos valstybės narės išduotą tokios pat veiklos licenciją, kartu su paraiška pateikia ne 10, o tik 6 nurodytus paraiškos priedus⁹⁸.

1. pareiškėjo - juridinio asmens - steigimo dokumentų kopijos, patvirtintos pareiškėjo antspaudu ir vadovo parašu;
2. mokėjimo pavedimas su banko žymomis arba kvitas, patvirtinantis, kad sumokėta nustatyto dydžio valstybės rinkliava;
3. teritorinės mokesčių inspekcijos ir Valstybinio socialinio draudimo įstaigos pažymos, patvirtinančios, kad yra deklaruotos pareiškėjo pajamos ir sumokėti mokesčiai;
4. dokumentai, įrodantys atitinkamą pareiškėjo – juridinio asmens – darbuotojų kvalifikaciją arba specialų pasirengimą dirbti licencijuojamos veiklos darbus, darbo stažą, reikiamų žinių apie licencijuojamą veiklą patvirtinančių dokumentų kopijos;
5. licencijuojamos techninės priežiūros darbams vadovaujančio asmens ir specialistų tam tikros srities aukštąjį universitetinį ar jam prilygintą išslavinimą patvirtinančio dokumento kopija, kvalifikacijos kėlimo pažymėjimas, darbo stažą licencijuojamos veiklos srityje, specialistų aukštąjį neuniversitetinį tam tikros srities išsilavinimą arba kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų kopijos;

⁹⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. birželio 25 d. nutarimas Nr.825 Dėl priešgaisrinės įrangos gamybos ir jos techninės priežiūros licencijavimo taisyklių patvirtinimo.// Valstybės žinios. 2003. Nr. 61-2805, 8.2 punktas.

6. valstybinės priešgaisrinės priežiūros inspekcijos pažyma, patvirtinanti, kad gamybinės ir sandėliavimo patalpos atitinka priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus; Taip pat iš jų gali būti nereikalaujama pateikti pareiškėjo darbuotojo kvalifikaciją įrodančių dokumentų, jeigu užsienio valstybės pareiškėjo darbuotojų, atliksiančių licencijuojamą priešgaisrinės įrangos gamybos ir jos techninės priežiūros veiklą, sudėtis nesikeitė, palyginti su ta, kuri buvo iki šiam pareiškėjui gaunant Europos Sąjungos valstybės narės išduodamą tokios pat veiklos licenciją.

Remiantis apklausos rezultatais (3 diagrama) šis modelis sulaukė teigiamo įvertinimo. Praktikoje jau kelerius metus jaučiamas poreikis, įteisinti supaprastintą licencijos išdavimą, tačiau kol kas turime tik vieną sektorių. Anksčiau supaprastintas licencijos išdavimo modelis buvo įteisintas dar ir Farmacinės veiklos sektoriuje, tačiau naujajame įstatyme šio modelio neliko. Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos duomenimis, nebuvo išduota nė viena licencija, kadangi nebuvo patvirtinta tvarka, kuria remiantis būtų galimybė išduoti licenciją. Rengiant naująjį farmacijos įstatymą, Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos iniciatyva buvo siūloma ne tik deklaratyviai įtvirtinti supaprastintą licencijų išdavimo modelį, bet kartu parengti ir mechanizmą, kuriuo remiantis būtų galima taikyti šį licencijų išdavimo būdą praktikoje. Tačiau šis pasiūlymas nesudomino įstatymo rengėjų.

3 diagrama

Autorės nuomone tam tikrų lengvatų suteikimas Europos Sąjungos valstybių narių įmonėms turinčioms tokios pat veiklos licenciją, išduotą vienoje iš Europos Sąjungos narių vis gi turėtų būti palaipsniui įdiegtas. Kol kas sunku prognozuoti konkrečius sektorius, kuriuose šis modelis labiausiai pasitvirtintų, tačiau akivaizdu, kad tai padėtų sumažinti biurokratinius barjerus ir kliūtys varžančias įmonių veiklą bei plėtojant verslą.

IŠVADOS

1. Terminas *licencijuojama veikla* teisės aktuose vartojamas tiek veiklai, kuriai turi būti suteikta licencija ar suteikiama licencija, tiek veiklai, kuriai jau suteikta licencija, nusakyti. Tačiau toks šio termino vartojimas yra ydingas. Būtų logiškiau vartoti terminą *licencinė veikla*, nes *priesagos -inis* vedinys *licencinis* nusako sąsają ir su pačia licencija, o ne vien tik su procesu, licencijos suteikimu.
2. Pagrindiniai licencinės veiklos aspektai ir subjektų santykiai teisiškai yra sureglamentuoti, tačiau kai kurios galiojančios norminių teisės aktų nuostatos, tokios kaip neterminuotas licencijų galiojimo laikas, viešųjų paslaugų teikimo sektoriuose, kuriuose išduodama tik viena licencija konkrečiai apibrėžtoje teritorijoje bei vyrauja natūralios monopolijos ir praktiškai nėra vietos konkurencijai, prieštarauja ES direktyvų reikalavimams, konkurencijos teisei, todėl ateityje turėtų būti peržiūrėtos ir keistinos.
3. Dviejų licencinę veiklą reguliuojančių institucijų buvimas reikalauja kur kas daugiau žmoniškųjų išteklių prižiūrint bei kontroliuojant licencinę veiklą, praktiškai atliekant tas pačias funkcijas bei uždavinius. Tai automatiškai užprogramuoja būsimus konfliktus bei prieštaravimus kompetencijos pasidalijimo, tarpusavio veiklos koordinavimo ir kitose srityse. Todėl siekiant užtikrinti maksimalų veiklos efektyvumą bei skaidrumą siūlytume kontrolės bei priežiūros funkcijas patikėti vienai institucijai.
4. Visuose licencinės veiklos sektoriuose numatyta, jog licencijas užsiimti tam tikra ūkine komercine veikla išduoda pagal prašymą licencijas išduodanti institucija. Tačiau atsižvelgiant į licencinių veiklų specifiką, rinkos dėsnius bei Europos Sąjungos reikalavimus manytume, kad būtų tikslinga viešųjų paslaugų sektoriuje įtvirtinti licencijų išdavimą aukcionų ar konkursų būdu. Licencijų išdavimas viešomis procedūromis taip pat padėtų pasirinkti patį patraukliausią ir ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą pateikusį dalyvį, vertinant siūlomą geriausią kokybės ir kainos derinį.
5. Tam tikrų lengvatų suteikimas, įteisinant supaprastintą licencijų išdavimo modelį Europos Sąjungos valstybių narių įmonėms, turinčioms tokios pat veiklos licenciją, išduotą vienoje iš Europos Sąjungos narių užsiimti analogiška veikla, sumažintų biurokratinius barjerus ir kliūtys varžančias įmonių veiklą, plėtojant verslą.

PASIŪLYMAI

Siekiant pašalinti licencinės veiklos sistemos reglamentavimo trūkumus bei prieštaravimus ES teisės aktų reikalavimams, LR Seimui siūlome:

1. Papildyti ir pakeisti LR CK 2.79 straipsnio 1 dalį išdėstant ją taip:

„Jeigu kiti įstatymai nenustato licencijos galiojimo laiko ir yra įvykdytos licencijavimo taisyklėse nustatytos sąlygos, licencija išduodama neterminuotam laikui.“

2. Atitinkamai pakeitimus siūlome padaryti ir visuose sektoriuose, kuriuose atsižvelgiant į licencinės veiklos sektoriaus specifiką, poreikius bei Europos Sąjungos reikalavimus būtina licencija išduoti terminuotam laikui, t.y. pakeisti bei papildyti viešųjų paslaugų sektorių – gamtinių dujų, elektros energijos, šilumos ūkio, geriamojo vandens tiekimo – įstatymų šiuos straipsnius:

a) Papildyti Gamtinių dujų įstatymo 5 straipsnį 5 dalimi:

„5. Licencijos išduodamos ne ilgesniam kaip [X] metų terminui.“

b) Papildyti Elektros energetikos įstatymo 10 straipsnio 3 dalį sakiniu „Licencijos išduodamos ne ilgesniam kaip [X] metų terminui“ ir išdėstyti jį taip:

„3. Licencijų išdavimo kriterijai privalo būti objektyvūs ir nediskriminuojantys, atitikti šio įstatymo 3 straipsnyje nurodytus tikslus. Licencijos išduodamos ne ilgesniam kaip [X] metų terminui.“

c) Papildyti Šilumos ūkio įstatymo 28 straipsnį 3 dalimi:

„3. Licencijos išduodamos ne ilgesniam kaip [X] metų terminui.“

d) Papildyti Geriamojo vandens tiekimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalį sakiniu ir išdėstyti taip:

„1. Viešąjį vandens tiekimą galima vykdyti turint viešojo vandens tiekimo licenciją, išskyrus šio straipsnio 6 dalyje nustatytą išimtį. Savivaldybės teritorijoje išduodama tik viena licencija viešajam vandens tiekimui ne ilgesniam kaip [X] metų terminui. Kitoks (neviešasis) vandens tiekimas ir nuotėkių tvarkymas bei individualus vandens išgavimas ir individualus nuotekų šalinimas nelicencijuojamas“

3. Licencinės veiklos sektoriuose, kuriuose vyrauja natūralios monopolijos ir išduodama tik viena licencija konkrečioje teritorijoje siūlome licencijas išduoti konkurso būdu. Atsižvelgiant į tai būtinos pataisos šiuose įstatymuose:

a) Papildyti Gamtinių dujų įstatymo 5 straipsnio 2 dalį ir išdėstyti taip:

„2. Licencijos perduoti, paskirstyti ir laikyti dujas išduodamos dujų sistemas nuosavybės teise turinčioms ar kitais teisėtais būdais jas naudojančioms įmonėms, nustatyta tvarka laimėjusioms viešąjį konkursą.“

b) Papildyti Elektros energijos įstatymo 10 straipsnio 4 dalį ir išdėstyti taip:

„4. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytos veiklos licencijas viešo konkurso būdu išduoda bei licencijuojamą veiklą kontroliuoja Komisija.“

c) Papildyti Šilumos ūkio įstatymo 28 straipsnio 1 dalį ir išdėstyti taip:

„1. Šilumos tiekėjas privalo laimėti šilumos tiekimo licenciją viešojo konkurso būdu“

4. Siūlytume įteisinti supaprastintą licencijos išdavimo modelį Europos Sąjungos įmonėms, turinčioms licenciją užsiimti tai pačia komercine veikla vienoje iš Europos Sąjungos valstybių narių. Konkrečiai atrinkti sektorius, kuriems tikslinga būtų taikyti siūlomą modelį rekomenduotume atlikti rinkos bei poreikio tyrimus, kurie padėtų identifikuoti šias sritis.

Licencinės veiklos sistema: reguliavimo poreikiai, subjektai, veiklos rūšys, reglamentavimas ir jo įgyvendinimo problemos

Renata Klimavičiūtė

Santrauka

Magistro baigiamajame darbe nagrinėjama Lietuvos Respublikos licencinės veiklos sistemos medeliai, reglamentavimo bei įgyvendinimo probleminiai aspektai. Ypatingas dėmesys skiriamas ir Europos Sąjungos teisės aktams reglamentuojantiems licencines veiklas Europos Sąjungos lygmeniu. Akcentuojama Europos Sąjungos ir Lietuvos teisės aktų nuostatų nesuderinamumas ir prieštaravimai.

Pirmoje magistro baigiamojo darbo dalyje apžvelgiama licencinės veiklos samprata, sąvoka, reguliavimo teisiniai, ekonominiai, vadybiniai ir kitokie socialiniai reguliavimo poreikiai, licencinės veiklos įteisinimo pagrindai bei teisės aktai reglamentuojantys licencinę veiklą. Autorė daro išvadą, jog norminiuose teisės aktuose gana detalai ir išsamiai reglamentuojama licencinės veiklos sistema bei santykiai tarp subjektų, tačiau atsižvelgiant į tam tikrų sektorių specifiką bei ypatumus vis dar susiduriame ir su tam tikrais neatitikimais bei prieštaravimais, sudarančiais galimybes biurokratizmui, diskriminacijai ar piktnaudžiavimui.

Antroje magistro baigiamojo darbo dalyje aptariamas licencinę veiklą reguliuojančių institucijų ratas bei asmenys, kurie gali gauti licenciją užsiimti konkrečia licencine veikla. Taip pat pristatomas licencinės veiklos rūšių sąrašas bei išduodamų licencijų rūšys. Siekiant pateikti išsamią licencinės veiklos sistemos statinę-dinaminę analizę bei atskleisti reglamentavimo spragas (trūkumus) panagrinėjama pasirinktų sektorių taisyklių nuostatos, atkreipiant dėmesį į licencijas išduodančių institucijų įgaliojimus, licencijų išdavimo ar atsisakymo išduoti sąlygas ir reikalavimus, atsakomybę už licencinės veiklos pažeidimus.

Trečioji magistro baigiamojo darbo dalis skiriama įgyvendinimo probleminiams aspektams bei galimiems sprendimo būdams. Pagrindinis dėmesys skiriamas neterminuotos licencijos galiojimo laikui, licencijų išdavimui viešomis procedūromis bei licencijos išdavimo modelio diegimui supaprastinta tvarka. Atsižvelgiant į ekspertinės apklausos rezultatus bei šiame darbe išdėstytus argumentus autorė daro išvadą, jog siekiant išvengti sankcijų iš Europos Sąjungos bei atsižvelgiant į socialinių pokyčių įtaką, verslo poreikius, konkurenciją būtina ir toliau tobulinti, modernizuoti licencinės veiklos sistemą.

The system of the license activity: regulation needs, entities, types of activity, regulation and the problems of its implementation

Summary

The Master's final thesis provides the analysis of the models of the system of the license activity of the Republic of Lithuania, of the problematic aspects of regulation and of its implementation. A special attention is also devoted to the legal acts of the European Union, which regulate the license activity at the level of the European Union. Lack of conformity and contradictions of the provisions of legal acts of the European Union and Lithuania are stressed.

The first chapter of the Master's final thesis provides the review of the concept and meaning of licensing, of the legal, economic, management and other social regulation needs, of the basics of legalization of licensing and the legal acts, which regulate the licensing activity. The author draws the conclusion that the system of license activity and the relations between the entities are regulated in detail and exhaustively in the normative legal acts. However, with taking into consideration the specific nature and peculiarities, we still run into certain inconformity and contradictions, which create the possibilities for bureaucracy, discrimination or misuse.

The second chapter of the Master's final thesis provides consideration of the range of institutions, which regulate the license activity; the persons, who can obtain the license to carry out the definite licensed activity. Moreover, a list of the types of license activity and the types of the issued licenses are submitted. Seeking to provide the detailed static-dynamic analysis of the system of licensing and to reveal the gaps (shortcomings) of regulation, the author considered provisions of the regulations of the selected sectors with taking into consideration authorization of the institutions, which issue licenses, the conditions and requirements, raised towards issuing of the licenses and towards refusal to issue them as well as responsibility for violation of the licensed activity.

The third chapter of the Master's final thesis is devoted to problematic aspects of implementation and to possible ways of their solution. The main attention is devoted to the term of validity of the non-terminated licenses, to issuing of licenses by applying the public procedures and the simplified order of implementation of the model of the license issuing. With taking into consideration the results of interrogation and the arguments, submitted in the present thesis, the author draws the conclusion that, seeking to avoid sanctions of the European Union and with taking into consideration the impact of the social changes, the business demands and competition, it's necessary continue improving and modernizing the system of the licensed activity.

LITERATŪRA

Vadovėliai, monografijos, moksliniai straipsniai

1. Jarukaitis, I. Elektroninių ryšių teisė. Vilnius: Eugrimas, 2005.
2. Šedbaras, S. Administracinio proceso teisinio reglamentavimo problemos Lietuvos Respublikoje. Monografija. Vilnius: Justitia, 2006.
3. Šedbaras, S. Administracinė atsakomybė. Vadovėlis. Vilnius: Justitia, 2005.
4. Bakaveckas, A. Lietuvos administracinė teisė: bendroji dalis. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2005.
5. Administrative Justice in the New European Democracies. University of Oxford, 1998.
6. Taikomoji ekonomika. Vilnius: Atviras Lietuvos fondas, 1993.
7. Andriuškevičius A. Administracinės teisės principai ir normų ribos. Vilnius: Teisinės informacijos centras. 2004.
8. Vaišvila A. Teisės teorija. Antras leidimas. Vilnius: Justitia, 2004.
9. Pranevičienė B. Kvaziteismai administracinės kontrolės sistemoje. Monografija. Vilnius: MRU Leidybos centras. 2002.
10. Urmonas A. Administracinės teisės veiksmingumas. Lietuvos teisės universiteto Teisės fakulteto Administracinės teisės ir proceso katedros mokslinės praktinės konferencijos „Veiksmingumo problemos administracinėje teisėje“, įvykusios 2003 m. gruodžio 10 d. pranešimas.
11. Tumpa U. Laisvosios rinkos instituto pranešimas seminare „Verslo aplinka, dereguliavimas ir jo įtaka žmonių gerovei“, 1998 m. gruodžio 22 d. pranešimas.
12. Janulaitis I. UMTS licencijavimas: galimybė papildyti biudžetą ar informacinės visuomenės plėtros katalizatorius. Justitia// 2001 Nr. 4-5.
13. Steponavičienė G. Valstybė viena ranka duoda kita – ima. Dienraštis „Lietuvos rytas“ 2001 06 04
14. Terry Wireman. Benchmarking Best Practices in Maintenance Management. New York, New York: Industrial Press Inc. 2003.
15. Козлов, Юрий Маркович. Административное право. Москва. Юрист. 2001.
16. Алехин А.П., Кармолицкий А.А., Козлов Ю.М. Административное право Российской Федерации. Москва: Зерцало, 1996.

Norminiai teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija// Valstybės žinios. 1992, Nr.33-1014.
2. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas// Valstybės žinios. 2000, Nr.74-2262.
3. Lietuvos Respublikos geležinkelių transporto kodeksas// Valstybės žinios. 2004, Nr.72-2489
4. Lietuvos Respublikos kelių transporto kodeksas// Valstybės žinios. 1996, Nr.119-2772
5. Lietuvos Respublikos vidaus vandenų kodeksas// Valstybės žinios. 1996, Nr. 105-2393
6. Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 47-1548
7. Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymas// Valstybės žinios. 2003, Nr. 117-5317
8. Lietuvos Respublikos farmacijos įstatymas// Valstybės žinios. 2006, Nr.78-3056
9. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas// Valstybės žinios. 2000, Nr. 91-2832
10. Lietuvos Respublikos asmens ir turto saugos įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr.116-4317
11. Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas// Valstybės žinios. 2001, Nr.43-1495
12. Lietuvos Respublikos loterijų įstatymas // Valstybės žinios. 2003, Nr.73-3341
13. Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės// Valstybės žinios. 2002, Nr. 13-467
14. Lietuvos Respublikos civilinių pirotechnikos priemonių apyvartos kontrolės įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 53-1790
15. Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymas// Valstybės žinios. 2003, Nr.51-2254.
16. Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymas// Valstybės žinios. 2002, Nr.62-2495.
17. Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas
<http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=246336&Condition2=> ; prisijungimo laikas: 2006-10-01
18. Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo projektas.
<http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=246336&Condition2=>; prisijungimo laikas: 2006-10-30,
19. Lietuvos Respublikos branduolinės energijos įstatymas// Valstybės žinios. 1996, Nr.119-2771.
20. Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 107-3964.
1. Lietuvos Respublikos energetikos įstatymas// Valstybės žinios. 2003, Nr.69-3118.
22. Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymas// Valstybės žinios. 2002, Nr. 123-5518.
- Lietuvos Respublikos valstybinės vėliavos ir kitų vėliavų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 115-4274.
23. Lietuvos Respublikos antspaudų ir spaudų apyvartos kontrolės įstatymas// Valstybės žinios. 2002, 07 19 Nr.73-3094.
24. Lietuvos Respublikos vertybinių popierių, dokumentų blankų, banderolių, oficialių žymėjimo ženklų gamybos įstatymas// 2003, Nr. 61-2758.

25. Lietuvos Respublikos vertybinių popierių rinkos įstatymas// Valstybės žinios. 2001, Nr. 112-4074.
26. Lietuvos Respublikos radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymas// Valstybės žinios. 1999, Nr. 50-1600.
27. Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymas// Valstybės žinios. 2001, Nr. 85-2968.
28. Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas// Valstybės žinios. 2002, Nr. 72-3016.
29. Lietuvos Respublikos sprogmenų apyvartos kontrolės įstatymas// Valstybės žinios. 2003, Nr. 17-701.
30. Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 69-2382.
31. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 103-3755.
32. Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) kontrolės įstatymas// Valstybės žinios. 1999, Nr. 55–1764.
33. Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymas// Valstybės žinios. 1998, Nr. 8-161.
34. Lietuvos Respublikos žemės įstatymas// Valstybės žinios. 2006, Nr. 42-1504.
35. Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 57-1982.
36. Lietuvos Respublikos licencijuotų sandėlių ir sandėliavimo dokumentų įstatymas// Valstybės žinios 2003, Nr. 52-2313.
37. Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas// Valstybės žinios .2004, Nr.73-2515.
38. Lietuvos Respublikos geodezijos ir kartografijos įstatymas// Valstybės žinios. 2001, Nr. 62-2226.
39. Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas// Valstybės žinios. 2002, Nr. 56-2225.
40. Lietuvos Respublikos medicinos praktikos įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 68-2365.
41. Lietuvos Respublikos odontologijos praktikos įstatymas// Valstybės žinios. 2004, Nr. 4-36.
42. Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas// Valstybės žinios. 2003, Nr. 94-4246.
43. Lietuvos banko valdybos 1995 m. liepos 7 d. nutarimas Nr.62 „Dėl licencijų kredito unijoms išdavimo ir atšaukimo tvarkos patvirtinimo“// Valstybės žinios. 1995, Nr.62-1569.
44. Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisijos 2004 m. gegužės 25 d. nutarimas Nr. N-64 „Dėl draudimo veiklos licencijavimo taisyklių, Leidimų užsienio valstybės draudimo įmonės filialo

veiklai išdavimo taisyklių ir Įsipareigojimo teikti informaciją formos patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2004, Nr.87-3204.

45. Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisijos 2002 m. vasario 15 d. nutarimas Nr. 7 „Dėl finansų maklerių licencijų išdavimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2002, Nr.31-1193.

46. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 19 d. įsakymas Nr. 684 Dėl pavojingų atliekų tvarkymo licencijavimo taisyklių bei pavojingas atliekas tvarkančių įmonių darbuotojams taikomų kvalifikacinių reikalavimų ir atestavimo tvarkos patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2004, Nr.18-552.

47. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2002 m. rugsėjo 27 d. įsakymas Nr. 381 „Dėl grūdų sandėlio veiklos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2002, Nr.95-4136.

48. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2006 m. gegužės 12 d. įsakymas Nr. V-379 "Dėl laikinosios licencijavimo užsiimti asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros privačia veikla tvarkos pakeitimo"// Valstybės žinios. 2006, Nr.58-2068.

49. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. spalio 11 d. įsakymas Nr. V-700 „Dėl burnos priežiūros specialistų praktikos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2004, Nr.152-5560.

50. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. rugsėjo 6 d. įsakymas Nr. V-624 „Dėl odontologijos praktikos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2004, Nr.137-5006.

51. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gegužės 27 d. įsakymas Nr. V-396 „Dėl medicinos praktikos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2004, Nr.90-3316.

52. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. sausio 29 d. įsakymas Nr. V-43 „Dėl juridinių asmenų licencijavimo visuomenės sveikatos priežiūros veiklai tvarkos patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr.18-793.

53. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. lapkričio 19 d. nutarimas Nr. 1805“Dėl geodezinių, topografinių ir kartografinių darbų licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2002, Nr.112-5000.

54. Lietuvos radijo ir televizijos komisijos 2004 m. gruodžio 1 d. sprendimas Nr. 112 „Dėl transliavimo ir retransliavimo veiklos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2004, Nr.181-6731.

55. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. spalio 1 d. įsakymas Nr. 3D-536 „Dėl bulvių, daržovių ir vaisių sandėlio veiklos licencijavimo taisyklių bei Higienos reikalavimų licencijuotų bulvių, daržovių ir vaisių sandėlių saugykloms ir patalpoms patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2004, Nr.148-5372.

56. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. kovo 1 d. nutarimas Nr. 238 „Dėl dokumentų tvarkymo ir saugojimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2005, Nr.31-1001.

57. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. spalio 14 d. nutarimas Nr. 1290 „Dėl žemėtvarkos planavimo dokumentų rengimo licencijavimo taisyklių ir kvalifikacinių reikalavimų žemėtvarkos planavimo dokumentus rengiantiems specialistams nustatymo ir atestavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2004, Nr.153-5580.

58. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 9 d. nutarimas Nr. 1572 „Dėl licencijų prekiauti antikvariniais daiktais išdavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr. 116-5286.

59. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2003 m. rugpjūčio 19 d. įsakymas Nr.A1-127 „Dėl licencijų tarpininkauti dėl Lietuvos Respublikos piliečių įdarbinimo užsienyje išdavimo tvarkos patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr. 82-3760.

60. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. gruodžio 28 d. nutarimas Nr. 1630 „Dėl licencijų gaminti, importuoti į Lietuvos Respubliką, eksportuoti iš Lietuvos Respublikos narkotines ir psichotropines medžiagas, užsiimti jų didmenine ir mažmenine prekyba Lietuvoje išdavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 1996, Nr.1-26.

61. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. 2090 „Dėl kelių transporto veiklos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2002, Nr. 124-5664.

62. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 20 d. nutarimas Nr. 618 „Dėl didmeninės ir mažmeninės prekybos alkoholio produktais licencijavimo taisyklių ir Mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais prekybos ir viešojo maitinimo įmonėse taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2004, Nr.84-3050.

63. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimas Nr. 67 „Dėl alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2004, Nr. 104-3847.

64. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 94 „Dėl tabako auginimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2005, Nr.14-428.
65. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 7 d. nutarimas Nr. 384 „Dėl didmeninės prekybos tabako gaminiais licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2004, Nr.53-1800.
66. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimas Nr.274 „Dėl ūkinės komercinės veiklos licencijavimo metodinių nurodymų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 41-1333.
67. LR Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimu Nr. 1458 patvirtintas Valstybės rinkliavos objektų sąrašas ir šios rinkliavos dydžiai.// Valstybės žinios. 2000, Nr. 108-3463.
68. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 7 d. nutarimas Nr. 383 Dėl mažmeninės prekybos tabako gaminiais licencijavimo taisyklių ir Tabako gaminių pardavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2004, Nr.53-1799.
69. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 8 d. nutarimas Nr. 397 „Dėl tabako gaminių gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo"// Valstybės žinios. 2004, Nr.53-1813.
70. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 116 „Dėl ginkluotos ir neginkluotos asmens ir turto saugos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2005, Nr.17-535.
71. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gegužės 27 d. nutarimas Nr. 663 „Dėl ginklų taisymo, ginklų ir šaudmenų perdirbimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr.52-2339.
72. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gegužės 27 d. nutarimas Nr. 662 „Dėl ginklų, šaudmenų, jų dalių gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr.52-2338.
73. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gegužės 27 d. nutarimas Nr. 666 „Dėl kai kurių rūšių veiklos, susijusios su ginklų ir šaudmenų apyvarta, licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios 2003, Nr.52-2342.
74. Lietuvos Respublikos Vyriausybės Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 9 d. nutarimas Nr.1156 "Dėl civilinių pirotechnikos priemonių importo, eksporto, pardavimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo"// Valstybės žinios. 2004, Nr.138-5042.
75. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. vasario 23 d. nutarimas Nr. 205 "Dėl veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais licencijavimo nuostatų patvirtinimo"// Valstybės žinios. 2004, Nr.30-991.

76. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. sausio 27 d. nutarimas Nr. 103 „Dėl veiklos branduolinėje energetikoje licencijavimo nuostatų patvirtinimo“// Valstybės žinios. 1998, Nr.12-274.
77. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 29 d. nutarimas Nr. 822 „Dėl mokymo licencijavimo taisyklių patvirtinimo.“ // Valstybės žinios. 2004, Nr.103-3797.
78. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 16 d. nutarimas Nr. 1615, „Dėl vertybinių popierių, dokumentų blankų, banderolių, oficialių žymėjimo ženklų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr.119-5432.
79. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. spalio 21 d. nutarimo Nr. 1321 „Dėl vėliavų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo, įgaliojimų suteikimo, vėliavų gamybos ir prekybos tvarkos patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2004, Nr.156-5706.
80. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 2 d. nutarimas Nr. 1512 „Dėl sprogmenų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr. 114-5149.
81. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 2 d. nutarimas Nr. 1511 „Dėl sprogmenų naudojimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr. 114-5148.
82. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 4 d. nutarimas Nr. 243 „Dėl prekybos sprogmenimis licencijavimo taisyklių ir vertinimo kriterijų patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2004, Nr. 35-1143.
83. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gruodžio 5 d. nutarimas Nr.1474 „Dėl teisės aktų, būtinų Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr. 48-2121.
84. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 19 d. nutarimas Nr.743 „Dėl gamtinių dujų perdavimo, paskirstymo, laikymo ir tiekimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr.71-3222.
85. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 25 d. nutarimas Nr. 982 „Dėl teisės aktų, būtinų Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr. 75-3481.
86. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 20 d. nutarimas Nr. 2053 „Dėl antspaudų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo“ // Valstybės žinios. 2002, Nr.123-5610.
87. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 19 d. nutarimas Nr. 740 „Dėl azartinių lošimų licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2001, Nr. 53-1876.

88. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 9 d. nutarimas Nr.1550 „Dėl didžiųjų ir mažųjų loterijų licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr. 116-5264.

89. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. sausio 11 d. nutarimas Nr. 18 „Dėl gaminių ir (ar) pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2006, Nr. 5-144.

90. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. birželio 25 d. nutarimas Nr.825 „Dėl priešgaisrinės įrangos gamybos ir jos techninės priežiūros licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr. 61-2805.

91. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 31 d. nutarimo Nr. 1096 „Dėl skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2004, Nr. 134-4858.

Europos Sąjungos aktai

1. 2002 m kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/19/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir susijusių priemonių sujungimo ir prieigos prie jų (Prieigos direktyva).

2. 2002 m kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/20/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų leidimų (Leidimų direktyva).

3. 2002 m kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyva).

4. 2002 m kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/22/EB dėl universalių paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų direktyva).

5. 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių).

6. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas 676/2002/EB dėl radijo spektro politikos reguliavimo pagrindų Europos Bendrijoje (Sprendimas dėl radijo spektro).

7. 2002 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/77/EB dėl konkurencijos elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų rinkoje.

8. 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/54/EB „Dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti direktyvą 96/92/EB“.

9. 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/55/EB „Dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti direktyvą 98/30/EB“.

10. 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva 93/38/EEB „Dėl subjektų, vykdančių savo veiklą vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, viešojo pirkimo tvarkos suderinimo.“

11. 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr.2004/17 „Koordinuojanti subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, pirkimų procedūras.“

PRIEDAI

ANKETA

1. Darbovietė, kurioje dirbate:
2. Jūsų užimamos pareigos:
3. Kiek laiko dirbate licencinės veiklos sistemos srityje?
 - Mažiau nei metus;
 - Iki trijų metų;
 - Daugiau nei tris metus;
4. Kaip vertinate licencinę veiklą reglamentuojančių norminių teisės aktų bazę?
 - Teigiamai;
 - Patenkinamai;
 - Neigiamai;
5. Ar manote, kad yra nustatytas pakankamas terminas, per kurį numatyta išnagrinėti paraišką ir priimti sprendimą dėl licencijos išdavimo ar neišdavimo?
 - Taip, nustatytas terminas yra pakankamas;
 - Ne, nustatyti terminai per trumpi;
 - Nustatyti terminai per ilgi;
6. Licencija išduodama neterminuotam laikui. Kaip vertinate šią nuostatą? Kodėl?
 - Teigiamai;
 - Neigiamai, licenciją reikėtų išduoti apibrėžtam terminui;
 - Neturiu nuomonės.
7. Ar reikėtų įteisinti licencijų išdavimą konkurso ar aukciono būdu sektoriuje, kuriame dirbate?
 - Taip;
 - Ne;
 - Nežinau;
8. Ar reikėtų taikyti supaprastintą licencijų išdavimo procedūrą Europos Sąjungos valstybių narių įmonėms turinčioms tokios pat veiklos licenciją, išduotą vienoje iš Europos Sąjungos narių? Kodėl?
 - Taip, pritariu tokiai idėjai;
 - Ne, nepritariu tokiai idėjai;
 - Neturiu nuomonės;

Dėkojame už atsakymus.

Priedas Nr. 1				
Nr.	Licencinė veikla	Taisyklės	Licencijų rūšys	
1.	Alkoholio produktų gamyba	LR Vyriausybės nutarimas, Žin. 2004, Nr. 104-3847	1. alaus, alaus ir nealkoholinių gėrimų mišinių; 2. alkoholio produktų, įskaitant alkoholinius gėrimus, kurių tūrinė etilo alkoholio koncentracija neviršija 22 procentų; 3. alkoholio produktų, įskaitant alkoholinius gėrimus.	Valstybinė tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba
2.	Didmeninės ir mažmeninės prekybos alkoholio produktais.	LR Vyriausybės nutarimas, Žin. 2004 Nr. 84-3050	1. verstis didmenine prekyba alkoholiniais gėrimais; 2. verstis didmenine prekyba alumi; 3. verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais; 4. verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais, kurių tūrinė etilo alkoholio koncentracija neviršija 22 procentų; 5. verstis mažmenine prekyba alumi ir natūralios fermentacijos sidru, kurio tūrinė etilo alkoholio koncentracija neviršija 8,5 procento; 6. verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais neapmuitinamose parduotuvėse; 7. verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais, kurių tūrinė etilo alkoholio koncentracija neviršija 22 procentų, kurortinio, poilsio ir turizmo sezonų metu; 8. verstis mažmenine prekyba alumi ir natūralios fermentacijos sidru, kurio tūrinė etilo alkoholio koncentracija neviršija 8,5 procento, kurortinio, poilsio ir turizmo sezonų metu; 9. vienkartinės - verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais, kurių tūrinė etilo alkoholio koncentracija neviršija 13 procentų, masiniuose renginiuose, parodose ir mugėse; 10. vienkartinės - verstis mažmenine prekyba alumi ir natūralios fermentacijos sidru, kurio tūrinė etilo alkoholio koncentracija neviršija 8,5 procento, masiniuose renginiuose, parodose ir mugėse; 11. vienkartinės - verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais parodose ir mugėse, rengiamose stacionariuose pastatuose. 12. verstis didmenine prekyba nedanatūruotu etilo alkoholiu; 13. verstis didmenine prekyba denatūruotu etilo alkoholiu; 14. verstis didmenine prekyba etilo alkoholio turinčiomis žaliavomis; 15. verstis didmenine prekyba nemaistiniais alkoholiniais tirpalais su kvapiųjų medžiagų priedais;	Valstybinė tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba (didmeninei prekybai); Savivaldybės vykdomoji institucija, kurios teritorijoje įmonė versis mažmenine prekyba alkoholio gėrimais (mažmeninei prekybai).

			16. verstis didmenine prekyba maistiniais alkoholiniais tirpalais su kvapiųjų medžiagų priedais.	
3.	Tabako gaminių gamyba	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2004, Nr. 53-1813	Licencija verstis tabako gaminių gamyba	Valstybinė tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba
4.	Tabako auginimas	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2005, Nr. 14-428	Licencija verstis tabako auginimu	Valstybinė tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba
5.	Didmeninė prekyba tabako gaminiais	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2004, Nr. 53-1800	Licencija verstis didmenine prekyba tabako gaminiais	Valstybinė tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba
6.	Mažmeninė prekyba tabako gaminiais.	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2004, Nr. 53-1799	1. verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais; 2. verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais kurortini, poilsio ir turizmo sezoną.	Savivaldybės vykdomoji institucija, kurios teritorijoje įmonė versis mažmenine prekyba tabako gaminiais.
7.	Vaistinininko praktika	Šiuo metu rengiamos naujos licencijavimo taisyklės pagal naujai įsigaliojusį Farmacijos įstatymą.	Vaistinininko praktikos licencija	Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba
8.	Farmacinė veikla	Šiuo metu rengiamos naujos licencijavimo taisyklės pagal naujai įsigaliojusį Farmacijos įstatymą.	1. gamybos licencija; 2. didmeninio platinimo licencija; 3. vaistinės veiklos licencija; 4. gamybinės vaistinės veiklos licencija; 5. farmacinių atliekų tvarkymo, išskyrus šalinimą, licencija. (Licencijų išdavimas sustabdytas dėl poįstatyminių aktų nebuvimo)	Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba
9.	Veterinarinės farmacijos veikla	LR Vyriausybės nutarimas, Žin. 1995, Nr. 89-2006	1. veterinarinių vaistų gamybos; 2. didmeninės veterinarinių vaistų prekybos; 3. veterinarinės vaistinės veiklos; 4. veterinarinių vaistų importo; 5. veterinarinės veiklos licencija (tik fiziniam asmeniui).	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba

10.	Ginkluota ir neginkluota asmens ir turto sauga	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2005, Nr. 17-535	1. ginkluotos asmens ir turto saugos licencija; 2. neginkluotos asmens ir turto saugos licencija.	Policijos departamentas prie Vidaus Reikalų ministerijos.
11.	Azartinių lošimų organizavimas	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2001, Nr. 53-1876	1. licencija organizuoti stalo lošimus (ruletę, kortų ir (arba) kauliukų lošimus) ir lošimus A kategorijos automatais; 2. licencija organizuoti lošimus B kategorijos automatais; 3. licencija organizuoti bingo; 4. licencija organizuoti totalizatorių; 5. licencija organizuoti lažybas.	Valstybinė lošimų priežiūros komisija
12.	Loterijų organizavimas	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2003 Nr. 116-5264	1. Licencija organizuoti didžiąsias loterijas 2. Licencija organizuoti mažąsias loterijas	Valstybinė lošimų priežiūros komisija (didžiąsias loterijas); Savivaldybės, vykdomoji institucija, kurios teritorijoje numatoma organizuoti loterijas (mažąsias loterijas).
13.	Ginklų taisymas, ginklų ir šaudmenų perdirbimas	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2003, Nr. 52-2339	Licencija taisyti ginklus, perdirbti ginklus ir šaudmenis.	Lietuvos Respublikos ginklų fondas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės
14.	Ginklų, šaudmenų, jų dalių gamyba	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2003, Nr.: 52-2338	1. licencija gaminti ginklus; 2. licencija gaminti ginklų dalis; 3. licencija gaminti šaudmenis ir jų dalis	Lietuvos Respublikos ginklų fondas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės
15.	Veikla, susijusi su ginklų ir šaudmenų apyvarta	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2003, Nr. 52-2342	Licencija prekiauti ginklais, šaudmenimis, jų dalimis.	Policijos departamentas prie Vidaus Reikalų ministerijos.
16.	Tirų ir šaudyklų eksploatavimas	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2003, Nr. 52-2342	Licencija eksploatuoti tirus ir šaudyklas	Policijos departamentas prie Vidaus Reikalų ministerijos.
17.	Ginklų nuoma	LR Vyriausybės nutarimas Žin.	Licencija nuomoti ginklus	Policijos departamentas prie Vidaus Reikalų ministerijos.

		2003, Nr. 52-2342		
18.	Ginklų, šaudmenų, jų dalių importas, eksportas	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2003, Nr. 52-2342	Ginklų, šaudmenų, jų dalių impoto ir eksporto licencija	Policijos departamentas prie Vidaus Reikalų ministerijos.
19.	Civilinių pirotechnikos priemonių importas, įvežimas, eksportas, pardavimas, gamyba.	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2004, Nr. 138-5042	1. licencija importuoti, įvežti, eksportuoti ir išvežti civilines pirotechnikos priemones; 2. licencija parduoti civilines pirotechnikos priemones; 3. licencija gaminti civilines pirotechnikos priemones.	Policijos departamentas prie Vidaus Reikalų ministerijos.
20.	Šilumos tiekimas	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2003, Nr. 75-3481	Šilumos tiekimo licencija	Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (tiekiančiam per metus daugiau kaip 5 GWh šilumos); Savivaldybės, vykdomoji institucija(tiekiančiam per metus mažiau kaip 5GWh šilumos)
21.	Veikla elektros energetikos sektoriuje	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2003, Nr. 48-2121	1. elektros energijos perdavimo; 2. elektros energijos skirstymo; 3. visuomeninio elektros energijos tiekėjo; 4. nepriklausomo elektros energijos tiekėjo; 5. rinkos operatoriaus.	Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija. Rinkos operatoriaus licenciją išduoda Ūkio ministerija.
22.	Gamtinių dujų perdavimas, paskirstymas, laikymas ir tiekimas	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2001, Nr. 53-1878	1. licencija perduoti dujas; 2. licencija paskirstyti dujas; 3. licencija laikyti dujas; 4. licencija tiekti dujas.	Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija.
23.	Priešgaisrinės įrangos gamyba ir jos techninė prižiūra	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2003, Nr. 61-2805	1. gaminti ugniagesių kūno apsaugos priemones; 2. gaminti ugniagesių kvėpavimo organų apsaugos priemones; 3. gaminti ugniagesių savisaugos priemones; 4. gaminti priešgaisrinę gelbėjimo įrangą;	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos.

			5. gaminti pirmines gaisro gesinimo priemones; 6. gaminti gaisro gesinimo priemones; 7. gaminti ugnį gesinančias medžiagas; 8. gaminti stacionarių automatinų ir autonominių gaisrų gesinimo sistemų (AGGS) įrenginius; 9. gaminti automatinų gaisro aptikimo ir gaisrinės signalizacijos sistemų (GAGSS) įrenginius; 10. gaminti gaisrinius vandens siurblius; 11. gaminti specialiosios paskirties gaisrinius automobilius; 12. gaminti priešgaisrinės saugos priemones; 13. gaminti priešgaisrinės saugos ženklus. 14. techniškai prižiūrėti stacionarią automatinę ir autonominę gaisrų gesinimo sistemą (AGGS) ir jos įrenginius; 15. techniškai prižiūrėti automatinų gaisro aptikimo ir gaisrinės signalizacijos sistemų (GAGSS) įrenginius; 16. techniškai prižiūrėti priešdūminių sistemų įrangą; 17. techniškai prižiūrėti pranešimo apie gaisrą sistemų įrangą; 18. techniškai prižiūrėti gesintuvus; 19. techniškai prižiūrėti kitas priešgaisrines priemones	
24.	Antspaudų gamyba	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2002, Nr. 123-5610	Licencija gaminti antspaudus	Policijos departamentas prie Vidaus Reikalų ministerijos.
25.	Vėliavų gamyba	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2004, Nr. 156-5706	Licencija gaminti vėliavas	Ūkio ministerija
26.	Vertybinių popierių, dokumentų blankų, banderolių, oficialių žymėjimo ženklų gamyba	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2003, Nr. 119-5432	Licencija gaminti vertybinius popierius, dokumentų blankus, banderoles, oficialius žymėjimo ženklus.	Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnyba prie Finansų ministerijos
27.	Gaminių ir (ar) pakuočių atliekų tvarkymo organizavimas	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2006, Nr. 5-144	1. apmokestinamųjų gaminių atliekų tvarkymo organizavimo licencija; 2. elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymo organizavimo licencija; 3. alyvų atliekų tvarkymo organizavimo licencija; 4. eksploatuoti netinkamų transporto priemonių tvarkymo organizavimo licencija;	Aplinkos ministerija

			5. pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo licencija.	
28.	Netauriųjų metalo laužo ir atliekų supirkimas	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2004, Nr. 134-4858	1. licencija supirkti skirtų realizuoti spalvotųjų metalų laužą ir atliekas; 2. licencija supirkti skirtų realizuoti juodųjų metalų laužą ir atliekas.	Savivaldybės vykdomoji institucija, kurios teritorijoje įsteigtas supirkėjas.
29.	Sprogmenų gamyba	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2003, Nr. 114-5149	Licencija gaminti sprogmenis	Lietuvos Respublikos ginklų fondas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės
30.	Sprogmenų naudojimas	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2003, Nr. 114-5148	Licencija naudoti sprogmenis	Lietuvos Respublikos ginklų fondas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės
31.	Prekyba sprogmenimis	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2004, Nr. 35-1143	Licencija verstis prekyba sprogmenimis	Lietuvos Respublikos ginklų fondas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės
32.	Veikla su jonizuojančios spinduliuotės šaltiniais	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2004, Nr. 30-991	Licencija užsiimti veikla su jonizuojančios spinduliuotės šaltiniais.	Radiacinės saugos centras
33.	Veikla su branduoline energetika	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 1998, Nr. 12-274	1. projektuoti, statyti ir rekonstruoti branduolinės energetikos objektus ar branduolinius įrenginius; 2. projektuoti saugos ir saugai svarbias sistemas, projektuoti bei gaminti saugos ir saugai svarbius įrengimus; 3. eksploatuoti branduolinės energetikos objektus ir remontuoti jų saugos ir saugai svarbias sistemas; 4. vertinti saugą ir vykdyti kitokią veiklą, kuri gali turėti įtakos saugiam branduolinės energetikos objektų eksploatavimui; 5. nutraukti branduolinės energetikos objekto eksploatavimą; 6. saugoti ir laidoti branduolines ir radioaktyvias medžiagas bei jų atliekas; 7. įsigyti, turėti ir transportuoti branduolines medžiagas.	Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcija; Ūkio ministerija.

34.	Mokymas	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2004, Nr. 103-3797	1. licencija vykdyti aukštesniųjų studijų programas; 2. licencija vykdyti pagrindinio profesinio mokymo programas; 3. licencija vykdyti darbo rinkos profesinio mokymo programas.	Švietimo ir mokslo ministerija
35.	Veikla susijusi su narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakais (prekursoriais)	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2000, Nr. 38-1068	1. licencija verstis I kategorijos pirmtakų gamyba, perdirbimu; 2. licencija verstis I kategorijos pirmtakų didmenine prekyba, įskaitant prekybos tarpininko veiklą, taip pat importu, eksportu, tranzitu; 3. licencija verstis I kategorijos pirmtakų sandėliavimu.	Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba.
36.	Gamyba, importas, eksportas narkotinių ir psichotropinių medžiagų, didmeninė ir mažmeninė prekyba (į II ir III kategorijos sąrašus įtrauktų narkotinių ir psichotropinių medžiagų)	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 1996 Nr.1-26	1. gaminti narkotinius ir psichotropinius vaistus bei vaistines medžiagas; 2. gaminti psichotropinius vaistus ir vaistines medžiagas; 3. užsiimti narkotinių ir psichotropinių vaistų bei vaistinių medžiagų didmenine prekyba, jų importu ir eksportu; 4. užsiimti psichotropinių vaistų ir vaistinių medžiagų didmenine prekyba, jų importu ir eksportu; 5. užsiimti narkotinių ir psichotropinių vaistų bei vaistinių medžiagų mažmenine prekyba; 6. užsiimti psichotropinių vaistų ir vaistinių medžiagų mažmenine prekyba.	Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba.
37.	Kelių transporto veikla	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 1997, Nr. 97-2464	1. licencija vežti keleivius lengvaisiais automobiliais taksi; 2. licencija vežti keleivius lengvaisiais automobiliais užsakomaisiais reisais; 3. licencija vežti keleivius vietinio (miesto arba priemiestinio) susisiekimo maršrutais; 4. licencija vežti keleivius tolimojo susisiekimo maršrutais; 5. licencija vežti keleivius tarptautinio susisiekimo maršrutais; 6. licencija vežti krovinius vidaus maršrutais; 7. licencija vežti krovinius tarptautiniais maršrutais;	Valstybinė kelių transporto inspekcija; Savivaldybės, kurioje įregistruota įmonė, institucijos arba jų įgaliotos įstaigos
38.	Keleivių vežimas laivais vidaus vandenimis,	LR Vyriausybės nutarimas Žin.	1. verstis keleivių vežimu laivais vidaus vandenimis Lietuvos Respublikoje;	Valstybinė vidaus vandenų laivybos inspekcija;

	keleivių ir krovinių vežimas laivais vidaus vandenimis tarptautiniais maršrutais bei keleivių ir krovinių vežimas laivais jūra tarptautiniais.	1998, Nr. 98-2723	2. verstis keleivių ir krovinių vežimu laivais vidaus vandenimis tarptautiniais maršrutais; 3. verstis keleivių ir krovinių vežimu laivais jūra tarptautiniais maršrutais	Susisiekimo ministerija.
39.	Įdarbinimo užsienyje tarpininkavimas	SADM ministro 2003 08 19 įsakymas Nr. A1-127	Licencija užsiimti Lietuvos Respublikos piliečių bei nuolat gyvenančių Lietuvoje asmenų įdarbinimo užsienyje tarpininkavimo veikla	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
40.	Antikvarinių daiktų prekyba	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2003, Nr. 116-5286	Licencija prekiauti antikvariniais daiktais	Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos
41.	Žemėtvarkos planavimo dokumentų rengimas	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2004, Nr. 153-5580	1. rengti žemėtvarkos schemas; 2. rengti kaimo plėtros žemėtvarkos projektus; 3. rengti žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektus; 4. rengti žemės paėmimo visuomenės poreikiams projektus; 5. rengti žemės konsolidacijos projektus.	Nacionalinė žemės tarnyba
42.	Dokumentų tvarkymas ir saugojimas	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2005, Nr. 31-1001	1. licencija verstis dokumentų tvarkymo veikla; 2. licencija verstis dokumentų saugojimo veikla.	Lietuvos archyvų departamentas prie LR Vyriausybės
43.	Bulvių, daržovių ir vaisių sandėlio veikla	Žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-536, Žin. 2004, Nr. 148-5372	Licencija bulvių, daržovių ir vaisių sandėlio veiklai	Augalų apsaugos tarnyba
44.	Transliavimas ir retransliavimas	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2004, Nr. 181-6731	Transliavimo ir retransliavimo licencija	Lietuvos radijo ir televizijos komisija
45.	Topografiniai, kartografiniai ir geodeziniai darbai	LR Vyriausybės nutarimas Žin. 2002, Nr. 112-5000	Licencija atlikti geodezinius, topografinius ir kartografinius	Nacionalinė žemės tarnyba
46.	Visuomenės sveikatos priežiūra	SAM ministro įsakymas Nr. V-43 Žin. 2003, Nr.: 18-	Licencija verstis sveikatos priežiūros veikla	Valstybinė visuomenės sveikatos priežiūros tarnyba

		793		
47.	Medicinos praktika	SAM ministro įsakymas Nr. V-396 Žin. 2003, Nr.: 37-1212	Medicinos praktikos licencija	Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos
48.	Odontologo praktika	SAM ministro įsakymas Nr. V-624, Žin. Nr. 137-5006	Odontologo praktikos licencija	Odontologų licencijavimo komisija
49.	Burnos priežiūros specialisto praktika	SAM ministro įsakymas Nr. V-700, Žin. 2004, Nr. 152-5560	Burnos priežiūros specialisto praktikos licencija	Lietuvos Respublikos odontologų rūmai
50.	Slaugos praktika	SAM ministro įsakymas Nr. V-379, Žin. 2006, Nr. 58-2068	1. bendrosios praktikos slaugos licencija 2. specialiosios praktikos slaugos licencija	Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos
51.	Grūdų sandėlio veikla	ŽŪM įsakymas Nr. 381. Žin. 2002, Nr. 95-4136	Licencija grūdų sandėlio veiklai	Valstybinės sėklų ir grūdų tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos
52.	Pavojingų atliekų tvarkymas	AM įsakymas Nr. 684. Žin. 2003, Nr. 18-552	1. pavojingų atliekų surinkimui; 2. pavojingų atliekų saugojimui; 3. pavojingų atliekų šalinimui; 4. pavojingų atliekų naudojimui	Aplinkos ministerija
53.	Finansų maklerių veikla	Vertybinių popierių komisijos nutarimas Nr. 7. Žin. 2002, Nr. 31-1193	1. finansų maklerio prekybininko licencija; 2. finansų maklerio konsultanto licencija; 3. generalinė licencija.	Vertybinių popierių komisija
54.	Draudimo veikla	LR draudimo priežiūros komisijos nutarimas Nr. N-64 Žin. 2004 Nr. 28-928.	Draudimo veiklos licencija	Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisija
55.	Kredito unijų veikla	Lietuvos banko valdybos nutarimas	Kredito unijos licencija	Lietuvos bankas

		Nr. 62. Žin. 1995, Nr. 62-1569		
56.	Viešojo vandens tiekimas	Šiuo metu viešojo vandens tiekimo licencijavimo taisyklės rengiamos	Viešojo vandens tiekimo licencija Licencijos bus išduodamos nuo 2007 01 01.	
57.	Geležinkelių transporto veikla	Šiuo metu viešojo vandens tiekimo licencijavimo taisyklės rengiamos	1. vežti keleivius ir bagažą geležinkelių transportu Lietuvos Respublikos teritorijoje; 2. vežti keleivius ir bagažą geležinkelių transportu tarptautiniais maršrutais; 3. vežti krovinius geležinkelių transportu Lietuvos Respublikos teritorijoje; 4. vežti krovinius geležinkelių transportu tarptautiniais maršrutais.	Valstybinė geležinkelių inspekcija prie Susisiekimo ministerijos
58.	Strateginių prekių eksportas, importas, tranzitas ir tarpininkavimas.	LR Vyriausybės nutarimas Nr. 932. Žin, 2004. Nr. 115-4305	1. individuali eksporto licencija 2. individuali eksporto licencija laikinai išvežti 3. individuali importo licencija 4. individuali importo licencija laikinai įvežti 5. tranzito licencija 6. tarpininkavimo licencija	Ūkio ministerija
59.	Civilinė aviacija	Civilinės aviacijos administracijos įsakymas Nr. 4R-93. Žin, 2006 Nr.69-2553	Civilinės aviacijos specialisto licencija;	